המחיר 550 פרוטה
ס"ד אדר א' תשי"ט, 4.3.1959
שנה 22
מספר 1118

העולם הזה

בפעם הראשונה – מפא"י לבד!

תבוסת מפא"י

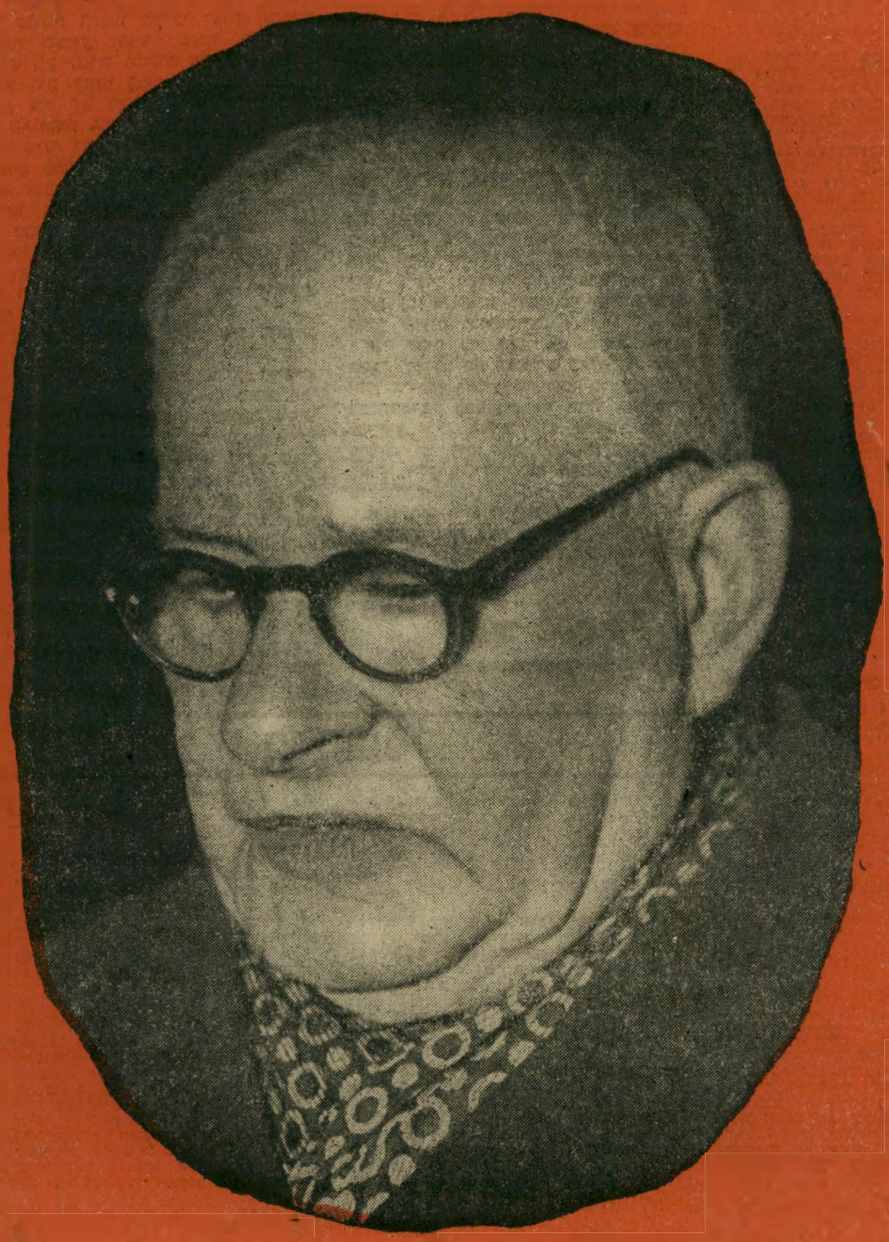

... גרם לזעזוע הפרסטיג'ה של שלטון מפא"י?

*

מה תהיה ...עת המפלה?

*

איך ינקום ביג"י בשותפיו?

העולם הזה

בלי מורא · בלי משוא פנים ·

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס".
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, טל. 31139.
ההפצה: דוד סופר ובניו, תל־אביב.
המערכת אינה אחראית לתוכן המודעות.

העורך הראשי: אורי אבנרי

ראש המערכת: שלום כהן

עורך משנה: דוב איתן

עורך כיתוב: סילבי קשת

עורך תבנית: זסי

כתב בכיר: אלי תבור

צלם המערכת: אריה סרו

חברי המערכת: מנשה בר־דיין, שייע גלוז, לילי גלילי, דייר הורוביץ, גותי גרר, אברהם חרמון, יוסף אבותמבי, אביבה מסו, ססום סינז, שלמה סרו.

העתון הנקרא ביותר במדינה

קורא יקר,

יהודה ארזי, שהלך השבוע לעולמו, היה איש שלום. כטבע בריתו, רצה להשכין תמיד שלום בין הנצים. כך רצה להשלים בין נאשמי רצח ארלוזורוב ומאשימיהם ה־מפא"יים. כך רצה גם להשלים בין העולם הזה לבין ראשי־המדינה.

באחד הימים, כשישבנו ליד הבריכה של בית־המלון שלו ודיברנו על נושא זה — אי־ההבנה שהשתררה, לדעתו, בין עתון זה וצמרת מפא"י — נסתבר כי עסקנו פעם באותה מלאכה, מבלי לדעת זאת.

למקרא הידיעה על מותו, נזכרתי בסי־פור זה, והנהו:

בשעת הנסיגה המרה אחרי הקרב הגדול על הלטרון (הקרב הראשון נגד קאוקג'י, ערב פלישת הלגיון הערבי לארץ) נתקלנו בתותח מבריק וחדש, שעמד עזוב על הכביש בין לטרון וחולדה הערבית. באותם הימים היה תותח עברי שווה את משקלו בזהב, ורק יום לפני כן התלהבנו למראה שני התותחים החדשים שהופיעו בבסיס ה־קרבי שלנו בחולדה העברית. אז נראו ה־תותחים כמלכי העולם. עתה נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה.

היינו אחרוני הנסוגים, ואחרינו, במרחק של כמאתיים מטר, התקדמו לוחמיו של קאוקג'י. ניסינו לגרור עמנו את התותח הע־זוב, אבל תוא לא זז. לאיש מאתנו לא היה המושג הקלוש ביותר איך מתניעים תותח כזה. התיאשנו מן המאמץ.

החלטנו לחסל אותו. אבל איך מחסלים תותח? לאיש מאתנו לא היה מושג. שמנו כמה רימוני־יד במקומות שנראו לנו רגישים, השתטחנו על הארץ וחיכינו. הרימונים הת־פוצצו, אך התותח לא ניזוק במאומה. ניסינו להפוך אותו, אך הוא צחק לנו. לבסוף ירקנו עליו והסתלקנו. הערבים הגיעו לרכס שאח־רינו והאדירה מסביבנו התחממה.

לא פעם תמהתי מה קרה לאותו תותח. והנה, כעבור חמש שנים, סיפר לי ארזי את הצד השני של הפרשה. הוא היה בתל־אביב, כאשר לפתע הגיעה אליו בשורת־איוב: תותח אחד משני התותחים החדשים, אותם רכש זה עתה בארץ ניטראלית מסו־יימת, נפל לידי האויב.

ארזי, אז ראש הרכש, נחרד. הוא ידע כי לכל תותח יש מספר, וכי הערבים ימהרו לצלם את מספרו של התותח שלכדו ויגישו מחאה לממשלת אותה ארץ. מחאה זו תג־רום לחקירה, לגילוי האנשים שניהלו את העיסקה (שהיתה בלתי־חוקית בהחלט), ול־העמדת שורה ארוכה של אנשים לדין ב־האשמה חמורה.

עוד באותו יום עלה ארזי על מטוס, מיהר לאותה ארץ. הוא הזהיר את כל ה־נוגעים בדבר, שמיהרו להסתלק ולטשטש את העקבות. כאשר הגיעה באמת המחאה הער־בית, בלוויית תצלום התותח ומספרו, כבר לא היה נגד מי לפעול.

★ ★ ★

לפני 25 שנה, בימי רצח ארלוזורוב, היה ארזי קצין במשטרת המנדט. כקצין, כאיש־הגנה וכאיש מפא"י נטל תפקיד מרכזי בחקירת הרצח, ואף הופיע כעד במשפט.

בשנים האחרונות נטל עליו ארזי משימה קדושה: להזים את העלילה כאילו נרצח ארלוזורוב על־ידי הרביזיוניסטים, ולהוכיח כי אמנם נהרג בידי שני צעירים ערביים, שנתקלו בו במקרה על שפת הים, ושסברו בטעות כי האשה בחברתו היא פרוצה (העו־לם הזה 927).

כשהשמיע ארזי את הרמז הראשון בכיוון זה לפני ארבע שנים, נוצל הדבר מיד לתעמולת בחירות. ארזי התרגז והחליט לש־תוק לפי שעה. אולם בהרגישו שסופו קרב, קרא אליו את אחד מנאשמי משפט ארלוזו־רוב וגילה לו בשיחות ארוכות את כל הידוע לו. היו אלה פרטים ששפכו אור חדש לגמרי על הפרשה. מטרתו היתה לג־רום למינוי ועדת־חקירה ניטראלית, שת־שכנע גם את אנשי מפא"י כי נפלו בשעתם קרבן לטעות ולהיסטריה.

אני סבור כי עתה, עם מותו, הגיעה השעה לפרסם את הגילויים האלה של ארזי. יתכן כי אין למנוע שישמשו סלע־מחלוקת במלחמה בין המפלגות, אך הדבר אינו צריך להרתיע איש. העיקר הוא שהאמת תיוודע ברבים, וכי דור שלם חדש, שקם בינתיים בארץ, יידע סוף־סוף את האמת על פרשה אומללה זו.

אילו היה חיים ארלוזורוב — מגדולי המנ־היגים הציוניים בדור האחרון — חי כיום, היה הוא הראשון שהיה דורש דרישה זו: תישמע האמת!

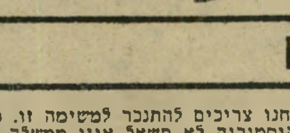

מכתבים

פרעון השטר

לקחתי השבוע לידי גליון ישן של העולם הזה מלפני שלושה חדשים (העולם הזה 1104) בו הופיעה כתבתו של העורך „לא אתרוג", על מלוות העליה. היה זה משום תענוג לקרוא רשימה זו כיום, שלושה חדשים אחרי שנכתבה, ולהיווכח עד כמה צדק העו־רך בכל פרט ופרט שכתב. ניתוחיו על תגובת העם ואומץ־לבו, שהיה יוצא־דופן אז, מוכיחים עד כמה היה שיקול דעתו קר והגיוני.

י. בהיר, ירושלים

...זה זמן רב הינכם מנהלים מערכת השמצה נגד מלווה העליה. כל הזמן חשבתי שאתם עושים זאת משום שהנכם מתנגדים לעליה עצמה, אולם ידידים הפנו את תשומת לבי, כי בה בשעה שאתם כותבים נגד המל־ווה אתם מעמידים פנים כמעוניינים בעליה. אני אינני יכול להסביר סתירה מעין זו. נכון שהממשלה הנוכחית נכשלה בביצוע קליטת־העלית, אולם האם משום כך צריכים יהודים להשאר בגולה? אם הממשלה היא חסרת־אונים לביצוע המשימה ההסטורית, אין אנחנו צריכים להתנכר למשימה זו. סוף סוף ההיסטוריה לא תשאל איזו ממשלה קל־טה את העליה, אלא איזה דור קלט אותה או לא. משום כך עלינו להרים שכם ולעשות הכל כדי לעזור לעלית העולים.

ברוך הוד, תל־אביב

למקרא מאמרו של אורי אבנרי על השטר המוגש לפרעון (העולם הזה 1117) השתכ־נעתי שכל פיטפוטי הפקידים הבכירים על העליה, ובעיקר אותם פיטפוטים המחבלים בעליה, אינם דיבורים של קלות־דעת. חוששני שהם משום יראים את העליה ומנסים לב־לום אותה באופן חלקי.

אליק מג, גבעתיים

...עכשיו אין עוד מה להסתיר. הכל גלוי לעין. בכל רחבי הארץ, החל מהטף ועד לישיש זועקים כולם על הבזבוזים האסטרו־נומיים שאין להם כל מטרה. אני מציע למנ־גנון ללמוד אל מי עליו לפנות בהכרזת־הסרק של התתנדבות. האם פניתכם מכוונת גם אלינו, אנשי המזרח? התזכרו את יחסכם העוין כלפינו מיום עגינתנו בנמל ועד היום בו הכנסתם אותנו לשחונים נטושים וחרו־סים, נידחים ומרוחקים מעיני אדם? לעומת זאת כלפי אחרים, אלה שקושרת אותם אלי־כם קרבת נועים, נטלתם אותם בידיכם כתי־נוקות, ושמשתם להם כמורי־דרך ותומכים. האינכם נכלמים ובושים לנבות מאיתנו כסף? אם אתם במצוקה, פנו לעולי־הפינוקים, ואו־תנו עזבו במנוחה.

יוסף אסולין, שמעון גבאי, אשקלון

שריד אחרון

כאן תשובתי לקורא יצחק סגל אשר הע־לה בגליונכם (העולם הזה 1116) שורה של טענות טיפוסיות להלך הרוח במרבית הצבור הישראלי. מכתבו היה ארוך, לכן גם תשו־בתי אינה יכולה להיות קצרה. כי הקורא סגל גילה כשרון נדיר של דחיסת כמות גדולה של טענות מוסרכות מראש ואילולא הסכנה הצבורית הנובעת ממטענו, חייתי מ־ניח לו.

טענתו הראשונה היא כי השתלבותה הפו־ליטית של ישראל במרחב היא שגעון־ילדות. האמת שונה במקצת. השתלבות פוליטית במרחב הגיאוגרפי תוך התאמה איתנה היא הכרח היסודי אשר קיים בכל המקרים, חוץ מהמקרה רב־המשמעות של כשלון מדינת הצלבנים על אדמת ארץ־ישראל.

יחסי הכוחות הקונקרטיים בינינו לבין הערבים משמשים הוכחה החלטית לצו הדו־קיום תוך כדי הכרה בריבונות ישראלית, מצד הגורמים הערביים, והשתלבותנו הבלתי נסנעת במערך האיזורי, בעיקר מבחינת סדרי־ניות חיצונית ויחסים כלכליים. שני נסיו־נות הכרעה צבאית בכיוון סנוגד, ב־1948 מצד הערבים וב־1956 מצידנו, נכשלו על אף עזרתם של גורמי־חוץ אדירים.

טענת נחיתותם של הערבים בתור אומה אינה מבוססת על ראיה כלשהי. כידוע הפסיד עמנו ששה מליון קורבנות על מזבח טענות־סרק מסין זה. איבת ישראל־ערב היא כעת השריד האחרון של בעיה לאומית קונק־רטית, חיות וזו מצאה את פתרונה המעשי ברחבי תיבשות, במסגרת שלושת הנושים המתרקסים.

יוסף לוינגר, קרית־ים

פתרון דחק

בקשר לכתבתכם על העזיבה בקיבוצי ה־ספר (העולם הזה 1117) דעתי כדעתכם. סריגיות בת־היענה של התנועה הקיבוצית, וחקבוץ הארצי בפרט, אינה משתלמת. מי שחושב שקיים שיתוף ושויון בקיבוץ אינו אלא טועה. כחבר קיבוץ השומר־הצעיר לש־עבר, שהתיאש מכל העולם הורדרד הזה, אני סבור שרצוי לפרק מעט ערכים הנראים כמקודשים אולם לאמיתו של דבר עבר זמנם.

עמוס דגן, כפר סבא

...פתרונו של משה נצר, מספרו הראשון של תנח"ל, לבעית העזיבה בקבוצי הספר אינו נראה הגיוני. הוא טען באזני כתב־כם: „כאשר העולים החדשים יתפסו את מקומות־העבודה, תהיה התיענות למשימות הספר גדולה יותר." אם אמנם מכיר נצר את המצב בשוק־העבודה בארץ, יש להתפלא על ניתוח זה. כי גם כיום, אם מעביד יכול לבחור בין עולה חדש בעל מקצוע לבין יליד־הארץ לא כל כך מומחה, הוא יבחר בשני. תמיד יהיה קל יותר ליליד הארץ למצוא כאן עבודה מאשר לעולה חזר וכמ־קום המצב לו מקוה נצר, יווצר מצב בו העולים החדשים לא ימצאו מקום בשוקי העבודה, ויוכרחו ללכת, שלא מרצונם, לישו־בי הספר. האם זהו הפתרון?

חיים גילני, חיפה

אינני חושב שבעיתו של קיבוץ גונן ושל ישובי הספר האחרים הנעזבים, היא בעיה של משבר אידיאולוגי בנוער החלוצי. הבעית היא יותר בעית של משבר חברתי כללי. כי אם פעם היה הנוער הישראלי נענה למשימות חלוציות הוא היה עושה זאת משום שכולם עשו זאת — כולם הלכו לפלמ"ח, כולם הלכו לקיבוץ, כולם הלכו למלחמה. מה קורה כיום? גם הצעיר שחונך להגשמה חלוצית ויוצא להגשימה, נוכח ביום אחד כי הוא אחד מהבודדים במערכה. הוא נוכח כי שעה שהוא מבלה את חייו אי־שם על הספר הנידח, מבלים אחרים, וחרוב, ברחוב ריזנגוף. האוירה הכללית היא אנטי־חלוצית, ומדוע שהנער יפרוש מהאוירה ה־כללית? רק החלפת המשטר במדינה, במש־טר של חלוציות יוצרת, ואפילו כפוית, על כל חלקי הנוער, הוא שיביא לפתרון בעית ישובי־הספר. טוב עשיתם שהעליתם אותה.

י. פ., חבר קיבוץ ספר

ארגון לשוטרים לשעבר

בהעולם הזה (1115) קראתי במדור תצפית כי יעשה נסיון לארגן את כל הקצינים והשוטרים, אשר שירתו במשטרת ארץ יש־ראל ושלצורך זה יערך כנס מיוחד בבית הספר לקצינים גבוהים של המשטרה באבו־כביר בעוד חודשיים. ברצוני לדעת, איך אני, בתור שוטר לשעבר, אקבל הזמנה לכנס זה, ובאיזה אופן עלי לפנות. אני באמת שמח שסוף סוף נזכרים בשוטרים ובקצי־נים לשעבר אשר ביחד עם ההגנה פעלו לשחרור המדינה. אני הייתי השוטר היהודי האחרון במשטרת המושבה הגרמנית בירו־שלים עד לרגע שחרור המדינה.

שבתי כהן, מגדיאל

על הקורא כהן לפנות לחיים זהבי, רחוב בלפור 13, ירושלים. או לנחום רפפורט, רחוב בתיה מקוב 24, רחובות.

שכר יעונש

לפני שבועות אחדים נמצאתי אשם בעבי־רה צבאית, נתפשתי על ידי המשטרה ה־צבאית כשהלכתי ללא כומתה לראשי. העונש שקיבלתי היה שבוע מאסר על תנאי לחצי שנה וקנס של שלוש ל"י. כדי לא לחטוא לאמת עלי להוסיף שהיו לי שתי הרשעות קודמות על אותה עבירה. בפעם הראשונה שילמתי שתי לירות קנס, ובשניה שלוש לירות ושבוע ריתוק מחנה. שאלתי היא: כלום קיים יחס כלשהו בין הרשעותי לבין הסעיפים עליהם הורשע אלוף משנה יששכר שרמי? לדעתי ההבדל היחיד בין עבירו־תינו הוא שתוצאות עבירתי שלי לא הביאו למותם של ערבים אחדים. לכן חוחמר ענשי.

סמל ג., צה"ל

בעיטה לשחורים

בקשר למאמרו של אורי אבנרי על היש־ראלים בחוץ־לארץ, בו הוא מזכיר גם את הסרגלת האנן (העולם הזה 1117), הוא כו־תב שהיא אשה נאה ומעניינת. יתכן מאוד שזה נכון. אולם הצרה היא שישראלים רבים נוהגים לראות בלא יהודים, ואפילו אם עו־נים לנו, דברים מאוד חיוביים.

על סיפורה שבבתי הכלא אצלנו נחקלה ברוע לב ובאדישות, איני מטילה ספק ב־המצאת תופעות כאלה, אבל האם בארצות־חברית בכל במי־הסוהר האוירה היא טהורה ונעימה? ואיך זה בסוריה רבתי? העורך כותב שחיים כהן, היועץ המשפטי, נפגש עם מרי האנן, ואם ידעתו, מה שמותר ליופיטר מותר גם לשור, אז שני השוורים נהגו בצורה מאוד מסורבלת מבחינה טאקטית ושניהם זקוקים לבעיטה הגונה.

לאה סודרי אשד, טל־שחר

חדירה נשית

כתבתכם על רותי נחנת המשאית (העולם הזה 1115) היתה מענינת ביותר אולם ההת־פעלות שהיא מעוררת בחדרה אל שטח ה־מין החזק, היא לפי דעתי מיותרת מטוב שהנשים לא נועדו להיות בובות וחן מסו־גלות לבצע עבודות כגברים. טועים הגברים שחושבים כי חדירתן של הנשים למקצועות הגבריים מורידה מחנניותן. קחו למשל, את נשי רוסיה. הן למעשה חדרו כבר אל רוב שטחי העבודה בהם עוסקים הגברים. באשר לרותי האוהבת את העבודה, היא יכולה לשמש דוגמא לרבות סבנות מינה. אני מברכת אותה ב„חזקי ואמצי" וכן שירבו כמותה.

ד. איזנברג, רמת־גן

קקאו לחוכב

בתוספת לקפה ההפוך של מר טום ברביר (העולם הזה 1117)' — כמגדל חובב של צמחי פרי מאקלימים זרים — הריני מגדל גם מספר צמחי־קפה, וחשתכנעתי שיש סיכוי להצליח בגידולם. בין צמחי מתבלט שהוא פורה במיוחד וטעמו מאיכות שהוא גדל בצפיפות וללא כל הגנה לצמח זה כביכול באקלים שלנו. בלי לפרטים מקצועיים, הרי לפי חשבוני לגדל בשטח של דונם כ־400 צמחים חזן שלי, כך שכל צמח יניב משלוש קילו עד 1 ק"ג נטו פולי קפה מקולה. לא אטעה אם אומר שההכנסה יכולה להיות שלושת אלפים ל"י לאיש תרוץ מדונם אחד.

בהזדמנות זאת אני מבקש את עזרתכם. עדיין חסר לי בגני צמח הקקאו. דומני שאין בכל הארץ צמח זה. השיגו נא יי צמחים, או נבטים, או זרעים של קקאו ותודתי נתונה לכם מראש.

צבי אשד, תל־אביב

קוראי העולם הזה בארץ או באפריקה, המוכנים לשלוח לקורא אשד זרעי או נבטי קקאו, יוכלו לעשות זאת לפי הכתובת: צבי אשד, ת. ד. 4295, תל־אביב.

חורים אכלו בוסר

בחיי שכמעט הזלתי דמעות־תנין למקרא גורלה המר של דליה ליטאי, כל כך הוטב־תם להלביש את פרשתה באור טראגי ול־עורר רחמים עליה. קל מאוד לתלות את הקולר בהורים ולהאשימם בגורלה המר אולם דליה איננה בת יחידה שסבלה מ־תנאי ילדות קשים ופרידת הורים. אלפים רבים של ילדים בארץ סובלים מכך, והאם הם הופכים זאת לסיבה לנקמה בהורים ועוד בדרך כה שפלה? לעתים היה נדמה לי ש־אתם מצדיקים את צעדה של דליה, בעוד שכל קורא נבון, שאפילו לא למד פסיכולוג־יה, היה מגנה אותה.

שמעון קדוש, ירושלים

קל להרשיע את ההורים האשמים בטר־גדיה של ילדם, אולם אנשים העובדים במק־צועות הקרובים לבעיות אלו, יוכלו לספר לכם שברוב המקרים ההורים הם אנשים מסובכים ואומללים בעצמם, אפילו אם אין זה נראה בבירור כלפי חוץ. כתבתכם פוג־עת גם בהם, אך כאן עוד אפשר לומר: אה אשר זרעו — יקצרו. אולם פגעתם בדליה עצמה. גרמתם שלא תהיה פינה בישוב שבה תוכל אי־פעם להתחיל את חייה מחדש.

קוראת ותיקה, [illegible]

בעיות אישיות

אני מוחמד שראדין תושב [illegible] אל כרמל וחבר בקופת־חולים [illegible] כאשר נדרסה בתי כתיבה שראדין [illegible] נסתי אותה לבית החולים רמב"ם [illegible] לטיפול. פניתי לקופת־חולים אשר אני [illegible] בה, על מנת שאקבל עזרה כפי שנהוג ודרוש מהם לעשות בקופת־חולים. הפקיד אשר אני משלם לו כל חודש בחדשו לא הכיר בי וזרק אותי החוצה. זו התנהגות של קופת־חולים? זו גזילת הרש.

מוחמד שראדין, דלית אל כרמל

בתי לומדת בבית הספר התיכון בטבריה ועלי לציין שבמשך כל תקופת לימודיה היא הצליחה לקבל ציונים די־גבוהים בכל המקצועות הנלמדים שם ותמיד היתה מרו־צה מכל. לפני שבוע ראיתי שמצב רוחה של בתי התחיל להשתנות כליל. הבת נראתה לי מעוצבנת ובלי מצב רוח. לאחר שבאתי ל־בית־הספר התברר לי שאחד המורים הוא האשם בכל הדבר, מאחר שמספר פעמים נהג להעליבה בנוכחות כל התלמידים בכיתה. אני חושבת שדבר זה אינו הוגן. האם אי־אפשר לחסל מקרים אלה בעתיד, אם יפעלו בראוי הממונים על מוסדות החינוך?

י. שטיבלשטין, טבריה

סתום פיך!

הגיעה השעה שמישהו בישראל יקום ויגיד בסומבי שתי מלים, המנקרות בי־מים האחרונים בלב כל אזרח בישראל:

„סתום פיך!"

הגיעה השעה שמישהו ירשום שתי מלים אלה באותיות של זהב לנגד עיני כמה וכמה נואמים חשובים במדינה.

הגיעה השעה שמישהו יקום נגד האינפנ־טיליות הדוהרת — הילדותיות הראשונה של עסקנים חדשים, שחסרה להם הבגרות המינימלית; והילדותיות השניה של עסקנים קשישים, שבטחונם העצמי המופרז מעביר אותם לעתים על דעתם.

חברים יקרים: אתם מדברים יותר מדי. אם אינכם מסוגלים לשקול את דבריכם על דוכן הנואמים, מוטב שתשתו כוס מיץ תפוזים — לא לפני הנאום, ולא אחרי הנ־אום, אלא במקום הנאום.

מחלת הפטפוט שלכם שוב אינה בעיה רפואית פרטית. היא הפכה לבעיה רפואית לאומית. היא מא־יימת על משימות לאומיות מרכ־זיות. היא מאיימת על גורלם האי־שי של רבבות יהודים.

★ ★ ★

ה התקפה האחרונה של המחלה הח־לה לפני כמה שבועות, כאשר הריעו סתאום חצוצרות התעמולה הרשמית במדינה ובישרו את בואה של העליה ההמונית מרו־מניה, בקול שיכול היה להפיל שנית את חומות יריחו.

תחילה התנפחה העליה עצמה. עוד לא באו אלא אלפים מעטים מאד, אבל ראש־הממשלה כבר הפליג בדמיונות פומביים על ממדיה הפנטסטיים. בשיחה שפורסמה ברבים, דחה ראש־הממשלה את ההשערה כי יש ברומניה „רק" רבע מיליון יהודים, והכ־ריז כי לפי הידיעות שהגיעו אליו (לא ברור מנין ואיך) מספר היהודים שם „קרוב יותר ל־300 אלף".

אבל זה לא הספיק. מה זה 300 אלף? מדובר על שלושה מיליון. כי השינוי ברו־מניה הוא רק התחלה. למעשה חל שינוי בכל אירופה הקומוניסטית. הסוביטים אינם מסוגלים לקלוט את היהודים. לטובת עצמם, הם יגרשו אותם לישראל. מאחורי הפינה הבאה כבר מחכים שלושה מיליון יהודים אלה, שיהפכו את ישראל למדינה של חמשה מיליון נפש.

מדינה של חמשה מיליון נפש? אכן, תהיה זאת מדינה של צבא גדול! על במה אחרת כבר עמד שמעון פרס, רודף־הכותרות מספר 1 של ישראל, וחישב בסומבי חישובים מדוייקים איך תשפיע העליה החדשה (זו שעוד לא באה, זו שעוד לא הובטחה אפילו, זו שעדיין רק קיימת בדמיונו הפורה של ראש־הממשלה) על כוחו העתיד של צה"ל.

העליה הזאת — כך הכריז שמ־עון פרסומת — היא תשובתנו במלחמה נגד הערבים. העליה תכ־ריע את הכף לטובתנו. מוסר־ההשכל: ברית־המועצות תתן לנו את כל־הנשק למלחמה נגד ה־תנועה הלאומית הערבית.

★ ★ ★

מ י היה מעוניין בהשתפכות כזאת של נאומים אחיליים?

ההסבר הפשוט ביותר הוא אישי לגמרי. כאשר עומד על הבמה עסקן צעיר, שאין לו הרבה מה לומר, אך הרוצה בכוח להר־סיע כהוגה־דעות מרעיש, אין לו מוצא קל יותר מאשר לדבר על עלית מיליונים, ועל צבא של מאות אלפים. זה פופולארי. זה מבטיח לו מקום נכבד בעמוד הראשון של כל עתון־בוקר למחרת היום, ומאמר גדול עם תמונה בעתון הערב המשרת אותו, ואולי אפילו תמונת־שער באחד השבועונים הרשמיים המופיעים על חשבון משלם־המסים.

זהו הצד האישי. אך הוא אינו הצד החשוב ביותר.

פעם אמרו ללנין כי פלוני הוא סיפש גמור. „זה לא חשוב," השיב לנין. „החשוב הוא: לטובת מי הוא טיפש?"

אילו שילם סוכן אמריקאי גאוני שוחד למנהיג ציוני כדי להעכיר את היחסים בין הקומוניסטים לבין התנועה הלאומית הער־בית, ודוקא בשעה עדינה זו, לא יכול היה להזמין נאומים טובים יותר.

כי מבחינה זו הם היו יעילים.

ואילו הזמין תועמלן ערבי אצל ידידיו בישראל נאומים שימריצו את ברית־המוע־צות להפסיק את העליה ממזרח־אירופה, לא יכול היה לבקש הכרזות מתאימות יותר.

כי גם מבחינה זו הן היו יעילות מאד.

אולם ללב מתגנב החשד שאין זאת התו־עלת היחידה שהיתה גלומה בנאומים אלה.

★ ★ ★

ל פני שנתיים באה העליה ההמונית הגדולה מפולין הקומוניסטית. כפי ש־גילה ניקיטה כרושצ'וב בעצמו, בראיון שנתן לעתונאי צרפתי, נתנה הממשלה ה־סובייטית את אישורה המוקדם לעליה זו, בידעה היטב שבין העולים נמצאים לא רק אזרחים פולניים אמיתיים, אלא גם אזרחים סובייטיים, שהגיעו לארץ דרך פולין.

בימים ההם לא תקעו מנהיגינו בחצוצרות הגדולות.

שמעון פרס לא דיבר על צבא של מיל־יונים.

איש לא ראה צורך להכריז על מלחמה עליה, ולהטיל מסי קליטה, ולזעזע את מצ־פונם של יהודי אמריקה.

בקיצור: בימים ההם לא הרעישו עולמות ולא הפכו כיסים.

ונשאלת השאלה: מה נשתנה?

במה נבדלים הרכבות שאולי יבואו מרומניה מן הרכבות שבאו מפולין?

ואולי מוסב לשאול: במה נבדלת שנת 1959 משנת 1957?

לכך יש שתי תשובות, שתיהן בלתי־נעימות מאד.

שנת 1959 היא שנת בחירות.

והיא שנה של מצוקה כלכלית לממשלה.

היא שנת בחירות, ולכן קשה היה לעמוד נגד היצר להציג את דויד בן־גוריון שוב כמשיח בן דויד, כגואל יהודי מזרח־אירופה, כאיש שיביא את המיליונים למדינה ושי־חית מכה ניצחת על העולם הערבי.

והיא שנה של מצוקה כספית לממשלה — ולכן קשה היה לעמוד נגד היצר להשתמש בסיסמה הנוגעת לכל לב כדי להטיל מסים חדשים, שאחרת איש לא היה מעז להטילם בשנת בחירות. מסים חדשים שמטרתם הא־מיתית אינה לבצע מיבצעים חסרי־תקדים של עליה וקליטה, אלא פשוט לסתום את החורים בצרור הנקוב של ממשלת־הביזבוז, אשר בעליה מתכוננים באותה שעה ממש, בשלוות־נפש גמורה, לבזבז מיליונים במל־חמת־בחירות חסרת־ענין.

אם אמנם זה היה החשבון שהיה מונח ביסודו של מסע־הפטפוט — ואין לגלות כל חשבון אחר — הרי היה זה מישחק ציני ופושע בחיי־הם של יהודי רומניה, ושל כל יהר־די הגוש הסובייטי. יותר מזה: היה זה מישחק ציני ופושע באחת השאיפות הלאומיות היסודיות ב־יותר של האומה העברית בישראל.

★ ★ ★

כ די לזכות בכמה קולות, ולמצוא תי־רוץ משכנע להטלת מסים חדשים, הופ־רחו ידיעות על סיכויי העליה, שרק חלק מהן היה מבוסס, ואילו חלקן העיקרי היה כוזב או חסר־בסיס, על סמך ידיעות אלה סופח מסע של תעמולה, בארץ ובאמריקה, שהיה מוכרח להזעיק את העולם הערבי למיבצע מדיני גדול, וליצור ריאקציה שלי־לית חזקה אצל ממשלות הגוש הסובייטי.

ראש־הממשלה, הרגיל ללעוג לשאיפותיה של התנועה הלאומית הערבית, אמר כמה פעמים שהוא, אילו היה ערבי, היה „מת־ביש" לומר שהוא פוחד מפני עליה יהודית.

אולם לערבים חסרה, לרוע המזל, הגאווה האישית של דויד בן־גור־יון. הם אינם מתביישים. הם בא־מת פוחדים — בכנות גמורה — כי עליה גדולה לישראל תביא להתפשטות ישראל בכוח הנשק.

הם מאמינים כי ישראל אינה יכולה לקלוט עליה גדולה קליטה של ממש, מפני שאין בסיס למשק הישראלי המנותק מן הכלכלה המרחבית. הם מאמינים כי באחד הימים, כאשר ייפסק זרם ההון העצום מאמריקה ומגרמניה, שוב לא תוכל ממשלת ישראל ל־ספק עבודות־דחק ופרנסות מדומות להמוני העולים, ואז תוכרח, בתוקף הנסיבות, לחפש מוצא במיבצעי־מלחמה ובכיבוש־אדמות.

הערבים אינם היחידים החוש־שים מפני התפתחות כזאת. הער־לם שומע מזה עשר שנים שישראל אינה יכולה להחזיר אפילו חלק מפליטי פלסטין מפני שבתיהם ואדמותיהם נתפסו על־ידי העולים החדשים. אולם אם ישראל עצמה מכריזה שהמיליון הראשון של ה־עולים נקלט על־חשבונם של פליטי האתמול, אין פלא שהעולם חושש כי המיליון השני עלול להיקלט על־חשבונם של פליטי־המחר.

דויד בן־גוריון מבטיח כי הדבר לא יקרה, וכי אין כל תוכנית להתפשטות. אבל בעולם של ימינו, ההכרזות עולות בזול, והביקוש אפסי. קל לתועמלנים הערבים להוכיח לעצמם ולאחרים כי במשך דור שלם סען דויד בן־גוריון כי במדינת היהו־דים יהיה מקום לכולם — לערבים ולמיל־יוני יהודים, וכי אין הצינונות באה לנשל אפילו ערבי אחד מאדמתו. כיום, במדינה שיש בה „אדמות נפקדים", „שטחים סגו־רים", „חוק מקרקעים" ועשרות תחבולות אחרות להפקעת אדמותיהם של אזרחים ער־ביים, יש צליל מיוחד להכרזות אלה.

לא חשוב אם פחדי הערבים מוצדקים אם לאו. העובדה היא שפחדים אלה קיימים. ומאחר ש־הם קיימים, היה ברור מראש כי מסע־הפטפוט של ראשי המדינה היה מוכרח לעורר את הערבים למאמץ עליון להפסקת העליה.

★ ★ ★

ה ריאקציה הרומנית והסובייטית באה השבוע. זהו מיסמך שאין רבים כמותו ביחסי העמים. הוא מאשים את ראשי ישראל בגלוי בשקרנות ובפרובוקציה. בין השורות הוא מאשים אותם גם בטימטום.

הוא קובע כי לפי המיפקד הרשמי של אוכלוסית רומניה משנת 1956 חיו ברומניה רק 146,364 יהודים. אין יסוד לפקפק במספר זה. אפילו לפי הדו"ח הרשמי של הקונ־גרס היהודי העולמי מאותה שנה, שהסתמך על מיפקד קודם, הגיע מספר יהודי רומניה ל־190 אלף בלבד.

מספר זה כולל קומוניסטים מושבעים וא־נשים שנקלטו בחברה הרומנית החדשה. קשה לקוות, איפא, כי מספר העולים האמ־שריים יעלה על 100 אלף — קצת למעלה ממספר העולים מפולין.

שנית, קבעה ההודעה הרומנית כי ההוד־עות הישראליות הן פרובוקציה לעירעור היחסים בין הערבים והסובייטים. ושלישית, כך גרמו בה בעדינות רבה, הן מהות שיא של סימטום, כי ממשלות מזרח־אירופה אינן יכולות להתעלם מדעת הערבים, שאת אהד־תם הן עמלות לרכוש מזה שנים.

כך אין ממשלה מדברת על ממ־שלה שניה. כך מדברת ממשלה על חבורת עסקנים חסרת אחריות. והפעם לא לגמרי בלי הצדקה.

הודעה זו עדיין אינה סותמת את הגולל סופית על סיכויי העליה מן המזרח. אולם היא מהדה, במקרה הטוב ביותר, אזהרה חמורה ביותר. בתרגום ישראלי פשוט, ה־כותרת היא: „לכל הרוחות, סתום פיך!"

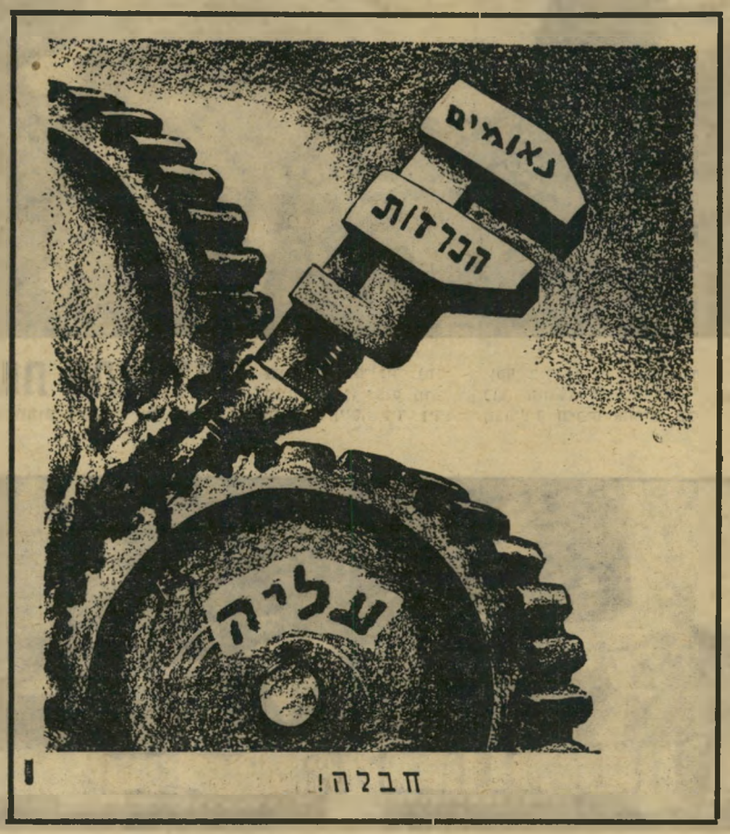

מאת **אורי אבנרי**

תוך דקות מעטות הנחיתו כל סיעות הכנסת מכה על מפא"י

התבוסה!

מוצה

היושב־ראש החדש, נחום ניר, למחרת יום הולדתו ה־75, א לסקור את משמר־הכבוד של הכנסת.

גבר כמעיל החום, מעל לחליפתו הכחולה החגיגית, עבר על פני חיילי נסת, שהכתיפו את נשקם המכודן. בצע־ם איטיים התקרב נחום ניר, היושב־ראש שני של הכנסת השלישית, אל המכונית הדורת החדשה שהמתינה לו. היה משהו לי בכך, שזו נשאה את השלט: „במבחן". דקות מעטות לפני כן עמד ניר על דוכן שב־ראש, מתחת לתמונתו של ת'אודור צל, וקרא בקול חנוק מרוב התרגשות ההצהרה שהכין לעצמו מראש, בה הב־ח למלא את תפקידו ללא משוא־פנים ול־א את רצון הבית כולו. הגבר בן ה־75 יע לשיא הקאריירה הציבורית הארוכה ו, שאת מרביתה עבר כעסקן בשורות עלי־ציון־שמאל ואחדות־העבודה.

באשר הכין ניר את הצהרתו זאת, לא ה בטוח כלל וכלל שיזדמן לו לקרוא תה. עד הרגע האחרון ממש היתה הבחי־ מוטלת בספק, התנהל משא־ומתן קדח־ במסדרונות הכנסת בין מפא"י וה־ ים, שהחזיקו בידיהם את ההכרעה. כאשר קש צלם־עתונות לצלם את ניר, רבע־שעה ני פתיחת הישיבה. שלח לו הח"כ הקשיש

הקצוות מתאודים

בעוד שנחום ניר (מל־פנים מימין) נמנע מהצ־בעה, מתרוממות מאחוריו ידי השמאל, בעוד שנחום ניר (מל־פנים מימין) נמנע מהצ־ הימין והדתיים. ליד ניר: יוסף בורג הדתי־לאומי, שחיוכו הביע את מצב־רוח הכללי, כאשר כבר היה ברור כי מפא"י נשארה במעוט. בשורה מאחורי ניר מצביעים ח"כים אחרים, מכל סיעות השמאל והימין, גם הם בהנאה.

מפא"י-בודדה!

ביג"י (במרכז) הרים את יד שמאלו, כשעל פניו החיוך שלא סר משפתיו במשך כל זמן ההצבעה, ושבישר שר־החקלאות לוז, משמאלו שר־החינוך ארן. השרים בר־יהודה וכרמל מחכים משמאל לתורם להצביע בעד חברם ניר. מאחורי ביג"י מצביעים הח"כים של מפא"י בגוש מלוכד, בידעם שהם עומדים לנחול מפלה מביישה ומסוכנת, זו הפעם הראשונה מזה שנים רבות של שלטון מוחלט בכנסת ובממשלה.

ות בעתיד למפירי רצונו. מימינו מצביע

שובה: „אם אבחר, צלם אותי בשעה חמש. לא אבחר, אין צורך בתצלום."

אולם באותו רגע כבר אמר ח"כ דתי מזנון לידידו, ששאל אותו לסיכויי ה־ובעה: „אם יש לך מניות ניר, נקנה תן!"

★ ★ ★

שהצנות פרטית וציבורית

איש שנתן את הדחיפה הראשונה למניות אלה, ושיזם את הרעיון אשר חית השבוע על מפא"י את המהלומה קשה ביותר מאז קום המדינה, היה ח"כ רות מנחם בגין. למחרת פטירתו של יוסף פרינצק, הפליט בגין רעיון שגראה דמיוני: ריכ ם להציע את מועמדותו של ניר!" הרעיון עבר כניצוץ בשדות המפלגות. א היה מקסים בפשטותו: אם הימין יציע ת מועמדותו של ח"כ שמאלי, ת חצר פעם הראשונה האפשרות לשלב יחד את קולות שני הקצוות בבית — הימין והשמאל, שקולותיהם מגיעים ביחד ל־53 מתוך 120. די היה בשמונה קולות נוספים כדי להכריע כל מועמד מפא"י.

פיתוי זה היה עשוי לקסום לדתיים־הלאומיים, שקולותיהם הספיקו להכריע את הכף. אחרי שסולקו מן הממשלה בבושת־פנים, ואחרי שנחסמה בזדון דרכם לשוב אליה, יכול היה רעיון זה לכבשם בנקל.

ברגע שרעיונו של בגין התגלגל לידיו הזריזות של יוסף סרלין, הטכסיסן המפוכח של הצ"כ, שהזמין את באי־כוח שאר הסי־עות לפגישה להכנת המהלומה, כבר היתה הסכנה צריכה להיות ברורה למפא"י. האיש שבכוחו היה למנוע אותה היה משה שרת.

גגד מי שהיה ראש־הממשלה ושר־החוץ אי־אפשר היה להעמיד מועמד מדרג נמוך יותר, ואחדות־העבודה אף לא היתה מעיזה להציג במקרה זה את ניר. קולות רוב הסיעות היו מובטחים במקרה זה ,מפא"י, אולם אויבו הגדול ביותר של משה שרת (ולא בפעם הראשונה) היה משה שרת.

שיקוליו של שרת היו מופרכים. מכל הבחינות היה כדאי לו לקבל את התפקיד. בעזרתו היה הופך אוטומטית ליורש־העצר של כס־הנשיאות. כיושב־ראש הכנסת היתה מובטחת לו פרסומת ממלכתית מתמדת, וה־דבר היה מגביר בהרבה את סיכוייו לחזור אי־פעם לכורסת ראש־הממשלה.

אולם כנגד כל השיקולים האלה עמד גורם אחד: יהירותו המגרדת־שחקים של שרת. מ־שום־מה הכניס לראשו כי בחירתו כיושב־ראש כרוכה בפחיתות כבוד. הוא דחה את הצעת־המועמדות — ובצורה זו הנחית את המכה הראשונה על סיכויי מפא"י.

למרות זאת לא היתה עדיין מפא"י אבודה. היא יכלה להציג מועמד חזק אחר מתוך שורותיה, שקשה היה ליריבותיה להתאחד נגדו. אולם מפא"י התעקשה להציג אדם שמעמדו בכנסת אפסי. עצם העלאת מו־עמדותו של ברל לוקר בנסיבות אלה, היתה הפגנת־זילזול בדעת שאר הסיעות.

מדוע כרתה מפא"י את הקבר לעצמה? טען השבוע ח"כ חרותי: „היא פשוט לא האמינה שכל הסיעות תעזנה לקום נגדה. היא כל־כך התרגלה לשלוט, עד כי לא העלתה כלל על דעתה ברצינות את האפ־שרות שתישאר באמת לבדה במיעוט."

מפא"י רגילה להיות רוב. שלטונה במדינה מבוסס על מערך של מעגלים, שבכל אחד מהם יש לה רוב מוחלט. החטה חדשה מובאת להכרעה בסיעת מפא"י עצמה, בה מנצחת דעת הרוב — היא דעת ביג"י. אחר־כך היא מובאת להחלטת הקואל ציה, בה מצ־ביעה מפא"י במלוכד ובה יש לה רוב מוח־לט. אחר־כך היא מובאת למליאת הכנסת, בה יש לקואליציה המלוכדת רוב מוחלט. כך נמצא החוג מסביב לביג"י ברוב מתמיד.

אולם הפעם נשתבש התהליך. מפא"י היתה זקוקה לקולות נוספים, והיא יכלה להשיג אותם רק מן הדתיים. הדתיים קפצו על המציאה, הציגו תנאים שפירושם היה ל־מעשה שיבתם לקואליציה. היה זה מחיר

העם

פסק־דין עקרוני

צבא ההגנה לישראל קיים כדי לשרת את האינטרסים של מדינת־ישראל. זה ברור.

השבוע החליט בית־משפט במדינה זרה, כי צה״ל משרת גם את האינטרסים שלו. הודעה זו היתה כלולה בפסק־דין בעל משמעות מיוחדת.

לגיון זרים. על דוכן הנאשמים עמד אנדרה דויד ברוך, חייל בחיל־המילואים הישראלי, שהיה בדרכו לביקור הוריו באל־ג׳יריה הצרפתית. בדרך נאסר כעריק מן הצבא הצרפתי, הועמד בפני בית־דין צבאי, נידון לשנת מאסר. אולם בשעת הערעור טען פרקליטו, מנהיג תנועת־החרות הישראלית בצרפת: ברוך שרת בצה״ל בימי מיבצע־סיני, ועל כן הוא ראוי לתודת צרפת.

היה זה הנימוק שהוציא את ברוך מבית־הסוהר. הקצינים הצרפתיים לא יכלו להתכחש להגיון הדברים, קבעו כי בצאתו ל־מיבצע־סיני שרת צה״ל את האינטרסים הצרפתיים, ועל כן דינו של ברוך כאילו שירת בצבא הצרפתי עצמו.

אנדרה דויד ברוך קיבל בלי ספק את פסק־הדין בסיפוק עמוק. השאלה היא אם שאר אזרחי ישראל ישמחו על קביעה זו, בה משתמעת הסברה כאילו הצבא הישראלי הוא מעין ענף בלגיון־זרים צרפתי.

פרשת כפר־קאסם

האדם הצוחק

תמונה מזעזעת הרעידה השבוע את לבם של אניני־הטעם במדינה. היא הראתה את אלוף־משנה יששכר („יסקה") שדמי, צוחק מאוזן עד אוזן, מרים את הגרוש האחד אשר בית־המשפט הצבאי הטיל עליו לשלם כקנס עבור חריגה „טכנית" מסמכות.

אפשר היה לחשוב, על פי התמונה הצוהלת, כי הקצין שמע זה עתה בדיחה מוצלחת במיוחד, או שניצח בתחרות־ספורט. אולם הפרשה, שנסתיימה השבוע בבית־המשפט, התחילה בצורה שונה לגמרי: בערימת־גוויות של גברים, נשים וילדים, אשר הועמדו בשורה ונרצחו בדם קר.

בית־המשפט היה מוסמך לשפוט אם שדמי היה אחראי לקטל זה, כפי שקבע למעשה בית־משפט אחר, כאשר דן את 11 אנשי משמר־הגבול. במשפט שדמי, שהתנהל בתנאים אחרים לגמרי, הסירו השופטים אחריות ישירה זו ממנו. אולם גם הם לא יכלו לבטל את העובדה היסודית כי הרצח בוצע על־ידי אנשים שהיו כפופים לסמכות הפיקודית של שדמי, באזור שהיה שייך לאזור־הפיקוד של שדמי, תוך ביצוע פקודת־עוצר אשר ראשיתה בחריגתו של שדמי מסמכותו.

לכן, אפילו חופשי שדמי מאחריות פלילית לרצח (כפי שקבע עתה בית־המשפט השני), הרי אין פירוש הדבר חוסר־אחריות מוסרי. ותמונתו של האדם הצוחק, המרים את עשר הפרוטות, היתה לפחות פגיעה נוראה בטעם הטוב. היא היתה גם ביטוי לחוסר יכולת לחוש את הטרגדיה האנושית והלאומית המחרידה של פרשת כפר־קאסם.

צוחק הצוחק אחרון. לא היתה זו הפעם הראשונה בה צחק יסקה שדמי במהלך הפרשה. השבוע יכול היה לומר: „צוחק הצוחק אחרון!" אולם שדמי גם היה הצוחק הראשון.

במשפטו של שדמי עצמו היתה האווירה היגיינית ומאופקת. על דוכן־העדים הופיעו קצינים גבוהים, ביניהם הרמטכ״ל לשעבר משה דיין, שהגנו בכל חום־לבם על חברם שפעל, לדבריהם, כפי חובת קצין עברי.

אולם במשפטם של אנשי משמר־הגבול שררה אווירה אחרת לגמרי. על דוכן־העדים הופיעו אבות שראו במו עיניהם כיצד נרצחים ילדיהם, נערות שהתחבאו מתחת לגל הגוויות שעה שהשוטרים ירו בגוססים המוטלים על הארץ, גברים שנשארו נכים לכל ימי חייהם. כאשר הופיע שדמי כעד במשפט זה, כשהוא צוחק בפה מלא צחוק של בטחון עצמי, הכניס לבית־המשפט נימה חדשה וצורמת מאד.

הוא מעולם לא התכחש לצחוק זה. להיפך, במשפט השני קרא לצלם שהנציח את צחוקו הראשון, צחק שוב לתוך מצלמתו והדגיש: „כתוב שיסקה שדמי עדיין צוחק!"

טרגדיה בגרוש. שדמי לא היה היחיד שלא היה מסוגל להרגיש את ההבדל בין זיכוי־משפטי לבין טיהור־מוסרי.

בישיבת המרכז של אחדות־העבודה, אשר שדמי הוא חבר באחד מקיבוציה, הפסיק יצחק בן־אהרון את הדיונים כשקיבל את הידיעה על פסק־הדין. הוא בישר את הידיעה, קצר גל של מחיאות־כפיים.

בערב נערכה במשק מסיבה לכבוד שדמי. בין הנוכחים היה גם ראש המטה הכללי של צה״ל — הסמכות המשפטית העליינה של הצבא, שתפקידו, בין השאר, לאשר או לבטל פסקי־דין.

כנגד חזית אחידה זו שהתלכדה מאחורי שדמי, וששכחה מזמן את הטרגדיה עצמה שגרמה לפרשה, קמו גם קולות אחרים. תבע השבוע הארץ במאמר ראשי: „אם ימשיך אל״מ שדמי בשירותו הצבאי, יתקבל הרושם שלקצין גבוה מותר לנהוג בחוסר־אחריות לגבי חיי אדם. אם למזלו לא יגרום חוסר־אחריות זה לקורבנות ממש, יהיה הקנס עליו 10 פרוטות, ואף יזכה בהמלצה נלהבת להמשכת שרותו. יצירת תקדים כזה אינה משרתת את האינטרסים של צה״ל. כדי למנוע אותו, על השלטונות הצבאיים להסיק מסקנה חמורה יותר מחיובו של אל״מ שדמי משהסיק בית־המשפט... רצוי ששרותו בצה״ל יופסק."

בצבא, אשר הדיח קצין גבוה, מזהיר ועטור־נצחון בשל מכירת שק סוכר מרכוש הצבא, היתה מסקנה כזאת צריכה להיות הגיונית. אחרת עלול להיוצר הרושם המדכא כי מחיר הסוכר גבוה יותר ממחיר הדם. כי גם בית־המשפט שזיכה את שדמי מאשמת רצח, קבע כי שדמי חרג מסמכותו לא רק במתן פקודת־עוצר, שלא היה כלל מוסמך לתת אותה, אלא גם בזאת שנתן פקודה לירות ללא אזהרה מוקדמת בכל אדם שיצא מפתח ביתו — פקודה שהיא בלתי־חוקית בצה״ל. על־כך קיבל שדמי קנס של עשר פרוטות ונזיפה.

„אללה ירחמו". זיכויו של שדמי מן האשמה החמורה יותר — אשמת הרצח — נבע בעיקר מן הרקע המשפטי. נגד שדמי היה רק עד אחד — רב־סרן שמואל מלינקי. בית־המשפט היה צריך להכריע בין השניים — בין מלינקי, שטען כי שדמי אמר לו „אללה רחמו", על הפלאחים השבים לבתיהם, לבין שדמי, שהכחיש את הכל, טען כי אמר שתי מלים אלה רק כעבור שעתיים, במקשור אחר. השופט הלוי וחבריו האמינו, כנראה, למלינקי בנקודה זו. השופט קנת וחבריו האמינו לשדמי. קביעתם הכריעה.

זיכויו של שדמי היה כמעט וודאי הרגע הראשון של פתיחת המשפט, רקע משפטי מיוחד זה. אולם זיכוי זיכוי לאומה בה היתה טרגדיה זו ...

עבודה

שכר הטיסה

אחד המקצועות המבוקשים ביותר בישראל הוא מקצוע דיילת־האויר. מדי שנה, כאשר רק מתפנים מספר מקומות בשירות חברת התעופה הלאומית אל־על, מיד עט זרם של מאות נערות להציע את מועמדותן לתפקיד הנכסף. כי בצד המשכורת, וראיית העולם, מקנה מקצוע הדיילת גם עליה במעמדה החברתי של הנערה הישראלית. הוא הופך אותה בן־לילה לנערת החברה הגבוהה. אולם האפשרויות הרבות הנפתחות בפני הנערה בתפקידה כדיילת, טומנות בחובן סכנות לחברה. כי החברה המכשירה את הדיילת, משקיעה בה סכום של כמה אלפי ל״י, שולחת את הנערה לזירה של ציד, בה עולים סיכוייה לצוד בעל.

אורך החיים הממוצע של דיילת בשירות אל־על הוא כארבע שנים. אולם על פי רוב, מוצאות הדיילות, המתקבלות לעבודה כרווקות, את בחיר־ליבן בזמן קצר הרבה יותר, מצמצמות את צוות־דיילות החברה.

חוזה לתקופת נסיון. לאחרונה הגיע מספר הדיילות הישראליות העוזבות את מקצוען בשל נשואין למימדים כאלה, שחברת אל־על מצאה לנכון לשנות את החוזה עם אלה המתקבלות לעבודה כדיילות. החוזה החדש שנוסח על ידי עורך־דין החברה, מטיל על המתקבלת לקורס הדיילות, מספר הגבלות והתחיבויות חמורות מאד:

● בעוד שקודם לכן התחייבה החברה להעסיק את בוגרת קורס הדיילות במשך שלוש שנים, היא מתחייבת לפי החוזה החדש, להעסיקה לתקופת נסיון של ששה חדשים, בה היא זכאית להפסיק את עבודתה של הדיילת לפי שיקול דעת החברה, מבלי להודיע את הסיבה, ללא הודעה מוקדמת וללא זכות לפיצויים כל שהם.

● לפי החוזה הקודם התחייבה המועמדת לעבור בדיקות רפואיות, לשם בדיקת כושרה הגופני למילוי תפקיד הדיילת. בחוזה החדש היא מתחייבת „לעבור ולעשות בדיקות רפואיות", לפיהן תהיה החברה זכאית „להפסיק את השתתפותה בקורס או להפסיק את עבודתה... לאחר סיום הקורס, ללא הודעה מוקדמת וללא פיצויים."

התקדמות באויר. לפי סעיפי החוזה החדש, מתחייבת המועמדת לתפקיד דיילת, לעמוד לרשות החברה בכל עת שתדרש במשך שלוש שנים, בעוד שהחברה אינה מתחייבת להעסיקה כלל אפילו אם תצליח בקורס. החברה אינה חייבת בשום מקרה לשלם לדיילת לפני שהתקבלה לעבודה מלאה פיצויים כלשהם, ואילו הדיילת מתחייבת לשלם לחברה פיצויים, בסכום בלתי־קבוע מראש, בכל מקרה שתפר התחייבות.

אולם הפח העיקרי בחוזה החדש טמון לדיילות שתנשאנה תוך תקופת עבודתן. לפי החוזה החדש מתחייבת הדיילת: א. לא להפסיק את עבודתה אלא לאחר מתן הודעה מוקדמת של שלושה חדשים. ב. להפסיק את עבודתה מיד במקרה שתינשא. ג. לשלם לחברה פיצויים במקרה של הפרת התחייבות.

מי...

...

אולם ההגבלות ...
שים לא הרתיעו א...
הדיילות. כשנפתח ל...
דיילות חדש באל־על, ה...

יחסים מרו...

האיש השנוא ביותר...

מי האיש השנוא ביותר בעולם...
זו הוצגה החודש למשתתפי הכנס...
נוער האפרו־אסיאתי בקאהיר. התשובה:...
בן־גוריון זכה ב־97% מן הקולות, ...
בקלות את דה־גול (77%) ואת דאלס (72%).

החתך של משתתפי הקונגרס הקאהירי אינו אופייני לגמרי, כי לקחו בו חלק בעיקר צעירים מן השמאל. בכל זאת הצביע על אמת פשוטה: לגבי המוני הדור הצעיר ביבשת השחורה והחומה, ביג׳י הוא סמל השיעבוד לאימפריאליזם השנוא.

על אופיים של המשתתפים מעידות תוצאות השאלה: „מי האנשים הדגולים ביותר בעולם?" התוצאות: עבד אל־נאצר (98%), נהרו (70%). טיטו זכה במקום השלישי, בעוד שכרושצ׳וב נאלץ להסתפק במקום הששי — אחרי מאו טסה־טונג והאמרשילד.

השנאה לדויד בן־גוריון אינה זהה, כנראה, עם השנאה לישראל. כי על השאלה: „מה הידיעה שהיית רוצה לשמוע עליה השנה?" לא ענה אפילו חלק קטן: „השמדת ישראל". השאיפות היו חיוביות יותר: שיחרור עמי אסיה ואפריקה מן האימפריאליזם, איחוד הערבים, שיחרור ירדן מידי חוסיין.

רק במקום הששי מופיעה תשובה הנו־

(המשך בעמוד 6)

המנוצח

ברל לוקר, מועמד מפא״י, נכנס לאולם דקות מעטות לפני שהחלה ההצבעה שהכריעה נגדו.

גבוה מדי, כי למפא״י לא היה חשק להחזיר לדתיים לפני הבחירות את משרד־הסעד, המחלק צ׳קים לבוחרים רבים, וגם לא את משרד־הדתות, אליו הכניסה מפא״י רב ספרדי, ממנו היא מקווה לקולות עדות המזרח.

המשא־והמתן נמשך עד לרגע ההצבעה. הדתיים לא הורידו את המחיר. מפא״י בודדה.

★ ★ ★

נצח מפא״י שיקר

עצם בחירתו של יושב־הראש אינו חשוב ביותר. התפקיד הוא ייצוגי בעיקר, וכאשר הוא נתון בידי נציג סיעת־המיעוט, אין בו כמעט כוח שלטוני.

בכל זאת היתה ההצבעה השבוע בעלת ערך מכריע. כי היא קבעה תקדים, שלקחו עשוי לחולל מהפכה פסיכולוגית במדינה.

למפלגת־שלטון, מסוגה של מפא״י, אסור להיראות עלובה. שלטונה בנוי לא רק על כוח ממש, אלא גם על הרושם של כוח — אמונתם של ההמונים ששום דבר לא יעזור, כי נצח מפא״י לא ישקר. שבירתה של אגדה זו עשויה לשאת פירות ליד הקלפיות.

הלקח השני היה בכנסת עצמה. מעולם לא היה ברור בצורה כה חותכת עד כמה שגואה מפא״י על כל המפלגות. המחזה של סיעת מפא״י המבודדת וחסרת־הישע, שלא יכלה לגייס לעזרתה אפילו את הפרוגרסיבים ואת פועלי אגודת־ישראל, לא תישכח. היא פותחת אופקים חדשים למחשבה פוליטית.

לא היתה זאת „התחלת הסוף של מפא״י", כפי שקיווה השבוע ח״כ ימני צוהל. הקצוות שהתאחדו כדי להנחיל תבוסה זו למפא״י, אינם מסוגלים להתאחד כדי להקים ממשלה נגד מפא״י. שלטונה הממשי של מפא״י נשאר עדיין מוצק מאד. אך תרועת־הנצחון ששטפה השבוע את הכנסת היתה משמעותית: משהו קרה. בפעם הראשונה הוכרז על מרד, שהצליח. אחד משלושת התפקידים העליונים במדינה הוצא, לפחות זמנית, מידי מפא״י.

...לו!

החיוך נעלם. ההצבעה נגמרה. בשעה שהררי ה...
...י קורא את הצהרת מפלגתו, יושב ...
...שפניו אומרים עייפות ואכזבה מלאה.

מסים המחבלים בקליטה

כל שכבות העם מוכנות להביא קרבן למען קליטת עולים. הממשלה — לא! היא אינה חוסכת ואינה מקמצת בתקציבה, אלא מטילה על האזרחים מסים ממסים שונים וגורמת להאמרת מחירים.

הממשלה מערערת את יציבות המשק ע"י מדיניות אינפלציונית מובהקת. הממשלה מסבירה את הטלת המסים הנוספים בצרכי קליטת העליה. אך מדיניותה הפיסקלית שמה לאל כל סכוי לקליטת העולים והשתרשותם במדינה.

הוא אשר אמרנו: מדיניותה הכלכלית והפיסקלית של הממשלה פוגעת בקליטת העליה, כי היא

- מייקרת את הייצור
- מחבלת ביצוא
- מרפה ידי משקיעים מקומיים וזרים
- ומורידה את מורל הצבור

תדרות הציונים הכלליים
מפלגת המרכז

ערפתית

", בן־יהודה 74, תל־אביב

(2, 3, 4, 6, 12 שעות
שיחה, דקדוק, כתיב,

הבוקר והערב

קבוצות נפרדות.

(פרט ליום ו').

אנגלית

"קדימה"

בבית־הספר לשפות

לתלמידים: קורסים ראליפים חדשים

לשפות: לתלמידים מטל דרגות הדרגות

ומתקדמים

9—3 לפנה"צ; 12

מזה?

הפיחב סג חת

שיטתנו הבדוקה מאפשרת

★ מניעת נשירת שערות

★ הצמחת שער חדש

אחריות גמורה

במקרה של אי־הצלחה יוחזר כסף

"רובינס קוסמטיקום"

בהנהלת מר א. רובין ביאוקוסמטיקאי מדופלם

תל־אביב, רח' פינסקר 2, טל. 22128. חיפה, הרצל 1

במדינה

(המשך מעמוד 5)

געת למדינת־ישראל, אף היא בניסוח מתון וחיובי: „שובם של הפליטים לפלסטין."

ממשל צבאי

קבר בבאר

ההזדמנות היתה חגיגית. גולדה מאיר, אז שרת העבודה, חנכה את הכביש המוביל לאום־אל־פחם במשולש הקטן. נכבדי הכפר כיבדוה בזבח חגיגי, עיפו את השפה הער־בית בנסיון למצוא שבחים לשרה הנדיבה. אולם את שיא החגיגה היותה תלמידה צעי־רה, עאפף חג' סעיד, שקראה בפני השרה ברכה ארוכה מפרי עטה. בין היתר הביאה האזרחית הצעירה בקשה צנועה. „כבוד ה־שרה הביאה עם הכביש מנוחה לרגלינו. מתי תביא השרה מנוחה לראשנו? הראשים לא נוצרו לשאת כדי־מים, אלא לחשוב כיצד לגדל טוב יותר את ילדינו."

השרה, שהתרגשה מהברכה עד צרידות בגרון, הבינה את הרמז. היא הבטיחה לכפר הצמא למים, מכון־מים דרגי, שימנע מנ־שות הכפר את הצורך המכביד להביא מי־מיהן לביתן על הראש.

סמל לשגשוג: מנורה. לאחר ההב־טחות באו התוכניות. משך שלוש שנים הכינו פקידי משרד החקלאות ומשרד העבו־דה, מזויינים בעצות הממשל הצבאי, את תוכניות מכון־המים. כשבשלו התוכניות באו הדרישות. תושבי הכפר התבקשו לתרום ל־מפעל 15 אלף לירות, היתר, כך הבטיחו הפקידים, יבוא ממקורות ממשלתיים בצורת הלוואה לזמן ארוך.

עד שנחתמו התוכניות גדל הסכום ל־18 אלף ל"י. תושבי הכפר, הצמאים למים, הס־ציאו אף את היתרה. הם היו אסירי תודה לממשלה שהשלימה מכיסה את הסכום ה־נדרש: 90 אלף לירות.

קבלן בשם אהרוני, תושב רחובות, קיבל על עצמו את הקמת המכון. באר נקדחה, מכון המים נבנה וצנורות נמתחו לבתי־הכפר. שלוש שנים לאחר הבטחת השרה הושלם מכון־המים. שר־הפנים בעצמו בא לחנוך את המכון, שיתף אף את מפלגתו הוא בשושבנות־המים. כשסובב לבסוף, לאחר הנאומים הארוכים, את ברז המים הראשי, פרצו סילונות גבוהים מצנורות שהותקנו במיוחד למאורע, בצורת סמל המדינה, המ־נורה בת שבעת הקנים. תושבי הכפר הרי־עו בתודה — חלום עתיק יומין התגשם.

המחיר עלה. זה היה ביום הראשון. ביום השני, לאחר שכל הצרכנים המחוברים לקו, ניסו את הפלא החדש, התברר כי הספק הבאר נמוך פי כמה מהמשוער, בקושי הספיקו המים לשתיה מצומצמת.

הברכה הפכה לקללה. בעקבות תור מיו־חד למים, שהנהיגה מועצת הכפר, פרצו המריבות בין החמולות השונות, הפכו לתג־רה כללית. תוצאה ראשונה לבאר החדשה: ארבעה פצועים שהועברו עוד באותו שבוע לבית־חולים. דומיית אבל ירדה על הכפר.

לאחר חודש השתתק גם מכון המים. התברר שהמנוע החדש היה גל של גרוטאות, שהותקן במיוחד למאורע, נצבע צבע חדש, והובא למקום כדי לסיים שם את חייו. תושבי הכפר תבעו מנוע חדש, אולם לא נמצאה הרשות המוסמכת לתביעה זו: ה־ממשל הצבאי הפנה את התושבים למשרד החקלאות, משרד החקלאות הפנה אותם ל־משרד העבודה וחוזר חלילה. כשניסה מישהו להתלונן זכה לתואר קומוניסט. חודשיים לאחר מכן, בעקבות המעצר ההמוני של מפגיני אחד במאי בכפר, נכלאו גם קומו־ניסטי־המים.

תוצאה נוספת לשערורית המים: מחיר פח מים, אותו הביאו חמרים מבארות הסביבה, שנע לפני הקמת המכון בין ששה לשבעה גרוש, המריא ל־20־17 גרוש.

ברכה אלמונית. איש לא העיז למ־חות. מברק בחתימה מזוייפת הורץ לשר הפנים. ליצן אלמוני שלח לשרת העבודה לשעבר גלויית ברכה לשנה החדשה, ברך אותה בשם נשות הכפר הסובלות כפליים. שום דבר לא הועיל. אחד ממורי הכפר, ש־קבע כי שכרו של חמור גושא־מים גדול כפליים ממשכורתו החודשית, שלח מכתב למבקר־המדינה, ביקשו לחקור את השערו־ריה. כל תשובה לא באה. 90 אלף הלירות שהשקיעה הממשלה, יחד עם אלפי הלירות ששילמו התושבים, נקברו בבאר עמוקה של שתיקה.

החודש הציע משרד החינוך מענק בסך של 20 אלף לירות למועצת אום־אל־פחם לבניית בית ספר. התנאי היחידי היה שגם תושבי הכפר ישתתפו בבנייה בסכום סמלי.

תשובת נכבדי הכפר: תודה, לא.

המוקש

המוסמן מתחת לקיומם של ערב אל־זוביידאת הוא שתיל של אורן. שעה שמאות דונאמים בסביבה הקרובה נשארו חשופים, מצאה ה־קק"ל הכרח לנטוע שתיל זה ודומיו דוקא בשדה־שעורה נובסת, השייך לבני השבט.

אחד הקרבות המשונים ביותר בכל תולדות מלחמת העצמאות נערך ב־15 באפריל 1948, במרומי ההר המשקיף על טבעון ושער־העמקים. פלוגה של לוחמים עבריים, שגוייסה ממשקי הסביבה, התקדמה לאורך הואדיות, עד הגיעה אל בתיו הפזו־רים של כפר ערב אל־זוביידאת. שם, בשעה ארבע אחר־הצהרים, בהתאם לתוכנית שנק־בעה מראש, פתחו הלוחמים באש. מן הכפר נשמעו יריות־תשובה, מצד התושבים הער־ביים.

הפעולה ארכה זמן קצר בלבד. בסופה נטלו התושבים הערביים את מטלטליהם, הצ־טרפו אל הנחל הגואה והולך של פליטים פלסטיניים מעבר לקו החזית העברית־ערבית. פלוגת אנשי המשקים השתלטה ללא אבידות על אחד הרכסים החיוניים ביותר באזור, שחלש על ישובי הסביבה ועל הכביש הרא־שי המקשר את חיפה עם העמקים. הכל התנהל לפי התוכנית.

תוכנית זו נקבעה בלילה הקודם, כאשר התגנבה דמות אפלה אל אחד הבתים בקיבוץ שער־העמקים. שם, בשיחה דרמטית, הסביר המבקר הערבי משבט אל־זוביידאת כי בני הכפר אינם יכולים עוד להמשיך ולעמוד בפני לחץ מפקדי הכנופיות הערביות בסבי־בה. רשיד חאג' איברהים, ראש הועד הלאומי בחיפה, תבע מהם לאלתר להצטרף לפעולות החבלה והמארבים נגד התחבורה והישובים העבריים. בהרים מסביב היה צבא ההצלה של קאוקג'י פעיל, לחץ על ערב אל־זוביידאת כי יראו גם הם מעט להט אנטי־ציוני.

עתה סיפר השליח: „איננו יכולים יותר. אבל במקום למסור את הכפר לאנשי אל־קאוקג'י, אנחנו מעדיפים למסור אותו לידי־כם." אז סוכמה התוכנית: בשעה ארבע אחר־הצהרים יעלו לוחמים עבריים על ה[illegible] השוכן במרום ההרים הסמוכים, יפתח[illegible] התקפת יריות מרוכזת. לא לעבר ה[illegible] כי אם באויר. התושבים הערביים, מ[illegible] ישיבו אף הם באש: לא לעבר התוק[illegible] כי אם באויר. „כדי שנוכל לטעון כי ע[illegible] בגבורה מול ההתקפה שלכם לפני שנאל[illegible] לברוח," הסבירו.

אנשי המשק, מצידם, יעצו לשכנ[illegible] עמהם את כל המטלטלים ודברי[illegible] הכובשים יתחייבו לשמור על[illegible] כי לא יאונה להם רע. [illegible] ישתכנו בני אל־זוביידאת בהרים ש[illegible] ואדי מילק, כשבעה קילומטרים מן הכפר. „כשתיגמר המלחמה אינשאללה," הבטיחו בני הקיבוץ, „תחזרו לבתיכם."

★ ★ ★

עזרה רפואית מעבר לגבול

ן כך היה. ערב אל־זוביידאת נסוגו מ־כפרם, הציבו מאהל־פליטים בשטח הער־בי, ציפו ליום בו יוכלו לשוב הביתה. אנשי קאוקג'י האשימו את השבט במורך־לב וב־

„הם לא הצליחו לפוצץ אותנו בפצצות, עכשיו הם יעשו זאת בשתילים...“

שוד בראש ההר

תבוסנות מול האויב, ואף החזיקו חמישה מבני השבט במעצר, ואשימו אותם בבגידה.

המצב במאהל היה קשה מאד, כי טרם התארגנו אז קרנות־הסעד הבינלאומיות לפליטי פלסטין. תחת זאת זכו פליטי אל־זובייראת לתמיכה מצד המשקים העבריים. מדי פעם היה מופיע אחד מבני השבט בחצר שער־העמקים, והגובר, החצרן או סתם חבר היה נותן לו שק קמח או צרכי־מזון אחרים, מבלי שתתקבל על כך כל החלטה רשמית של הקיבוץ. כאשר הגיעה עת הקציר, קצרו אנשי המשק את שדות הערבים הנעדרים, ואלה באו לקחת את תבואתם בלילות.

הרופא והאחות של שער־העמקים אף עברו לא פעם את קו הגבול, ביקרו במאהל פליטי אל־זובייראת, הגישו עזרה רפואית לנזקקים. כמה מאנשי ההגנה, ששמעו על כך, אמרו להם: „למה לכם כל העניין. תנו להם למות שם!“ אך אנשי הקיבוץ חשבו אחרת.

כאשר נגמרו הקרבות זכרו אנשי המשקים את הבטחתם. על פי הוראות מפקדת ההגנה בגוש, הורשו פליטי אל־זובייראת לשוב לבתיהם. „היה כדאי להיות ידידי היהודים,“ עברה השמועה במחנות הפליטים לאורך הגבול, „הם יודעים לשמור אמונים לאלה הנאמנים להם.“

★ ★ ★

התנגדות קבוצית לצה“ל

פ קודתו של משרד הבטחון נפלה כרעם בשמים הבהירים של שחר חדש ביחסי השכנות של ערב אל־זובייראת והמשקים העבריים מסביבם. הפקודה אמרה: על תושבי ערב אל־זובייראת לפנות תוך 24 שעות את כפרם; הבתים יפוצצו, כאמצעי־בטחון במלחמה נגד ההסתננות.

בני השבט לא הבינו מה קורה אותם: הלא רק לפני חודשים אחדים סיכנו את חייהם, הפרו את משמעת הנהגתם הלאומנית ושיתפו פעולה עם המדינה העברית הנולדת. ועתה, משהחלו מאמינים כי המדינה החדשה שלה. אמנם במשך ארבעה שבועות התנהל פולמוס חריף בין דבר לבין על־המשמר בנושא זה, כשבטאון ההסתדרות מפרסם כתבות מאת „מודיע מיוחד“, אך הכפר לא פוצץ. זכותם של ערב אל־זובייראת לשוב ולשבת בכפרם זכתה לאישור נוסף.

★ ★ ★

רכס אידיאלי לשיכון

ע רב אל־זובייראת חזרו לגור בבתי־היתה צרה בישוב ההררי הדל. כי שבט אל־זובייראת אמנם אינו עשיר באדמות חקלאיות דשנות; אולם הוא יושב על רכסי הרים שהם אידיאליים לבניית שיכונים ושכונות של משקי־עזר עירוניות־למחצה. מן הצד השני של הכביש אף עומד ישוב כזה לתפארת: טבעון, קריית הנוי והנופש. בעיני המוסדות האחראים לעניינים אלה, נראו בני השבט כצלקת מכוערת על פני נוף יפה ואחיד. הם גמרו אומר בלבם לסלק את הצלקת — אפילו במחיר ניתוח.

בני השבט טוענים כי הם חיים במקומם הנוכחי מזה מאות בשנים. „אנחנו כאן מלפני שנסע באלק,“ הדגיש השבוע אחד מזקני הכפר. באלק, מצביא תורכי שמשל בארץ־ישראל, עזב את הארץ לפני מלחמת העולם הראשונה. „אני בן 72, 73, 75, אללה יודע בדיוק כמה,“ הכריז מוחמד עלי אל־חוסיין, „נולדתי כאן. אבי חי 120 שנה. וגם הוא נולד כאן. סבי חי עוד יותר, וגם הוא נולד כאן.“

מומחים, המסתמכים על מקורות מדעיים יותר, אומדים כי שבט אל־זובייראת יושב במקום מושבו הנוכחי זה קרוב ל־80 שנה. בתחילת ההתיישבות הציונית בארץ, היו בני השבט רובם ככולם אריסים של משפחת סורסוק העשירה. בעלי־האדמות מכרו את הקרקע לקרן־הקיימת, וזו ייבשה את ביצות עמק יזרעאל, הקימה שם את פאר הישובים של תנועת־העבודה העברית. בין השאר רכשה הקרן הקיימת לישראל את אדמות סורסוק שלעיהן הוקם מאוחר יותר קיבוץ שער־העמקים.

האריסים, שמקור פרנסתם נמכר, נדחקו מחוסר שטח־מחיה מן העמק אל ההרים. שם מצאו קרקע בתולין, בחלקה הגדול מכוסה יערות, שהיתה רכושו הפרטי של השולטן התורכי. הקרקע עברה בירושה לנציב העליון הבריטי, כאשר נכבשה הארץ במלחמת העולם הראשונה.

★ ★ ★

אריסים בלי קרקע

א חדים מבני השבט הצליחו לקנות חלקות אדמה קטנות על ההר. השאר החלו מסקלים מדרונים ועוקרים עצים מן היער, כדי לנטוע עצי פרי, לגדל סבק ושעורה, או לרעות את עדרי העזים שלהם.

גישתם הראשונה אל אנשי שער־העמקים היתה עוינת. הם ראו במתיישבים הציוניים פולשים שגזלו את אדמתם. הרגשתם היתה מן הסתם כהרגשת האינדיאנים האמריקאים, שמתיישבים לבנים דחקו את רגליהם מעל־בה, עד שלא נותר להם מקום מחיה אלא בשמורות מיוחדות, שהצטיינו בדרך כלל בקרקע עניה שהלבנים לא רצו בה.

במרוצת הזמן השכילו אנשי השומר־הצעיר בשער־העמקים לאחות את הקרע. הם התקינו צינור־מים בקצה חצרם, מרחק קצר מן הישוב הערבי על ההר, ממנו יכלו אנשי אל־זובייראת לשאוב את המים הדרושים להם. קודם לכן היו מובילים את המים בשיירות אינסופיות מן המעין שליד מבנה קבע, בעל רצפת בטון, עף הצריף ברוח החזקה והתמוטט. ברקע: צריפי־המגורים, העשויים עץ, מאחר והממשלה אינה מתירה להם לבנות בתים של ממש. גם מבנים אלה הוקמו ללא רשיון.

שתחליט כי טוב בשבילנו, זה נעשה,“ אמרו לו.

★ ★ ★

חוק הנישול

ד רישתם של הערבים היתה: ריכוז בתי הכפר, הפזורים עתה על פני מרחב גדול, ליישוב מוגדר, בעל רשת חשמל, כבישים ואספקת־מים, שישתלב בתוכנית הבניה הכללית של האזור. במרוצת המשא־ומתן אף הסכימו לנטוש את ההר, לעבור למקום אחר שהוצע על־ידי הממשלה. ההסכם התפוצץ סביב נקודה סכנית, בעלת חשיבות מכרעת: הממשלה דרשה כי ערביי אל־זובייראת יעזבו את מקומם, ובמרוצת הזמן יסודר יישובם החדש כמוסכם; בעוד אהרן כהן תבע כי הממשלה תכשיר תחילה את

הרס המטע עומד מול עיניו של כדר יוסוף אל־חוסיין, 56, שסיקל בעמל של שנים חלקת אדמה. עתה נסעה בה הקק“ל יער.

מקום הישוב החדש, ורק לאחר מכן יעזבו הערבים את ישובם הנוכחי. „אתה יותר גרוע מהערבים,“ הפליטו כלפיו נציגי הממשלה; „אנחנו כבר נסתדר עמם לבדנו.“

מבחינת החוק היבש, יושבים רוב בני אל־זובייראת ללא רשות על אדמה שאינה שייכת להם. אולם החוק היבש, במקרה זה, הינו גם אחד החוקים המחפירים ביותר שהועברו עד כה בכנסת. זהו חוק ההתיישנות, שהועבר באפריל 1958. למעשה, זהו חוק לנישול אריסים ערביים מאדמתם.

לפי חוק ההתיישנות הישן, שהיה נהוג בארץ מימי התורכים, הפך כל אדם המחזיק באדמה ממשלתית ומעבד אותה למעלה מעשר שנים, בעלה החוקי של אדמה זו. החוק החדש האריך את התקופה ל־25 שנה. באיזו צורה יכול אדם להוכיח כי הינו יושב על הקרקע למעלה מ־25 שנה? הדרך המוכרת היחידה היא רישום רשמי כלשהו — במקרה זה: רישום הסדר הקרקעות, אשר נערך על־ידי שלטונות המנדט בשנת 1940 — כלומר לפני פחות מ־25 שנה.

באותה שנה ערכה הממשלה סקר של כל אדמות הארץ, ובכל מקרה שאדם יכול היה להוכיח כי החזיק באדמה מסויימת ועיבדה למעלה מעשר שנים, רשמה אותה על שמו בספר האחוזה, כקניינו הפרטי. אלה אשר

(המשך בעמוד 10)

הריסות בית=הספר

הצריף הוקם בקצה הכפר, אך מאחר והקק“ל לא הרשתה להקים משמשות מגרש משחקים לילדי הכפר. תזכור להם את חסד־אמונם לעולם, באה הפקודה המבחילה. הם רצו להזעיק את ידידיהם במשקים הסמוכים.

אנשי הקיבוצים היו נדהמים לא פחות. נציגי אלונים, שער־העמקים, כפר חסידים ויגור הבריקו מחאה דחופה אל משרד־הבטחון, הסבירו את הרקע הידידותי שבינם ל־בין ערב אל־זובייראת, ביקשו לבטל את הגזירה. אולם הם לא הסתפקו בפניה אל המצפון ואל רגש־הרחמנות. הם הודיעו ל־משרד הבטחון כי אם צה“ל ינסה לפוצץ את בתי אל־זובייראת, עשוי הוא להיתקל בהתנגדותם המוחשית של אנשי המשקים עצמם, אשר איימו כי לא יתירו לפגוע ב־ידידיהם.

עמידתם האיתנה של המשקים עשתה את פסי הרכבת מרחק שני קילומטרים ויותר מבתיהם. הערבים השתמשו במסגריית הקיבוץ לתיקון כליהם ובמרוצת השנים למדו להתפרנס מאדמתם הדלה.

אלא שכמו במקרה של שבטי אינדיאנים רבים, ששמורותיהם התגלו לפתע כרוויות־נפט בשווי מיליארדי דולארים, הסתבר כי אדמתם ההררית של אל־זובייראת הינה בכל זאת אדמה יקרה וחיונית לשיכון. החל ה־לחץ עליהם לעזוב את כפרם ולעבור למקום מגורים אחר.

עוד לפני שמונה שנים פנו בני הכפר אל ידידם משכבר הימים, חבר שער־העמקים אהרן („אהרנצ“יק“) כהן, ייפו את כוחו לייצגם במשא־ומתן עם הממשלה. „מה

תצפית

(כל הזכויות שמורות)

● **משפטו של אהרון כהן לא ו[illegible]ים אלא אחרי הבחירות לכנסת,** למעלה משנה אחרי מעצרו.

● **מפלת מפא"י בכנסת עלוי[illegible]שנות באופן ניכר את טכסיסי המפלגה להבא.** מעתה תתו[illegible]לגה במלחמת־התעמולה שלה נגד המפלגות הקרובות לה ביותר, במקום [illegible] את עיקר חיציה נגד הצ"כ וחרות. מאבק מפא"י יוחרף במיוחד נגד א[illegible]בודה ומפ"ם, שהצביעו נגדה, ונגד הפרוגרסיבים, שנמנעו.

תוצאה שניה: עירעור סופי של מעמדו של משה שרת בתוך מפא"י. הפעם אין הוא מואשם רק על־ידי ביג"י, אלא גם על־ידי אנשי־השורה של עסקני המפלגה, הטוענים כי מתוך שיקולים אגואיסטיים גרידא הקריב שרת את האינטרסים של המפלגה. אין ספק ששרת היה נבחר ושומר את מקום היו"ר למפא"י, לולא התעקש לסרב.

אפשרות מעניינת אחרת: התהוות קואליציות מקומיות של הקצוות נגד מפא"י במקרה של חשש רציני מפני השתלטות מפלגה זו. התקדים שנוצר בכנסת, עשוי לשים לאל את תוכניות ביג"י במקרה שיצליח אי־פעם להעביר חוק של בחירות אזוריות. מנהיג שמאלי חשוב כבר ניבא השבוע, אחרי בחירת ניר, כי במקרה זה יתחברו בכל מקום קולות השמאל, הימין והדתיים כדי למגר את המועמד שיוצג על־ידי מפא"י ולחלק ביניהם על פי הסכם ארצי את המועמדים שייבחרו.

● **דחיפה נוספת לפולחן האישיות של משה דיין תינתן על־ידי ספר מיבצעי צה"ל,** שעיקר מטרתו להלל את הרמ"כ"ל לשעבר כמצביא עילאי. הספר יחורר על־ידי אנשי צוות מעריב, עתון־הערב המשרת את דיין בנאמנות מזה זמן רב, ולצורך זה מבלה האלוף כעת שעות ארוכות במשרדי מערכת מעריב.

● **יהודים אמריקאיים יעמדו בראש מסע־התעמולה של הממשלה הגר־מנית מערבית בארצות־הברית להחלשת השינ־אה לגרמנים.**

על אף הערכה סודית של שרות־המידיעין הגרמני ב־היהלת הגנרל ריינ־הארד גילן, שקבעה כי „ההשפעה הציו־נית על המדיניות האמריקאית נמצאת בחימון של ירידה", הטילה ממשלת בון על השגרירות שלה בארצית־הברית לה־עסיק חברה יהודית ליחסי־ציבור כדי לל־חוס בשיאת־הרמייה הרוחת עדיין בצי־בור האמריקאי, וב־עיקר בכלי־הביטוי אשר עליהם שול־טים יהודים.

● **תחול הפוגה בחזית הפנים־ערבית.** לצורך זה ייפגשו בקרוב שליטי רע"ם ועיראק, כדי להפגין ברבים את ההסכם שכבר הושג מאחורי הקלעים ביניהם. לפי הסכם זה, ייפסקו מסעות התעמולה וההשמצה ההדדית, ושופרות רע"ם לא יוסיפו לתבוע הזדהות (ואולי גם איחוד) מוחלטת של עיראק עם מדיניות גמאל עבד אל־נאצר. את ההפוגה ינצלו שתי הארצות לצרכי שיקום כלכלי ופיתוח, כשעיראק נעזרת במידה גוברת והולכת בגוש הסובייטי ורע"ם מתקשרת שוב אל הכלכלה המערבית.

תוצאה אפשרית אחת מהרגעה זו: מתן חנינה לעבד אל־סלאם עארף, סגנו הפרו־רע"מי של קאסם, שנידון למיתה לפני חודש ימים.

● **הליגה הערבית תתעורר לפעילות מחודשת.** אחרי הפשרת הקרירות בין עיראק לרע"ם, שוב ינסו המדינות הערביות ליצור חזית אחידה בענייני־חוץ משותפים. הפעולה הנרחבת הראשונה: הפעלת לחץ מתמיד על מדינות הגוש הסובייטי לצימצום או ביטול העליה לישראל ממקורות מזרח־איר פיים. המערב, הרואה בסיפוק את הפניית המחאות הערביות מזרחה, לא ינקוט שום עמדה בעניין זה, אשר יכולה להתפרש כידידותית לישראל.

● **השנה לא צפוי לך פורים שמח כל כך.** משפע הנשפים הצבוריים שציינו בשנים הקודמות את החג, שרדו השנה רק מעטים. הסיבה: נטל המיסים הכבד שמטיל האוצר על נשפי הפורים, מונע אפשרות של רווחים למארגני הנשפים הצבוריים. לעומת זאת, צפוייה לתושבי תל־אביב עדלידא מגוונת יותר. האטרקציה המרכזית במצעד הילדים יהיו מאות ילדים שינועו בתחלוכה תוך סיבוב חישוקי הולה־הופ צבעוניים סביב גופם.

● **בנק חדש, המיועד לאנשי העדה הספרדית, יוקם בירוש־לים.** נכבדי העדה בעיר, שנכסי העדה נשמטו מידם עם הבחר חרב ניסים, יקימו קרן חדשה למימון עדתם בבירה. הון היסוד של הבנק: 100 אלף ל"י, שיושג ממכירת 500 מניות בסכום של 200 ל"י כל מניה. בין ראשוני קוני המניות בסכום נכבד, דוד סיטון וראובן קלדרון.

במדינה

פרשת כהן

השקט המוזר

הסופר ישב מאחורי השולחן ורשם לעצמו רשימות. חבריו התחלפו על דוכן המרצים וגמרו עליו את ההלל. אשתו ובנו הצעיר חייכו בצד. הקהל הקשיב ברוח טובה, נמנע באדיבות ממחיאות־כפיים.

זו יכולה היתה להיות מסיבה רגילה, לכ־בוד הופעת ספר רגיל. אולם הפעם היתה בכך משמעות מזעזעת. כי הסופר היה אה־רון כהן, והספר שעמד במרכז המסיבה היה חלק מן היצירה אשר בגללה נרקמה נגדו, לדעת רבים במדינה, עלילה מחרידה (ראה מסגרת).

אולם כאילו על פי הסכם אילם, לא הזכיר אף לא איש אחד מכל הנואמים המפ"מיים את פרשת כהן. היה זה כאילו קרתה לאהרון כהן תאונה אישית בלתי־נעימה, אשר מוטב להתעלם ממנה.

מטבע עובר לסוחר. אולם התעלמות מוזרה זו העלתה בעיה מוסרית עמוקה מאד. כי אחת מן השתיים:

● או שמאשימי כהן צדקו, והוא מרגל בינלאומי מסוכן — ואז למי הזכות להע־לותו כגיבור במסיבה לכבודו ולהללו, כפי שעשה זאת הסופר משה שמיר, בהבעה הרגילה לו של חשיבות ושובעז?

● או שכהן נפל קרבן לעלילה — ואז אין שום אדם זכאי לעבור על כך בשתיקה. כי עלילה זו יכולה להרוס אותו, לאמלל את ילדיו, לשים קץ לעתידו הציבורי ואולי אף לסכן ממש את חייו של האיש חולה־הלב. ואם כהן עצמו יצא ממנה, לפי שעה, בשלום — הרי אדם פחות מחוסן, ללא רקע מפלגתי מאורגן ובית בטוח בקיבוץ, יכול היה להיזרק לכלבים מבלי שמישהו אף יר־גיש בכך.

פרשת כהן הופכת יותר ויותר לשערוריה לאומית. התביעה הכללית לא קבעה מועד לבירור המשפט, זה החודש הרביעי אחרי מעצרו רב־הפרסומת. מפ"ם אף לא הרימה את קולה לדרוש משפט זה לאלתר. הרושם היחידי היכול להתקבל הוא כי האשמות ב־ריגול בינלאומי הן בישראל מטבע העובר לסוחר, שאפשר לשימו על השולחן, להח־זיקו בכיס או להוציאו מן המחזור כאות נפש בעליו.

דרכי חיים

אכזריות בספר

החתונה היתה מפוארת. אנשי פדויים, מושב יוצאי תימן בנגב המערבי, לא זכרו מימיהם חתונה כזו. מאכלים הוגשו בשפע והמשקאות זרמו כמו מבעד לברזי מקורות, כשמיסי־המים שולמו. במרכז השמחה עמד צעיר שחרחר: שלום עורקובי, שזה עתה הקים לו משק עצמאי, הפך לבעל בעמיו.

צעירי הכפר לא יכלו לגרוע עין מה[illegible] נערה חיננית שלבוש החתונה היקר שהכ[illegible] לה חתנה, הלם מאד את פניה החיוורות „וואלה," לחש בן פדויים צעיר לחברו, „כדא[illegible] לנסוע העירה. יש שבר בפתח־תקווה." כ[illegible] שלום, שכל ימיו מאז הגיע ארצה על כנפ[illegible] נשרים, עברו עליו במושב הנגבי, הרחי[illegible] עד פרברי פתח־תקווה כדי למצוא את כלתו[illegible] שלום שמע את הלחישות. היא היה מאושר[illegible]

האושר נמשך חמישה ימים בדיוק. ביו[illegible] השישי קמה אהובה הכלה, ובטענה כי חפ[illegible] צה היא לבקר חברה במושב סמוך, עזב[illegible] את הבית. היא הבטיחה כי תחזור מוקד[illegible] ביתו החדש של הזוג הצעיר לא ראה א[illegible] עוד בין כתליו.

סבלונות מכלה. כשלא חזרה אהוב[illegible] באותו ערב הזעיק שלום את המשטרה. הו[illegible] חשש, כי כלתו שאינה מכירה את הסביב[illegible] טעתה ועברה את הגבול. רק במאוחר הו[illegible] ברר כי הכלה, שחיי מושב הספר הפחידו[illegible] חזרה להוריה.

כשבא שלום להחזיר את אשתו לבית[illegible] פגשוהו הורי הכלה בפנים נזעמות. אבי ד[illegible] כלה פסק ברורות: אהובה לא תחזור ע[illegible] למושב. היא רוצה בחיי עיר. אם את[illegible] רוצה אותה תעבור העירה. לכך לא הי[illegible] מוכן שלום להסכים. הוא הגיש תביע[illegible] לבית הדין הרבני הסמוך, תבע מהרבני[illegible] כי יחזירו את אשתו. לאחר שאנשי הד[illegible] שמעו את נימוקי האשה, פסקו: גירושי[illegible]

ביאושו תבע שלום כי הכלה תחזיר ל[illegible] את כל סבלונותיה, שעלו לו, לפי דבר[illegible] יותר מ־1000 ל"י. כן דרש החתן המאוכז[illegible] כי הורי הכלה יחזירו לו את הוצאות הנ[illegible] שואין המפוארים, שהסתכמו אף הן ביות[illegible] מ־1500 ל"י.

ואז, בעוד תביעתו של שלום תלויה וע[illegible] מדת, הביאה כתבת לאשה, ברוריה אביד[illegible] אשתו של המשורר הצעיר והמזוקן דו[illegible] אבידן, סיפור מרתק למערכת. היה [illegible] סיפורה של הכלה, שטענה לשם שינוי, [illegible] ברחה מבעלה לאחר שהתאכזר לה.

השבוע עיין שלום עורקובי בהגשת תב[illegible] עה נוספת. תהיה זו תביעת נזיקין נ[illegible] שבועון לאשה, שפירסם את ספור [illegible] לשעבר, בלי לבדוק למה בדיוק היא מתכ[illegible] באכזריות.

דרכי אדם

חופשה ברומא

בשיכון הבלוקונים שליד הרצליה הכי[illegible] רבים את הזוג דויד (48) ושרה (43) רוט[illegible] מבין השנים היתה זו האשה שעוררה א[illegible] תשומת הלב בעבור הזוג ברחוב. בלונדי[illegible] גבוהה וחסונה, שנראתה צעירה מכפי גיל[illegible] ליד בעלה גמוך־הקומה ודל־הבשר, נ[illegible] מלחמת העולם השניה. שכני הזוג התפל[illegible] מאד לראות בחדשים האחרונים את האש[illegible] נוסעת כמעט בכל יום לתל אביב. תשובר[illegible] לשואלים, „נסיעה לרופא", עוררה אך מנו[illegible] ראש.

היחיד שלא חשד במאומה היה הבע[illegible] דויד רוטר טוב־הלב נשא את אשתו לפ[illegible] 13 שנים בגרמניה, קיבל באהבה את [illegible] דאגה לבתה קלרה (16) מנישואיה הראשונ[illegible] הזוג עלה ארצה ב־1949, עבר לגור בה[illegible] צליה. הבעל הנכה, שהיה למעלה מש[illegible] בטיפול לשכת הסעד, עמד על כך שיאפש[illegible] לו לפרנס את משפחתו בכוחות עצמ[illegible] פתח חנות ירקות בשיכון. מרוחיו המ[illegible] צמים הפריש סכומים ניכרים כדי [illegible] לקלרה ללמוד בבית ספר תיכון, [illegible] ככל בנות־גילה.

הביקורים המשותפים היחידים של ב[illegible] הזוג מחוץ להרצליה היו אצל מכרים ב[illegible] עירה של האשה בתל־אביב. שם הכירה שו[illegible] יום אחד את נהג אש"ד אליהו מלצ[illegible] (47) שהפך עד מהרה לאורח קבוע בבי[illegible] הזוג רוטר.

אדיבות מאוחרת. בשבוע שעבר, [illegible] שבת, הציעה שרה לבעלה ללכת לקולנ[illegible] יחד עם הבן הצעיר חנוך (11). דויד ש[illegible] היה רגיל להצעות מסוג זה מצד אשתו ל[illegible] סירב, יצא אתה לחזות בסרט בהרצלי[illegible] כאשר חזר הביתה בלילה ביקש לתלות א[illegible] מעילו בארון כרגיל, אך אשתו מיהרה [illegible] אדיבות הציעה לתלות עבורו את המעי[illegible] לחסוך ממנו טרחה.

למחרת בבוקר שוב נסעה האשה לת[illegible] אביב לרופא. כאשר הגיעה שעת הצהר[illegible] והיא בוששה לבוא, סגר רוטר את חנו[illegible] חירקות, ניגש חביתה לאכול צהריים. [illegible] מקרר היה ריק וכמוהו גם המטבח. ה[illegible] מיהר לחדר השינה, נדהם למראה עיניו: ח[illegible] צים היו פזורים באי־סדר על פני החד[illegible]

פרצה מגיפת כלבת

● אולם שמיר שמר על שקט מופתי בימיה החמורים ביותר של פרשת כהן, כא־שר רק הפרופסורים של האוניברסיטה העב־רית והעולם הזה התיצבו לימינו.

אהרון כהן:

אל תזלזלו בעם הערבי

השבוע נערכה במועדון „צוותא" בתל־אביב, מסיבה לכבוד הופעת ספרו החדש של אהרון כהן, „תמורות מדיניות בעולם הערבי" — שהוא הכרך השלישי, שלפני־האחרון, בסדרת ספריו על העולם הערבי.

היתה זאת הפעם הראשונה בה הופיע כהן לפני הקהל הרחב מאז האשמתו ומעצרו (ראה „במדינה"). מספר רב של מאזינים הקשיב בדריכות רבה לדבריו. לפחות מבחינה אחת הצליחו יוזמי „פרשת כהן": דבריו של אהרון כהן, שנשמעו עד כה בחוג מצומצם של אנשים בעלי גישה מיוחדת לעניני המרחב, נראו עתה חשובים ומעניינים לקהל הרחב. יוזמי הפרשה סיפקו לכהן את הגישה לציבור.

הדברים להלן הם קטעים מתוך דבריו, כפי שנרשמו בשעת דיבור, ואינם מדוייקים באופן מילולי לגמרי.

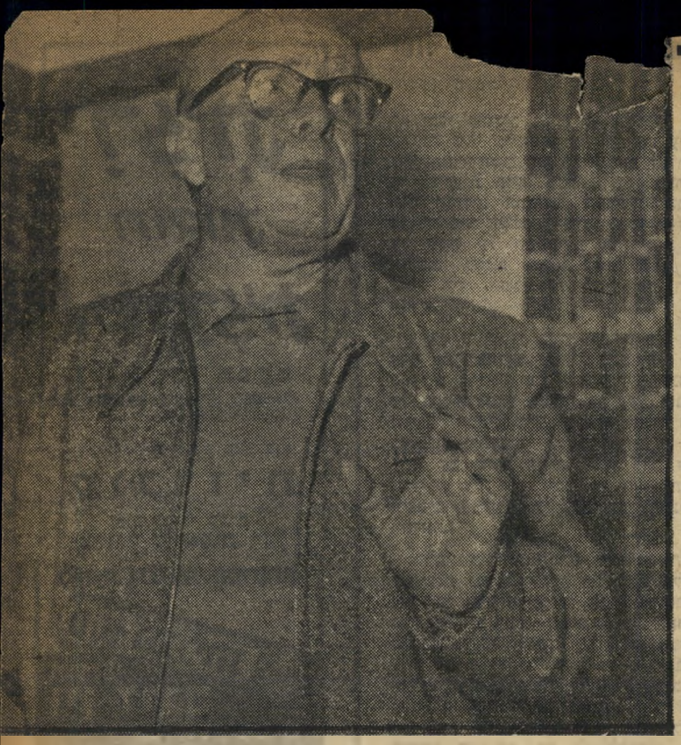

אהרון כהן ב„צוותא"
אסור להתנשק דרך מטפחת

אם לדבר במושגים של סידור־עבודה בקיבוץ, השקעתי בשלושת הספרים, שהופיעו עד כה, 1800 ימי עבודה. עשיתי חשבון שבזמן הזה יכולתי לחפור תעלה מכאן (בצפון תל־אביב) ועד פתח־תקווה, בעומק של מטר אחד, וברוחב של חצי מטר.

הרעיון לכתוב ספרים אלה עלה בי בפעם הראשונה בשעת שיחה עם מורה בעין־חרוד. שאלתי את עצמי: איך רואה הדור הצעיר את העולם הערבי הסובב אותנו? הרי עליו לראות אותו בעיניו של בן־המזרח, ולא של בן־אירופה!

שמעתי תלמידים מדברים על תרבות המזרח. נדהמתי. לקחתי את ספרי הלימוד שלהם ועיינתי בהם. הם כתובים ברוח של בוז לכל דבר ערבי. אפילו את הדברים הטובים של הערבים, שאי־אפשר היה לשלול אותם, הם ביטלו כלאחר יד. אם כתבו שיש במזרח מידה יפה של הכנסת־אורחים, מיד הוסיפו שגם אצל האסקימוס ישנה מידה יפה זו. אם הזכירו את זנוביה (מלכת תדמור), גיבורה ערבית חצי־אגדתית שהובילה את צבאות ערב, הרי קבעו שזה צ׳יזבאת.

★ ★ ★

פעם נסעתי עם חיים קלוזריסקי לחומס. בילינו שם ערב עם האשם אל־אתאסי, המנהיג הלאומני, שהעלה זכרונות מימי המאבק הערבי נגד התורכים. ברכבת לטריפולי שאלתי את קלוזריסקי: מה יודעים היהודים על הנעשה בלב הערבים הלאומיים?

איך הערבים יבינו את היהודים, אם היהודים אינם מבינים את הערבים?

★ ★ ★

המבחן הגדול, המכריע, עודנו לפנינו. האם תנועתנו הלאומית תשתלב השתלבות אורגאנית בתוך העולם הזה שמסביבנו, האם נהיה אבר בגוף חי?

הדרך מישראל לבורמה מובילה דרך דמשק ובגדאד, והדרך מישראל לגאנה מובילה דרך קאהיר ותוניס. ולא להיפך.

★ ★ ★

עובדה היא שמאז חזרו הבילויים, לא הבינו היהודים את העולם הערבי, ועדיין אין הם מבינים אותו.

לא די להבין ערבית כדי להבין את ההיסטוריה הערבית. פעם, בכנס של עולי עיראק, הבאתי השוואות מן החיים המדיניים בעיראק כדי להסביר להם את המציאות בארץ. קם אחד העולים וטען שהוא מבין בזה יותר טוב ממני, כי הוא בא משם. אמרתי לו: התרנגולת אמנם מטילה את הביצים, אבל היא אינה מומחית בהכנת חביתות.

כמה סופרים ועתונאים אצלנו נתנו את דעתם ברצינות על העולם הערבי? כמה טרחו אפילו לדעת ערבית? והרי פעם אמר אוסישקין: לדבר דרך מתרגם, זה כמו להתנשק דרך מטפחת!

אין זה מקרה שבישוב כה גדול, כה מעטים מתעניינים בעניני ערב. כי התנועה הציונית זילזלה מראשיתה בנעשה בעולם הערבי וסמכה על השליטים.

★ ★ ★

שאלו כאן אם אמנם חל שינוי אמיתי בעולם הערבי, או שכל מה שקורה בו עכשיו הוא שמתחלף הרוכב על הסוס. הדוגמה הזאת אינה ערבה לאוזני. הערבים אינם יותר טובים ואינם יותר גרועים מעם אחר. עברו עליהם מאות שנים של שיעבוד. הרבה חלקים מהם התנוונו.

אבל אני מעז לומר: זהו אחד העמים המוכשרים בעולם. לא רק מפני שבימי הביניים היה זה עם־התרבות של העולם. אולם גם בימינו. כמה מעט זמן היה דרוש לו לזקוף את קומתו?

הזכרתי בספרי את הסיפור על זגלול באשא (מייסד התנועה הלאומית החדשה במצריים, אחרי מלחמת־העולם הראשונה). פעם, בלונדון, נתן למצחצח נעליים חמש לירות זהב. הג׳נטלמנים האנגליים תמהו על הביזבוז, חיפשו את הכוונה, ולבסוף שאלו את זגלול עצמו. הוא ענה: „היום הוא מצחצח נעליים בלונדון, מחר הוא יכול להיות נציב עליון בקאהיר."

והנה, היום שולח ראש ממשלת ברית־המועצות את מטוסו הפרטי כדי להביא את נשיא מצריים. זוהי תמורה אדירה, ומהירה.

גם בעיראק ובסוריה האדם הקטן זוקף את קומתו. הוא מרגיש שהוא נעשה שוב אדם בעל ערך. מבין 29 מדינית אסיה, 11 הן ערביות. צומח דור חדש של אנשים הלומדים בבתי־ספר. מיד עם מתן העצמאות, גדל ומתרחב בית־הספר בכל ארץ ערבית. קם מעמד של פועלים מקצועיים. קמה אינטליגנציה. זה מוכרח לתת את אותותיו.

לכן אין זה נכון שרק הרוכב מתחלף. העם משתנה. הכל משתנה — הגישה, הריקמה הסוציאלית, המשפחה, מעמד האשה, הסדר הילודה. כל זה אי־אפשר היה אף לתאר לפני עשר שנים.

★ ★ ★

איך יבינו היהודים את העולם הערבי — זהו הצד הראשון של הבעיה שהיא גורלית. אני מאמין שעוד בימי יבוא יום, כאשר הבריות לא יבינו עוד איך שני עמים כה קרובים שחטו זה את זה, כשם שכיום כבר קשה להבין את השנאה הנוראה ששררה בין הרומנים וההונגרים בארץ מולדתי (טראנסילבניה), או השנאה ששררה בין עמי יוגוסלביה. כי הנה שני עמים שהגורל קושר אותם יחד.

אני כתבתי על עם אחר. כתבתי על הערבים כפי שהייתי רוצה שערבי יכתוב על העם שלי.

אני מקווה שלא ירחק היום כאשר ערבי יכתוב בשביל בני עמו, ויסביר מה זאת היסטוריה יהודית, ואיך הגיעו היהודים לשאיפה לחזור לארץ.

★ ★ ★

ברח לי בעבודה הזאת מה שקרה לציוני וותיק, שאחרי הרבה שנים של פעילות ביקר בפעם הראשונה בארץ. כשחזר לארץ מולדתו, אמר: „יהודים, מה שבילפתי לכם במשך כל השנים, זה אמת!"

התפיסה שלי היתה מבוססת. אך לא יכולתי להוכיח אותה באופן עובדתי בצורה כל־כך חזקה. אך בשעת עבודתי על ספרים אלה התחזקה יותר משיכולתי לקוות.

שאלו אם גישתי לא היתה מגמתית. תשובתי היא: צריכים להציג שאלות מתוך כוונה לתת תשובות. אין להציג שאלות לשמן.

עבודתי לא נגמרה. שלושת הכרכים הם רק מבוא לכרך הרביעי, שנושאו הוא ישראל והעולם הערבי.

★ ★ ★

בשבונים על סלע, אין צורך ביסוד חזק. אבל כשבונים בתל־אביב, דרוש יסוד מוצק ורחב. אי־אפשר להבין את העולם הערבי, מבלי להבין שיש רבדים של תרבות קודמת.

פעם בא אלי דיפלומט רומני וסיפר לי שמצאו ברומניה שרידים מתקופת־הבראשית של ההיסטוריה הרומנית; מלפני מאות שנים. אמרתי לו: אצלנו בקיבוץ, כשחופרים בור סופג, מוצאים שרידים של ישוב ביזנטי או רומאי, ולא עושים מזה צימעס, כי לא רוצים צרות עם מחלקת העתיקות.

הייתי צריך להתחיל מן היסוד. אי־אפשר לדבר על הערבים מבלי לדבר על מה שקדם לזה. אי־אפשר לדבר על הכלכלה מבלי לדבר על הטבע. עברתי כברת־דרך עד שהגעתי למקום שם אני בבית, ב
הערבי. לא אייעץ לידידי שיעסקו בזד

★ ★ ★

יש גם נחת בעבודה הזאת. כשאת
גש בחברה העובדת זה עשרים
כסנדלרית בקיבוץ, והיא אומרת: מה
תבת זה כל כך פשוט ומובן — הרי
מזה נחת.

גש בחברה העובדת זה עשרים
ללנו אותך. בעזרת ספר כזה קל להר
לבחינות. חשבנו שהספר יעמוד לרש
קיללנו כי הספר הופיע רק אחרי
מזה אני לומד שהספר לא נכתב רק
פוק יצר מזוכיסטי פרטי, אלא
משמש מטרה.

יש סיפוק כשרואים קציני צבא לומדי
הספר. באחד הקורסים דובר על ספרי,
תבר שאחד החניכים מכיר אותי. מ
שאל אותו מי אני, ונודע לו שאני
קיבוץ שער־העמקים. הוא אמר: מה,
קיבוץ של מפ״ם? כבר לא מצאו אחר
מוד ממנו? — וגם מזה יש נחת.

ולאחרונה היתה לי הזדמנות להיפגש
קצין־משטרה גבוה (צחוק באולם) ה
בקורס גבוה, לפי הספר הזה — וגם
נעים לשמוע.

★ ★ ★

הייתי יכול לעשות כל עבודה א
הדרושה למדינה — לגדל ירקות
להיות מורה. אבל אני חושב שעבודה
דרושה יותר.

ואם תשאלו אותי: מה היית רוצה?
עונה משהו פשוט: שתקראו את ה
בשביל זה הוא נכתב. שתפיקו ממנו
שתוכלו להפיק ממנו. להראות לבני יש
איך להבין מה נעשה מסביבנו. כאשר י
הרבה מן הגישה שלהם תשתנה מאליה

עלינו, היהודים, החובה הראשונה
את ההבנה. אנחנו החוזרים הנה. הם ד
בים פה. עלינו לתת דוגמה לערבים
להבין אותנו.

גם הם מתחילים עתה ללמוד
ללמוד את בעיותינו. אמנם, תחילה
שים זאת כדי לשדר שידורים ו„ידעת
האוייב", כשם שאנחנו התחלנו ללמוד
שפתם ומצבם בבחינת „דע את האו
אבל הגענו למשהו אחר. ואחרי שהם
מדו ויבינו, יקבלו גם הם תמונה אחר
כאשר נבין אותם, הם גם יבינו

חפצי אשתו ובתה נעלמו. יחד עימן נעלם סכום כסף שהצליח רוטר לחסוך לקניית דירה. רוטר, שזכר כי אשתו בקשה ממנו את תעודת הזהות שלו כדי לסדר תעודה מיוחדת לבת, חיבר אחת לאחד. הוא נסע ישר לתל־אביב אל אשתו של מלצ׳יק, כאן נכונה לו הפתעה מרעישה. האשה התמימה סיפרה לו כי בעלה נשלח על ידי אש״ד לרומא, על מנת לקנות חלקי חילוף עבור חברת האוטובוסים, בירור נוסף במשרדי החברה הבהיר כי מלצ׳יק ביקש וקיבל חופשה רגילה למשך שלושה שבועות. עבור רוטר, היתה זו חופשה לא־ביותר רגילה.

תזכיר

בחירת ניר

בחירת נחום ניר כיושב־ראש הכנסת היא נצחונו של טכסיס מפלגתי אשר מדור תצפית של העולם הזה (1114) היה הראשון שגילה אותו ברבים לפני חודש, בכותבו: „בעית היושב־ראש עשויה לפוצץ פצצה בקרב הקואליציה, אם תציע האופוזיציה הימנית כמועמד את איש אחדות־העבודה נחום ניר... במקרה כזה יכולים להתלכד מאחורי ניר כל קולות הימין, הדתיים, אחדות־העבודה, מפ״ם ומק״י" . . . **הטלת המסים החדשים** במסווה של קליטת העליה, עליה הוחלט השבוע, אישרה סופית את נבואתו של עורך העולם הזה (1104) מלפני שלושה חדשים, כאשר קבע במאמרו „לא אתרום!": „אין הם יוזמים את מפעל (מלווה העליה) בתום לב. הם יוזמים אותו לצורך התחכמות," והסתמך על נסיון יהב־המגן: „כל מיבצע־ההתנדבות לא נועד אלא להכשרה פסיכולוגית של הקרקע להטלת מס־חובה נוסף" . . . **הודעה משפטי** כי אי
לדין את הד
(„רומק")
טענתו ש
רבות בימי
לא היתה ל
משפט חסר־
להגשת כתב־ה
את דעת־הקהל מ
עוררו בקשר לחלק
רצח קסטנר.

(המשך מעמוד 7)

לא יכלו להוכיח חזקה כה ארוכה, נרשמו באותה שנה כיושבים על הקרקע, על מנת שחזקתם תיחשב להם בבוא העת לערוך הס־דר קרקעות חדש. ב־1948, זמן קצר לפני תום המנדט, התכוננה הממשלה הבריטית לערוך סקר חדש, לרשום קרקעות נוספות על שמם של המחזיקים בהן מאז הסקר הקודם. מדינת ישראל קמה לפני שהיה סיפק בידי השלטונות לבצע את הרישום החדש.

במצב זה עמדו בשנת תש״ח רוב תושבי ערב אל־זובידאת: חלק מהם היה רשום כבעלים חוקיים של אדמה, חלק כבר ישב על הקרקע מזה שמונה או עשר שנים אך ממשלת המנדט טרם הספיקה להכיר רשמית בעובדה ולהעביר את האדמות על שמם. עתה, עם שינוי החוק, אבדו להם זכויות־הבעלות על חלק ניכר מן האדמות שהם יושבים עליהן עוד זמן רב מלפני קום המדינה.

אולם גם החוק החדש אינו מרשה עדיין לממשלת ישראל לסלק את שבט אל־זובי־דאת. כי בעת הדיון על החוק בכנסת, הת־נגדו ח״כים רבים לתוכנו, ורק לאחר ש־הובטח כי כל היושב על אדמה ממשלתית עשר שנים ומעלה יהיה רשאי לקבל את האדמה הזו בחכירה לתקופה ארוכה (94 שנה), הועבר החוק. כלומר: רוב מחזיקי הקרקעות של אל־זובידאת יוכלו להמשיך ולשבת במקומם, אם לא כבעלים, לפחות כחוכרים, במשך 94 שנים — אפשרות שלא קסמה כנראה לממשלה: היא מכרה את אד־מותיה לקרן הקיימת לישראל. ועל הקרן, בעלת־רכוש פרטית, אין החוק יכול להטיל את החובות שהוא מטיל על המדינה.

★ ★ ★

מלחמת עצבים

גם כשהחוק משמש צעצוע בידיהם, לא העזו מוסדות הממשלה והקק״ל עד כה לנקוט צעדים דרסטיים לסילוק ערבי אל־זובידאת. הם בחרו בדרך עקיפה ואיטית. בכל הזדמנות הציקו לערבים, הפריעו להם להתבסס, הפעילו לחץ עליהם. מאז קום המדינה, למשל, לא הורשו אל־זובידאת לת־קים בתים על אדמתם, ומלבד כמה בניני אבן ישנים, רוב בתי הכפר הם צריפים עלובים שהוקמו ללא רשיון מועדת בנין ערים. כאשר אספו התושבים 2000 ל״י כדי להקים צריף חדש לבית־הספר המקומי, לא הורשו לצקת לו רצפת בטון. הצריף עף ברוח, מונח עתה בערימה מחלידה בקצה הכפר.

לפני שבועיים ננקט צעד חדש במלחמת העצבים הממושכת. בשעות הבוקר המוקד־מות של יום ב׳ נעצרו משאיות במבואות הכפר ועשרות פועלי־דחק החלו מכינים בו־רות לשתילים מסביב לבתים. התושבים ביק־שו מהם להמסיק את העבודה, הזעיקו את המשטרה, מקרית־חיים. „אני מבסוס מכם שנהגתם בהבלגה,״ אמר הקצין לתושבים.

מנהלי העבודה של הקק״ל הסבירו כי באו לנטוע עצי אורן. בהתאם לתוכנית ה־יער הארצית. במקרה, קבעה תוכנית היער־הארצית כי השתילים יינטעו קמצים־קמצים, דוקא מסביב לבתי המגורים, בתוך חלקות זרועות שעורה, בין קברי בית־הקברות ה־מקומי, בפתח מערה המשמשת מתבן, מס־ביב לבור מים ממנו שותים העדרים, בין עצי השזיפים של מטע פרי נאה. על מאות דונאמים של מדרונים חשופים לא ניטע אף לא עץ אחד.

קצין המשטרה, שהבין כנראה בדיוק מה טיבה של תוכנית ייעור זו, השיג מן הקרן הקיימת התחייבות שלא תתקרב בנטי־עת השתילים יותר מאשר 20 מטר מן הבתים — כדי שלתושבים תהיה לפחות אפשרות להשתמש בחצרות בתיהם מבלי למצוא את עצמם מסיגים גבול של יער לאומי. אך הפס החופשי לא הספיק. למחרת נמצאו שתילים עקורים. מיד הופיעה ה־משטרה, עצרה 14 תושבים באשמת גרימת נזק לרכוש.

„לחץ בלתי־הוגן ז״ התפלא מפקח קרק־עות הקק״ל באיזור הצפון, יעקב ברזני, כאשר נשאל על הפרשה, על־ידי כתב חעו־לם חזה. „אין כאן שום לחץ. אנחנו מעוב־יינים אמנם שהם יוזזו משם, כי מקום זה מיועד לבניית שיכונים ולקליטת עולים. אבל אנחנו לא מפעילים עליהם שום לחץ... אנחנו רק משתמשים בזכויותינו... חבל על הקרקעות האלה. אפשר ליישב בהן 2000 משפחות יהודיות!״

הטרגדיה של עליזה שם־טוב, הצעירה מ

הנערה שמת

נערה שחורת־שיער ואצילת־פנים שכבה על מיטה לבנה בבית החולים הדסה בתל־אביב וגססה. הרופאים שהקיפו אותה היו אובדי־עצות. האיבחון הרפואי גילה סימנים קלים של דלקת־ריאות, שגב־רמה לאחר שורה של התקפות קצרת. אי־אפשר היה למצוא בה שום דבר רציני. ובכל זאת דעכה הנערה בריאת־הגוף כנר מאוכל. הם לא יכלו להושיע.

עליזה שם־טוב (26), מתה לאחר שבוע של גסיסה ארוכה. בתעודת המוות היה רשום: דלקת־ריאות. אולם הרופא התורן ידע כי כל אבחנה רפואית לא תגלה את האמת. כי עליזה מתה משברון־לב, שברון־לב שבא בעקבות אהבה נכזבת.

מספר חדשים קודם לכן עדיין נאבקה עליזה על חייה. עורך הדין התל־אביבי אמנון רוניק הגיש בשמה תביעה משפטית (העולם הזה 1083). הוא דרש לעכב את יציאתו מן הארץ של הגבר שגרם ללקוחתו את אכזבת חייה. אולם התביעה באה מ־אוחר מדי. הצעירה הירושלמית, שהיגרה לתל־אביב לאחר שעולם ילדותה נחרב, ב־עקבות מלחמת העצמאות, נלחמה בקרב אבוד. ליבה, החלק החיוני ביותר במניעי־חייה, הוכה ביד אכזרית. הוא נמחץ ביום האחרון של חג הפסח בשנה שעברה. הוא נמחץ בידיו של גבר אהוב. וכשנשבר ליבה מתה גם עליזה. נערת החלומות נפלה קרבן לחלומותיה.

שנים חיכתה עליזה שם־טוב לנסיך חלו־מות שיבוא ויגאלנה מעולמה הכשוף. אליו נקלעה יום אחד, בשלהי מלחמת העצמאות, כשמשפחתה מצאה את עצמה בבית בודד בשכונה ערבית נטושה. „אינני רוצה להת־חתן,״ היתה אומרת למכריה שסנטו בה. „אינני רוצה להתחתן,״ טענה הנערה ש־תכלית־חייה היתה הסבת אושר לגבר אהוב. היא לא שיקרה. במשך עשר שנות נעוריה, מאז הפכה עליזה מהנערה השחרחורת וה־צנומה לאשה צעירה ובשלה, פגשה בגברים רבים. איש מהם לא היה נסיך החלומות.

היא לא ידעה כי נסיך החלומות, כשיבוא, ישא את חרמש המתכת של מלאך המוות.

★ ★ ★

הכטחה לאושר

הוא בא יום אחד, מלוה במברק משלהב וזוהר נוצץ של אזרח חוץ־לארץ. היה זה מהנדס אחירונים אמריקאי, גבה־קומה ובהיר־חיוך. בפיו היה חידוי: חי־כיתי לך כל חיי. את היא בחירת לבבי.

הוא הבטיח גם בית נאה בהוליבוד, קלי־פורניה, חיים מעניינים ועשירים וחברה מ־רתקת. אולם השיא היה סמוך בנתינותו. דרכונו האמריקאי היוה עבור עליזה אפ־שרות מרהיבה להחלץ מעולם אכזרי של מלחמות ואי־בטחון כלכלי, למצוא אי־של־שקט בים סוער, שבו, כך קיוותה עליזה, אפשר היה להקים נחה שקט לה ולגבר אוהב.

ילדותה של עליזה היתה מאושרת. אביה היה בעל חנות לתכשיטים ומוצרי קישוט ואמנות בירושלים. הוא היה גם אומן ידוע, שעבודותיו קשטו קירות של בתים רבים בארץ ובארצות השכנות. אחד מלקוחותיו היה המלך עבדאללה.

אביה של עליזה, יוצא כורדיסטאן, הכיר בחשיבותו של החינוך. הוא עשה את הכל כדי להמציא לבתו חינוך עממי, שמח לבשר לה, כשסיימה את בית הספר העממי, כי תמשיך ללמוד ותסיים את חוק למודיה בגמנסיה ירושלמית מעולה.

היתה זו בשורה מוקדמת מדי. עוד לפני שעליזה הצליחה לגמור את השנה הרא־שונה בגמנסיה, פרצה מלחמת העצמאות. תותחי הלגיון הפגיזו לילות וימים את רחובותיה של ירושלים. כרבים מחברותיה החליפה עליזה את הישיבה בכתה בהס־תתרות במקלט. באחת ההפגזות נפגעה חנו־תו של אביה. מיד לכשהיתה אפשרות ירדה המשפחה לתל־אביב.

ואז נפלה המהלומה הראשונה. האב, ש־מפעל־חייו נהרס, נפטר משבץ. האם ועליזה, שחיתה הבכירה, חייבות היו לפרנס את המשפחה. עליזה עברה קורס פקידות מזר־רז, יצאה למצוא את לחמה בשדה החיים.

★ ★ ★

חבר בארצות־הברית

לא היה מקום לגברים רבים ב־חיית של עליזה. בתחילה היתה טרודה מדי בדאגות פרנסה. לאחר מכן, כשמצאה מקום עבודה במשרד מבוסס, היתה כבר מבוגרת מדי מכדי ליפול בזרועותיו של הגבר הראשון שיבטיח לה אהבה. היא יצאה אמנם בחברתו של בחור שחדר, ש־עשה זמן מה בקיבוץ, הציע לה נישואין מיד לכשהכירה. אולם היא לא יכלה להח־ליט. היא לא אהבה אותו. והספרים שקראה לימדוה כי חיים עם גבר ללא אהבה, אינם יכולים להסתיים אלא בשואה.

ואז, ביום חורפי אחד, בא המפנה. הוא בא בדמותו של חבר לעבודה. ספק בצחוק, ספק ברצינות הציע לה מכרה לתת לו את תמונתה. „יש לי חבר בארצות־הברית. הוא חפץ להכיר נערה ישראלית. מדוע לא תהיי זו את ?״

עליזה הסכימה. היתה זו מהתלה מוצלחת והיא לא יכלה לסרב. כל חברותיה לעבודה נתנו למציע את תמונותיהן. היא הוסיפה אף את שלה. היתה זו תמונה של נערה צעירה, פניה רציניות, שגל של שיער שחור שופע מצידו האחד של ראשה על כתפיה החשופות. פרח לבן, שהיה תקוע מתחת לאוזנה הימנית, הדגיש את חיוורון פניה.

היא אפילו לא זכרה את הסיבה, כשבא חברה לעבודה ולחש לה: „הוא בחר בך מכל התמונות ששלחתי לו. הוא רוצה להתכתב אתך. הוא שלח לך מכתב.״ רק המכתב הזכיר לה למה הוא מתכוון.

היה זה מכתב מבטיח. מאחורי הרש־מיות של ההכרות היתה טמונה הצעה מס־עירה. כתב בנימין סלמן, רוחק מצליח מ־קליפורניה, שחיפש את אושרו מעבר־לים: „אם כי נולדתי כאן, בקליפורניה, אני מע־דיף נערות לא אמריקאיות... אני חש ש־אני יכול להציע לנערה כזו הרבה יותר מעל הממוצע של רמת החיים הגבוהה שקליפורניה מעניקה לבנותיה.״

היתה במכתב הבטחה נוספת: „הייתי חפץ לשאת לי לאשה נערה כמוך.״

★ ★ ★

עיגול אדום סביב השם

בנימין סלמן הוסיף למכתב שנשלח ב־25 לדצמבר 1957, את נתוניו האי־שיים. הוא היה, לדברי עצמו, מהנדס אחי־רונים, המועסק באחד מבתי החרושת הגדו־לים במדינה. נוסף על עבודה זו, בה הצליח להגיע לדרגה גבוהה, כתב סלמן מאמרים לירחונים סכנאיים ובאחד מהם, שבועון בשם דיזיאן ניוז, שימש כעורך־עוזר. לכך הוא שלח אף הוכחה: גליון של השבועון הטכני, מודפס על נייר יקר, בו סימן תחת שמו, שהופיע בין שמות העורכים. עיגול אדום. לחוברת היתה רצופה הקדשה — „לנערה צעירה ומאד יפה, בברכה.״

היו במכתב נתונים אישיים נוספים. גו־בה — 1,78 מטר; משקל — 87,5 קילוגרם; גיל — 37 שנים. מאוחר יותר, כשהכירה אותו עליזה מקרוב, הבינה כי בנימין סלמן לא היה תמיד צמוד לאמת. בהערכה זהירה נראה כבן 45 שנה.

הגבר האמריקאי, שתמונתה של עליזה הרשימה אותו, היה להוט לקבל את כל פרטיה האישיים מפיה, ציין: „הייתי מאושר להכירך.״

עליזה עמדה בפני בעיה מביכה. היא היתה יוצאת באותו זמן עם בחור ישראלי שביקש את ידה, ולבבה אמר לה כי לא יהיה זה הגון להשיב, בו בזמן, למכתב אהבה של גבר לא מוכר. אולם בן לא היה סבלני. הוא טילפן לחברו בישראל, שאל מה קרה לעליזה, החבר האיץ בה.

מכתבה של עליזה לא היה מחייב. היא שלחה לבן כמה פרטים על עצמה ותמונה נוספת. אולם כאשה צעירה לא יכלה לעמוד בפני הפיתוי. תמונתה היתה פרובוקטיבית לא פחות מהתמונה הראשונה. עליזה, כ־נערה פוטוגנית ביותר, נראתה בתצלומים כנסיכה מורחית.

בן לא חיכה לאות נוסף. במכתב נמרץ, כתוב בשגיאות כתיב שנגרמו על־ידי כתיבה מחירה על מכונה, הצהיר: „בכל הכנות, אני זקוק מאד לכל מה שאהבתה של נערה כמותך מסוגלת לתת לי. בהרגשה זו הייתי יכול ליצור רבות בחיי. אנא, הכירי בכך כי אני רציני ביותר בדברים אלה...״

באותו מכתב, מה־29 לינואר בשנה ש־עברה, הוסיף בן פרטים נוספים על עצמו. כתב הגבר שחיפש את בחירת־לבו: „אני מאמין כי הנני אדם רציני וכן. השגתי דרגה גב נופה הי ביגלאומי הוא של שנשאה כיון גם חוב רה צעי תחביב למוסיקה

ח ליפ הצע גבר האנ הצפונית, כתובים „בן״, מ סט, הר החיים שלושה מאושר הכרה ו

האו הבטיח

הח סענה

רִיתָ
הוראות
לסוכרזית
רק אניני הטעם
משתמשים בתחליף האידיאלי
לסוכר
ללא קלוריות וללא טעם לואי
סוכרזית
טוב לחולי סכרת
מצויין לדיאטות רזון
לחשיג בכל בתי־המרקחת
מיוצר ע״י
וין-דרגם
(ישראל) בע״מ

פרסום „דרור״

מצעד
מקלטי
אמרון
המפיצים:
אמפא בע״מ
תל־אביב־חיפה־ירושלים
אוטומטים

אויבי הנוער
מחלות המין
מאת ד״ר מרדכי זידמן

...ניס שנשאה עיניה לנשואין עם אמריקאי — והתאכזבה

...ה בגלל אהבה

בעבודתי, ומבלי להשמע כמ־
אומר כי יש לי כיום שם
שטח שלי, הנדסה ומתימטיקה."
...ה אף חוברת־מחקר פרי עטו,
השם הארוך הערות אחדות על
...נוסק בשיטות הקוים הסביכים.
...ו נשאה את הקדשה — „לנע־
...ונאה, בברכות מאת המחבר."
...ל איש המדע רב־השם: האזנה
...ל תקליטים ומשחק הגולף.

★ ★ ★

שני כרטיסים במברק

...מכתבים ערה התפתחה בין
... התל־אביבית משיך־מונס וה־
... ששכן בבית נאה בהוליבוד
...ק־פורניה. במכתבים ארוכים,
...לם במכונה, כשרק החתימה,
...ת בשוליים בכתב יד של משר־
...בן בפני עליזה את פילוסופיית־
... כתב הוא בין היתר: „ישנם
...מים ההופכים גבר. בוגר לאדם
...עבודה שהוא מחבב, חיים מלאים
... אהובה. אני נהנה מאוד מעבו־

דתי. הכרת חיי היא שעלי לעשות מדי יום משהו טוב יותר מאשר עשיתי אתמול. לאשה אהובה אני מצפה."

נראה היה כי בן ציפה לאשה כזו זמן רב מדי. במכתב שנשלח פחות מחודשיים לאחר שהכיר — בדרך המכתבים — את עליזה, כותב הוא: „אני בטוח כי את תהיי אשה טובה ומכובדת. אהבה היא הבסיס העיקרי לנישואים מאושרים. ואני חש כי אני לומד לאהבך במכתביך." אולם בן לא הציע לעליזה אהבה בלבד. הוא לא שכח לעולם לציין בשולי מכתביו כי יש בידו להציע לה רמת חיים „גבוהה הרבה יותר מן הממוצע."

וכאילו לחזק טענה אחרונה זו הגיעה לעליזה תמונתו הראשונה של בן. הוא נראה בה כגבר יציב, קשיש קמעה אך נוסך בטחון. מאחוריו אפשר היה לראות מכונית מן המודל האחרון ובית נאה ומטופח.

עליזה עדיין היססה. מכתביה היו מסו־ייגים, אולם לא קרירים מדי. היא פשוט לא ידעה מה להחליט. ואז, ב־14 לפברואר 1958, בדיוק חודש ושבועיים לאחר המכתב הראשון, הוסיף בן הערה במכתב: „האם היית מעוניינת בטיול בארצות הברית?"

עליזה היתה מעוניינת. היא לא גילתה זאת במכתב התשובה. אולם בן ידע מאיזה כיוון נושבת הרוח. במברק מה־24 לפברואר שלח לה כרטיס טיסה ללוס אנג'לס וחזרה.

★ ★ ★

קול מבעד לטלפון

מכאן ולהבא נשאו המכתבים טון אינטימי הרבה יותר. כתב בן, יום אחד לאחר משלוח הכרטיסים: „אני שוכב על הספה ומביט בתמונתך הנפלאה. אני עושה זאת עתה לעתים קרובות, כה קרו־בות. אני בטוח שתהני מקליפורניה. היא דומה באקלימה לארצך... עליזה יקירה. אני חושב שכשתבואי לקליפורניה, תעשה הקרבה בינינו את שלה... אוכל למצוא לך בית נאה לא רחוק מביתי. מאוחר יותר נוכל לעשות להבאת משפחתך לכאן."

אולם עליזה, שחונכה בבית שמרני, לא היתה עדיין מוכנה לתכנית זו. כתבה היא לבן: „אינני יכולה לעזוב כאן את אמי לבדה. בלי אמי לא אסע. בוא אתה לכאן."

אולם בן הפציר בה לנסוע. הוא צייר את שהותה בקליפור־ניה בצבעים ורודים ביותר. לא היה דרוש מאמץ רב כדי לשכנע נערה ישראלית — שחלומן של כל חברו־תיה היה לצוד מיליונר אמריקאי — לעשות מסע זוהר בארץ האגדות. יתר על כן: בן הציע לה, באמצעות חברו הטוב בתל־אביב, נשואין, אולם הוא לא דחק בה להסכים. „בואי," כתב, „והעניינים יסתדרו מעצמם."

עליזה לא השיבה כן או לאו. אולם היא החלה בהכנות קדחתניות לנסיעה כזו, ב־מקרה ותסכים. „זה לא יזיק לי," אמרה לחברותיה. „או שאני אסע אליו, או שהוא יבוא לכאן. לבסוף בודאי נתחתן. בן אוהב אותי ואני בטוחה שאוכל לאהוב אותו."

סדורי הנסיעה ארכו עוד ועוד. החתן קצר־הרוח החליט לבסוף. במכתב מתחילת אפריל בישר בן: „אבוא בחג העצמאות."

שבוע לפני שעזב בן את ארצות־הברית שמעה עליזה לראשונה את קולו. בן הזמין שיחה מיוחדת מקליפורניה ועליזה ציפתה לו נרגשת ליד הטלפון, בביתו של החבר. „אני בא לישראל, מותק." אמר בן. עליזה חשה כי לבה פועם בחזקה. היה זה הקול הגברי, הבוטח, לו ציפתה כל ימיה. היא חשה כי מצאה את נסיך החלומות. מה שלא עשו המכתבים משך שלושת החודשים עשה קו הטלפון. האהבה המיוחלת ניצתה בלבה.

סיפרה עליזה לאחר מכן לעתונאי שביקר אותה על ערש דווי: „היו אלה הימים ה־מאושרים בחיי. התהלכתי ברקיע השביעי, הרגשתי כאילו כל מה שרציתי בחיים בא לי פתאום בבת אחת. העתיד נראה לי ורוד."

★ ★ ★

פתק כתוב בעפרון

אולם עליזה לא היתה רק נערה רגשנית. היא ידעה כי בן, לכשיבוא, עלול להתרשם שלא לטובה מסביבת מגו־ריה. לכן התקשרה מיד עם דודה, הגר בוילה נאה ליד תל־אביב. הדוד הסכים ל־העמיד את ביתו לרשות האורח, ציפה ב־קוצר רוח, יחד עם כל המשפחה, לבוא הנסיך.

והוא בא. בוקר אחד, בערב החג השני של הפסח, תלתה עליזה כבסים על גג ביתה בשיך־מונס. היא שמעה קולות למטה. מישהי קראה לה: „ציפורה, מחפשים אותך כאן." היא ירדה מהגג.

למטה קידם את פניה בהיוך רחב גבר גבה־גומה וקשיש. „אי אם היר," אמר, „אי אם בן."

על מה שקרה לאחר מכן סיפרה עליזה בזמנו לכתב העולם הזה:

„עבר בי גל של חום. תמיד חלמתי על היום בו ניפגש שנינו לראשונה. אף פעם לא חשבתי שזה יהיה כל כך פשוט. נכנסנו לדירה ואני ישבתי מיד על אחד הכסאות, כי לא יכולתי לעמוד עוד מרוב התרגשות. ראיתי שגם הוא נרגש. הוא סיפר לי שהגיע בלילה וכי הוא מתגורר ברמת אבי...

„הזמנתי אותו לאכול ארוחת בוקר. ...סירב והסכים לבסוף לשתות כוס ק... ישבנו ושוחחנו כחצי שעה. בן אמר ל... שהוא נוסע ליומיים לקרוביו בטבעון, ו...

יבוא אלי מיד עם שובו לתל־אביב.

„ביומיים שעברו מיום הפגישה בינינו, כמעט ולא ישנתי. היתה לי הרגשה שבן זר לי לגמרי. חשבתי שהרגשה זו תיעלם כשניפגש שוב, אבל לבי ניבא לי רעות.

„בן לא חזר גם אחרי ארבעה ימים. לקחתי את אחותי ואחי והלכתי לחפש אותו במלון רמת אביב. הראו לנו היכן הוא גר ודפקנו על הדלת. בן פתח את הדלת, ואפי־לו לא הזמין אותנו פנימה. דיברנו על הסף. הזמנתי אותו לארוחת צהרים והוא סירב. הוא רק אמר שיש ברצונו לדבר אתי והבטיח לבוא אלי הביתה.

„למחרת בבוקר בא שליח מבית־המלון אלי הביתה. הוא הביא לי פתק כתוב בעפרון באנגלית. „החלטתי להשאר רווק," כתב לי בן, „אני מרגיש שיותר טוב שלא נראה יותר אחד את השני."

★ ★ ★

טעות ברישום גבולות

עליזה נפלה למשכב. חלומה נפסק באקורד אכזרי מדי מכדי שתוכל ל־האמין בכך. עברו מספר שבועות עד שיכלה להאמין כי אכן זוהי המציאות. ואז נקטה בצעד היחיד ההגיוני: היא הגישה, באמ־צעותו של עורך־הדין אמנון רזניק, תביעה משפטית על הפרת הבטחת נשואין.

עורך־הדין הצעיר פתח מיד בפעילות המשפטית הדרושה. הוא בירר במשטרת ישראל, במחלקה לרישום בקורת גבולות כי הנתבע, בנימין סלמן, טרם עזב את הארץ, הגיש בקשה לצו עיכוב יציאה מ־הארץ. דרישתו: על מפר ההבטחה לפצות את לקוחתו על הסבל, הבושת והצער שגרם לה. יתר על כן: עליזה, שערכה את ההכנות האחרונות לנשואיה, הפסידה את מקום עבו־דתה, הוציאה את יתרת חסכונותיה על בגדים לנשואין.

אך הגורל המשיך לשחק עם הנערה המוכה. במכתב רשמי מהשמיני לספטמ... 1958 בישרה המחלקה לרישום בקו... לות בצער: „בהודעה שנמסרה לך ... טעות מצערת. בנימין סלמן עזב את האו... במטוס אל־על ביום 17.4.58."

היתה זו הטיפה האחרונה שהגדישה את הסאה. עליזה שם־טוב, שעוד קוד... נלקחה לבית החולים דונלו, ... רופאה מהתקפות קצרת, נפלה ... כב. רופא מכר, שאיבחן את ... „מועקה בלב. היא חייבת ...

אך עליזה לא שכחה. הח... נסיונות משפחתה ... לא הצלי... הדסה ...

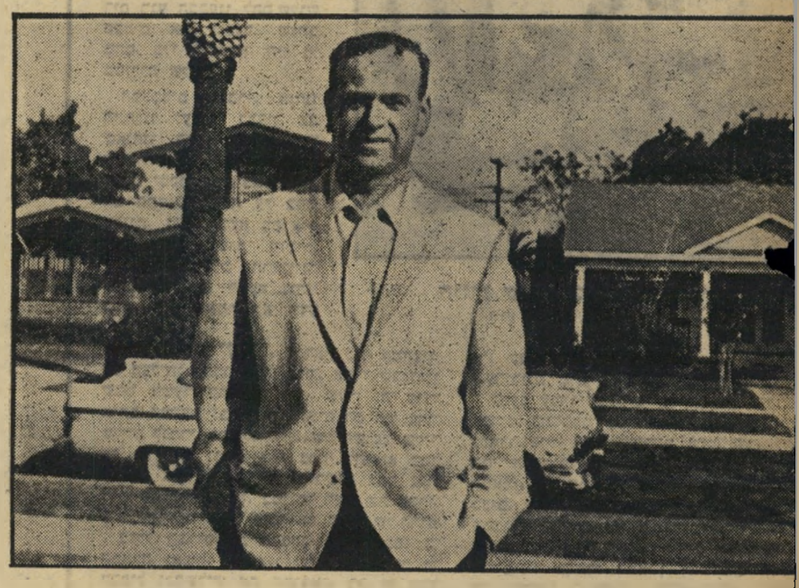

...ס האמריקאי ניצב בחזית ביתו. מאחוריו נראית מכונית אמריקאית מהמודל האחרון. בנימין סלמן, מהנדס אוירונים מצפון הוליבוד, קליפורניה, ...יזה שם־טוב: „אתן לך הרבה יותר ממה שהנערות האמריקאיות כאן זוכות." הוא לא קיים הבטחתו.

...ר האחרון חיה בחור ממוצא שוודי, אתו יצאה עליזה לפני שהכירה, באמצעות המכתבים, את בן. למרות הצעת הנישואין שלו, לא יכלה עליזה להחליט, ... אינה יכולה להתחתן ללא אהבה. הבטחותיו של בן הפסיקו לחלוטין את יחסי הידידות ביניהם.

כדורגל

מרוץ הנקודות

על משחק השבוע, כו ניצח מכ־כי תל־אביב את מכבי פתח־תקוה בתוצאה 1:4, כותב שייע גלזר:

לפני שבוע בא אלי אחד בתח.ת האוטו־בוסים בחיפה ואומר לי: „לך גם אתה, אתה לא מסוגל לנחש אפילו תוצאת משחק כדו־רגל אחד בשבת.“ שמעו את זה הנהגים ועשינו טוטו פרטי. כל אחד שם לירה, והיו שם 22, ומי שניחש הכי־הרבה משחקים היה צריך לקחת את הכסף. כמו־בן מטוסיאן שאני לקחתי את הכסף. למה? מפני ש־ניחשתי ששה משחקים וא־מרתי שנגצח את מכבי פתח־תקוה. השאר אמרו שמכבי תל־אביב מנצח רק קבוצות זרות ומקומיות לא. גם ה־עתונות, שידעה כי מכבי פתח־תקוה די חזקים על המגרש שלהם, ניבאה לנו תיקו.

עלינו לשחק עם הרכב מלא ועשינו הכל כדי לנ־צח. אם היינו מפסידים ב־משחק זה היינו יוצאים מ־המירוץ לאליפות. התחלנו לשחק, ואחרי שורת התק־פות משני הצדדים, לקחנו את היזמה בידיים ותוך עש־רים רגע הבקענו להם שלוש פעמים את השער. שניים מהם, בלי להשתיץ, היו מ־מסירות שלי.

המלבסים נשברו, אנחנו התחלנו לעשות בכדור מה שאנחנו רוצים, ועוד רגע חשבתי שהילדים שמשחקים אצלם יבכו. אבל במקום זה הם התחילו ללכת על ברו־טליות. זה התבטא בפראות במשחק ובכניסות חזקות. זאת לא הפעם הראשונה שהם משחקים דוקא נגדנו ככה, ואני באמת לא יודע למה.

שאלוהים יעזור. לקראת סוף המחצית הם הצליחו להכניס לנו אחד. אחרי שבנדורי שמם לשער כדור מקורן. שער זה עודד אותם במקצת ובמחצית השניה הם היו ברו־סליים לגמרי. גם האזהרות של השופט שליי־סר לא עזרו, והוא היה צריך להוציא כמה פעמים את הפנקס שלו ולרשום להם נקו־דות שחורות ביומן. במיוחד רשם את אהרו־נוב שלמרות הקור איבד את הקור של הרוח.

בגלל הברוטליות הפסקנו לשחק כמו ב־התחלה ואפילו החמצנו כמה הזדמנויות ל־הכפיל ולהשליש את התוצאה. רק זה חסר לנו, לשחק עוד פעם בהרכב הצולע שהביא לנו הפסדים בשבועות האחרונים. לפני סוף המשחק הכניס רוניק את השער הרביעי, וירדנו מהמגרש מבסוטים שנשארנו שלמים.

אולם השמחה האמיתית חיכתה לנו במר־עדון שם שמענו, איך הפסידה מכבי חיפה ואיך הפועל חיפה ופתח־תקוה יצאו בתיקו. תוצאות אלה החזירו אותנו לתמונה של מירוץ האליפות, ואני בטוח שלא נפגר אחרי שאר החברים הטובים שלנו, שאלוהים יעזור להם להפסיד.

השער נסגר

דקות מספר לפני שריקת הפתיחה במש־חק בין מכבי יפו למכבי חיפה, שנערך השבת ביפו, מיהר סדרן יפואי, מצויד ב־פטיש, אל אחד השערים, חיזק את הרשת הרופפת ביתדות אל הקרקע. „שיהיה במזל וברכה,“ קרא הקהל המקומי, „תסגור ככה שלא יפתחו.“

ואמנם, כשהסתיים המשחק התברר כי נעילת השער הסמלית עזרה. מכבי יפו, שנוצחה בסיבוב הראשון על ידי אחותה החיפאית בשיעור 3:0, במשחק ברוטלי, נק־מה על הפסדה, ניצחה בתוצאה 2:1, הביאה לכך שהחיפאים לא רק הפסידו שתי נקודות, אלא שאיבדו כמעט לגמרי את הבכורה.

עזרו ליפואים בכך החיפאים עצמם, ש־הציגו את אחד ממשחקיהם החלשים בעונה.

קבע ראש הקבוצה החיפאית ושחקנה ה־מצטיין, אברהם מנצל: „בטח שזה יהיה ככה אם החברה חושבים שמספיק להם שם גדול, וחוץ מזה לא עושים כלום.“

כדורסל

חד גדיא

אחת הבעיות המתעוררות בהתאחדות ל־ספורט לפני כל נסיעה לחוץ לארץ: שה מה ועם מי. ברוב הארצות קיים לאומי קבוע ומאמן לאומי קבוע. בישו אין לא זה ולא זה. ערב כל נסיעה מתח התרוצצות כדי לקבוע את האחראי לקבו האנשים שממנה יש להרכיב את הסגל.

לפני כשנתיים הסיר העולם הזה (27) את הלוט מעל פרשת סכסוכים מכוערת מינוי מאמן לנבחרת הכדורסל. בסופה אותה פרשה בוטלה כליל הנסיעה לאליפ אז היתה נבחרת הכדורסל בשיא כושר עמדה במרכז ההתענינות הציבורית. כ

חיזוק שער במגרש מכבי יפו
חוץ משם, לא כלום

אין כבר הכדורסל כה פופולרי, אולם שערוריות מתעוררות באותה דייקנות.

הפעם עברו המנויים של המאמן והמרכ בשקט. בהסכמת שני הצדדים, הפועל ומכ נבחרו איש מכבי אברהם פסח (33) לת קיד המרכיב ואליהו עמיאל (34) מהפו למאמן. השניים עברו יחד על רשימת הכ כבים, קבעו 22 שחקנים שיוזמנו לאימוני הקבוצה נבנתה על טהרת הסכם ה„פיפ פיפטי“ המקודש, 11 שחקנים מכל אגוד ההרמוניה ביחסי המאמן והמרכיב נשמ עד לאימון הראשון. פסח, שבא למגר הופתע למצוא בין השחקנים שהוזמנו, א נוסף מהפועל תל־אביב שלא נכלל ברשימ

המרכיב לא רצה להפריע את האימון, ה קשר עם עמיאל למחרת. פסח, שב תיים נודע לו כי עמיאל הזמין בלי ידיע שחקנים נוספים, ביקש לבטל את ההזמנ „רק לי הזכות לקבוע את מי להזמין לסג ואין לנו זמן לנסיונות עם שחקנים ירוקים

נבחרת ליד שולחן. במשרד חבר הביטוח, אותה הוא מנהל, הסביר בחי המאמן עמיאל: „עושים רעש מיותר מ העסק. הדבר החשוב ביותר שאני שידעו כי לא היו לי כל שיקולים אגר כשהזמנתי את השחקנים ללא א של פסח כמרכיב. ניסיתי להתקשר הצלחתי. דעתי היא גם כיום ש הזדמנות לצעירים המוכשרים עצמם לפחות באימון אחד. פס נבחרת אינה שוק, התשובה שלי שנבחרת אין קובעים ליד השולח

בעוד שעמיאל טען כי שיקוליו ה טאיים בלבד, היטיב להסביר את המצב חולני בספורט הישראלי דב פרוסק, יוש ראש ועדת הכדורסל בהתאחדות לספור טען פרוסק הקשיש: „בסגל יש ששה ש קנים של מכבי תל־אביב. הפועל תל־אב ניצח את מכבי תל־אביב ולכן צריך ש להם יהיו ששה שחקנים בסגל.“

פסח, שנוכח כי סמכויותיו מצטמצמו יגיעו לאפס עם הנסיעה, התפטר, יעץ לפ כן לפרוסק להמשיך באותה שיטה, להזמ ששה שחקנים ממשמר־העמק שניצחה הפועל תל־אביב... ממכבי ירושלים שני חה את משמר־העמק... מהפועל ירושל שניצחה את מכבי ירושלים... מגבעת ברנ שניצחה את הפועל ירושלים... וגומ

רק תפוח מובחר - על טהרת הסוכר!
בלי כל חמרי שימור
ארדי
רסק תפוחי עץ
ארדי
נפלא לקינוח סעודה • מצוין להכנת שטרודל

הכדאי להתחתן צעיר?
„בעלים צעירים“
הורים וצעירים כאחד יהנו מהשחקנים
התוססים מלאי תשוקה ואהבה.
בקולנוע „צפון“ תל־אביב
פרס ראשון קאן 1958

מוצרי מירומית לאיחסון ולתצוגה
ארונות מתכת לבגדי עבודה בכל הגדלים. חזקים מאוד ומורכבים במיו־חד עבור מפעלים ומשרדים.
הציוד המיוחד לחנויות ושרות עצמי ההופך כל קניה לתענוג. מבני מתכת קלים המצטיי־נים ביפים ובנקיונם.
תאי תעשיה הפותרים את בעיית האחסון של פריטים וחלקים קטנים, עם או בלי חלקי חבור.
סופאסלוט — זויתן המתכת המנוקב הפותר את כל הבעיות, מנצל כל ס"מ של שטח. אידיאלי לאצטבאות לכוננויות ול־כל מיני מבנים אחרים.

אזרחים טוב־לב תרמו 285 אלף ל״י; רק 100 אלף הגיעו לילדים המשותקי

לאן צעדו הפרוטות?

„אתה נוסע — הם אפילו ללכת אינם יכולים!״ זעקו השבוע מודעות בעתונים שהכריזו על פתיחת מצעד הפרוטות של אילנשיל־פוליו, האיגוד לטיפול בנכי שיתוק־ילדים. באוירה הכללית המעיקה של מסים ומלחמה, כשהאזרח החל לתעב ולסלוד מכל תרומה שהיא, החל מנדבות לממשלה וכלה בשלשול פרוטה לקופסת הקרן הקיימת, היה מפעל זה, של איסוף תרומות לנפגעי מחלת שיתוק־הילדים, אחד ממפעלי ההתרמה הבודדים, שהאזרח נענה להם ברצון ובהבנה. המטרה האנושית של התרומה, מסירותו של צוות המתנדבות המתרימות, גורלם האיום של נפגעי המחלה, כל אלה הפכו את מצעד הפרוטות, ?מצעד של התנדבות כללית.

אולם כאשר הודיעו השבוע עסקני מצעד הפרוטות על תחילתו, הם מסרו באותה הזדמנות דו״ח קצר על תוצאות מצעד זה בשנה שעברה, השנה הראשונה לקיומו. זה היה דו״ח קצר מאוד, אולם מזעזע. הוא כלל בסעיף ההכנסות מתרומות מכל הסוגים, את הסכום של 285 אלף ל״י. לעומת זאת, הזדקר בכל אימתו בסעיף ההוצאות המספר של 180 אלף ל״י. התמונה שהצטיירה מדו״ח זה היתה פשוטה: אזרחי ישראל תרמו אשתקד סכום שהתקרב ל־300 אלף ל״י עבור נפגעי שיתוק הילדים. אולם אל הנפגעים עצמם הגיע מסכום זה קצת יותר משליש בלבד.

עם כל האהדה שרחש הצבור כלפי מפעל אנושי זה, אי־אפשר היה להמנע מהשאלה: להיכן צעדו הפרוטות? לאן נעלמו כשני שליש מסכום התרומות?

★ ★ ★

אפקים מבטיחים

תשובה לשאלה זו בפי מארגני מצעד הפרוטות היתה פשוטה: סכום של 180 אלף ל״י, כשני שליש מסכום ההכנסות, הוצא למטרות ארגון, תעמולה, ואיסוף הכספים. לא היה כאן חשש למעילות. לאיגוד, שבראש הועדים הצבוריים שלו עומדים אנשי שם נכבדים, ושרואי חשבונות מפורסמים מבקרים את ספרי החשבונות שלו, היה דו״ח מפורט לאן צעדה כל פרוטה ופרוטה.

לכאורה נראה הכל כשורה. אולם מבט שני על סכומי ההוצאות, שאין להם שום תקדים אף במוסד ציבורי שאינו מקפיד על הוצאת כספיו, עורר את השאלה החמורה: כיצד בוזבו סכום כסף כה רב, ומי הפיק ממנו טובת הנאה?

לא היה כל צורך להרחיק את המבט אל האופק הרחוק, די היה לכתנו אל אפקים קרובים יותר, אל חברת אפקים, חברה ליחסי צבור, אשר הוזמנה על ידי אילנשיל בשנה שעברה לארגן ולערוך את מצעד הפרוטות.

כיום, חברת אפקים ליחסי צבור היא חברה מכובדת, השוכנת בדירה של שבעה חדרים מול בית סוקולוב. לקוחו־תיה נכבדים: חברת התחבורה דן, מגן־דויד אדום, הקונגרס היהודי העולמי, משכית, החברה הממשלתית לתיירות, ארגון סוכני הדלק ובעלי תחנות הדלק, ועוד שורה ארוכה של לקוחות קטנים כמו גן־החיות, המועדון ליחסים בינלאומיים, והליגה למלחמה בשגרון — רובם מוסדות הקשורים קשר הדוק עם החוגים הקטנים השליטים במדינה. אולם לפני כשנתיים, לפני מצעד הפרוטות, היתה אפקים חברה צנועה וצעירה, אם כי בעלת יומרות רבות, ששכנה בדירה עלובה ברחוב שלום עליכם.

ייסדו את החברה כמה צעירים שכשרונם הפירסומי היה מוטל בספק, אך שהיו בעלי קשרים טובים מאוד בחוגים שונים ובעמדות שונות של המשטר. היו אלה בעיקר אנשי אחדות־העבודה, שישבו בעמדות מפתח והיו בעלי קשרים בעתונות, במפלגות וברדיו. עד שיום אחד החליטו לתרגם קשרים אלה לשפה מסחרית והקימו חברה ליחסי צבור.

בראש החברה עמד נחום קורנס, צעיר רחב־גוף, מרכיב משקפיים, בעל קול עבה המדבר במבטא אידישאי. קורנס, היה בתקופת מלחמת השחרור קצין תרבות בחטיבת גבעתי. את כשרונו כאיש עתונות גילה שעה שהוציא עם כמה מחבריו לפני חמש שנים, את השבועון מצפן. מצפן, היה שבועון מוכוה של אחדות־העבודה, אולם העמיד פנים של עתון בלתי תלוי. הוא נסגר אחרי הבחירות כתוצאה מבזבוז וחוסר כשרון של עורכיו.

קורנס הספיק לצאת בשליחות הסוכנות כשליח לאחת מארצות דרום־אמריקה. כשחזר, גדוש רעיונות, הציע לחבריו להקים את החברה ליחסי צבור. החברים שיסדו עמו יחד את החברה היו יוסף („משי״) נעמן, אצ״לניק לשעבר שהצטרף לפלמ״ח, חברו של קורנס מתקופת גבעתי, והעתונאי בר־כוכבא שור. אלה יסדו את החברה, חילקו ביניהם את מניות הבכורה שלה. אולם את הקשרים הביאו שניים אחרים: דויד אשכול ויוחנן („דובזיה״) גולדברג, שני כתבי למרחב, מרובי הקשרים וחסרי־הממון.

בארץ הזאת, קשרים שחים כסף, ביחוד כשהמדובר בילדי־התפנוקים של המשטר. דוברי החלוציות, הפרולטריון והפלמ״ח, המשרתים את קבוצת־החצר של ביגי בעתוניהם, והזכאים תמורת זאת שאנשי קבוצת־החצר ישלשלו לכי־סיהם את ההזמנות השמנות.

★ ★ ★

עזרה ראשונה

לא אשכול ולא גולדברג השקיעו כסף בחברה. הם קיבלו מניות שהיו צריכות לעבור לידיהם ברגע שיכניסו את הכסף הדרוש. עד אז היתה זכות ההצבעה שלהם בידי נחום קורנס, מנהל החברה.

בעזרת הקשרים וההלוואות שקיבלה ממקורות שונים, הצליחה אפקים להכנס לשוק הפירסום. את העזרה הראשונה היא קיבלה ממגן דויד אדום, אולם כדי לחלצה מהשיתוק של חברה קטנה, היה צורך במפעל גדול כמו האיגוד למלחמה בשיתוק.

אנשי אפקים לא הצטיינו באפקים רחבים בשטח בו החלו לפעול. הם חשבו, למשל, להוציא ספר פירסום של החברות הכלכליות בארץ, קבלו הזמנות והלוואות לצורך זה, לא הצליחו לאסוף מודעות ולקוחות ליותר מרבע ספר, לא הוציאוהו מעולם. אולם כאמור, היו להם קשרים.

קשרים אלה הביאו אותם אל אילנשיל־פוליו. כאשר

כרוז־פרסומת למצעד הפרוטות
אפקים חנשים

החליטו אנשי אילנשיל־פוליו לצאת למפעל התרמה צבורי, המליץ העתונאי דן פינס, מראשי דבר, יו״ר הועד הפועל של אילנשיל־פוליו, על חברת אפקים. זה היה כחצי שנה לפני תחילת מצעד הפרוטות. אפקים התבקשה להגיש הצעה מלאה ותכנית למצעד.

לא הרחיקו וההכנסות שנשקפו להם מעבודה זו, הם שהניעו את אנשי אפקים לקחתה, כמובן. הודה השבוע נחום קורנס: „קבלת המפעל היתה כדאית לנו רק מבחינת הכניסה לשוק.״ אולם היתה זו כניסה חזקה מאוד, בכל המובנים.

אנשי אפקים עיבדו מיד תכנית פעולה גרנדיוזית למצעד הפרוטות. הם למדו ביסודיות כיצד מאורגן מפעל זה בארצות־הברית, ובאילו דרכים אוספים בעזרתו שם כספים כיום, שכחו כי לצורות הפעולה האמריקאיות תנוכחיות קדמה עבודת הכנה יסודית במשך שנים, מיהרו להעתיק לישראל — בה לא ידע הצבור מה זה מצעד פרוטות ומה זה אילנשיל — את השיטות האמריקאיות.

הם תיכננו הכל ולא הסתפקו במועט. הכל התנהל במימדים בינלאומיים. „המגמה 600,000 לירות״ הכריזו מעל גבי הפלקטים. לגבי דרישות נפגעי שיתוק הילדים בישראל, שמספרם כיום הוא כששת אלפים, לא היו אלה דרישות מופרזות. אלא לגבי היענות השוק המקומי הבלתי מוכן. הם גם הכינו תקציב מפורט של ההוצאות להכנסה של 600 אלף. התקציב, שכלל הוצאות ארגוניות, הוצאות פירסומת ושכר עבודה הסתכם בסכום של כ אלף ל״י. „ועדה צבורית בה יושבים אנשים כזאב גרודצ מנהל אמפא, אישרה את ההצעה,״ הסביר השבוע קור אגב, לא היתה זו פגישתו הראשונה של קורנס גרודצקי. כשחזר קורנס משליחותו בדרום־אמריקה, מי לרשום פטנט על המצאה שהביא עמו — גלגלים למק חשמלי. פטנט זה הוא מכר לאמקור, השייכת לאמנ שמנהלה הוא גרודצקי.

★ ★ ★

השקעת־יסוד בתמח

לפי ההסכם של אפקים עם אילנשיל, היו הכנס החברה צריכות להסתכם בשיעור של 10% מההכנס נטו של מצעד הפרוטות. סכום מתקבל על הדעת ל הדעות. לפי קו מחשבה זה היתה אפקים צריכה להי מעוניינת בכל האפשר בהגדלת סכום ההכנסות נטו, ל אז יגדלו גם אחוזיה. למרות זאת, כללה הצעת התק סכומי הוצאות גדולים ומנופחים, שהקטינו מראש סכום ההכנסות נטו ואת סכום הרווחים האפשריים לאפיל כך למשל, כאשר הוזמנו הקרטונים, לתוכם היו אז ישראל צריכים לשלשל מטבעות של עשרה גרוש, הוזמנה כמות קטנה, אלא הוזמנה בבת אחת כמות 150 אלף קרטונים כאלה בסכום של 25 אלף ל״י. רק הקרטונים הוזמנו אצל קרגל בכמויות מופרז אלא גם כל האמצעים האחרים לגבית התרומות סיכות הפח והסיכות המוכספות והמוזהבות, ד הדפוס והעלונים, הבולים להדבקה, הכל בכמו אסטרונומיות. „ככל שמזמינים יותר, המחיר ליחידה ק הסביר קורנס, „לכן הזמנו בשנה הראשונה חמרים שיס גם לשנים הבאות.״ זה היה התירוץ של אנשי אילנ מדוע אישרו הזמנת כמויות כאלה והוצאות הוצאות כא „זאת היתה השקעת־יסוד שתשרת אותנו גם בשנים הבאו הסבירה הגברת בטי דובינר, אשתו של בעל קרגל, א שבכח־מרצה ועבודתה הפעילה את אלנשיל והפכה א למה שהינו — ארגון תוסס ופעיל.

יתכן שלאנשי אפקים היה חישוב אחר לגמרי בהז הכמויות הגדולות. כי כמקובל בשוק, מקבל המתוך ו פרסם אחוזים מהלקוח אצלו הוא מזמין את הסחו וכשגדל סכום ההזמנה, ממילא גדלים גם האחוזים.

ברור שההוצאות הפנטסטיות היו ללא כל קשר למציא אפקים תיכננה הפצת רבבות לוחיות קרטון בבתים, ידיעה שההפצה צריכה להיעשות בידי צוותות מתנד לאילנשיל לא היו צוותות כאלה במספר מתקבל על הד שיכול היה להביא להצלחת המפעל.

★ ★ ★

סיום כליל ל

מרות ההוצאות הענקיות על ארגון ותעמ היתה ההכנסה ממצעד הפרוטות דלה למדי. בס ה־600 אלף שהוצבו במטרה, נכנס קצת פחות מהחצי. תו זו דיה כדי להצביע באיזו מידה הצליחו שיטות אפ אחד הכשלונות הגדולים היה ענין הקרטונים. בע הגדולות, בהם קיימים מקורות ההכנסה הגדולים ביותר, הופץ מספר מניח את הדעת של קרטונים, וגם שהופצו לא נאספו ברובם, והכסף שהושלש בהם אזרחים נדיבים, בבתים פרטיים, בחנויות ובמוסדות, לא ל אל מטרתו.

אולם הכשלון הגדול ביותר היה ענין לילות יש לילות ישראל היו המצאתו הגאונית של קורנס. מאחר ש דיו בועדת העשור ולשכת התיירות (עבורם ביצע את מ הסבר פנים לתייר), הסבירו לו כי בין חג־הפסח ב שעברה ועד לתחילת חגיגות העשור ישהו בארץ תיירים באסט מעשה, החליט קורנס לרתום תיירים למצעד הפרוטות, לארגן עבורם נשפים גרנדיוזים ב התרבות, לאסוף מהם תרומות לאילנשיל־ פוליו.

כדי למשוך את תשומת לב התיירים לנשפי לילות יש החליט קורנס להציג לעיניהם בלילות אלה את הפולק הישראלי. העובדה שאין למעשה כל פולקלור ישר ושבשלושה חדשים קשה ליצור פולקלור כזה, לא הפו לו. הוא היה בטוח שרעיונו גאוני. לא פחות מכפי שע אותו הצלחת המפעל, ענין אותו השם שלילות יש יוציאו לאיש שאירגן אותם.

לילות ישראל היו מפעל ענק. סכומים של רבבות בין הפסקים והאמנים שהשתתפו בתכנית. אולם חלום ל הקיץ של ישראל הסך לסיוט. התיירים לא באו. אלה ש לא הוציאו כספים. התכנית הגאונית נכשלה. „לא הפ בעצם כלום,״ אמר קורנס השבוע, „ההכנסות כיסו ההוצאות. אלף יותר או אלף פחות.״

גם מה היה מאזן הרחיקים של אפקים כתוצאה מהעינ והאחוזים שקיבלו מחסקים, קשה לדעת בדיוק. אלף או אלף פחות.

★ ★ ★

שכר חפש

„מצעד הפרוטות״ אשתקד נכשל למעשה. אילנ פוליו לא קיבלה את הסכומים שרצתה בהם. ז חברת אפקים קיבלה גם קיבלה. וכאן מתחילה השער

(המשך בעמוד

מכתבים לרותי

תאמרו, זה לעולם לא ייגמר?

„ביום שלישי 3.2.59," כותבת אחת, ש־נקרא לה בשם (1118/155) „בשעה 7.30 בערב בערך, נמצאתי בסיבוב בילו אחרי רחובות. נמצאת שם מסעדה. הייתי אני ו־אחי, ילד בן 10, בפנים המסעדה ישב צנחן צעיר. הוא אכל סנדוויץ' עם נקניק. תיאורו: שערות שטניות, עיניו אפורות או חומות.

„הייתי מאד רוצה לראותו או להתכתב עמו. לבושי באותו ערב היה חצאית כחולה ובסלדרס כחול. שערותי שחורות ארוכות וקנינו מהמסעדה עוגות. אני ואחי חכינו לאוטובוס לכיתן ראשון־לציון כאשר יצא אותו חיל אני ואחי הלכנו אחריו ונדמה לי שהוא התערב בין חיילים אחרים או ש־הלך לכיתן התחנה. כך שלא יכולתי להכירו. אני מקווה שתיאורי ישלח את החייל."

תאר לך: היא אפילו הלכה אחריך. עם אחיה הקטן. אל תאמר לי שלא הרגשת בכך. אם באמת תתכתבו פעם, עשה לי טובה. למד אותה סימני פיסוק.

★ ★ ★

לכן הוא לא

„במכתבים הנכתבים אליך," קובע (1118/156) „עובר קו אחד כחוט השני. כל אחד או אחת מהללו/ת את עצמו, או שה־א מביע את דעת האחרים עליו, או מנסה להפנות את תשומת הלב לשטחים שבהם הוא מתעניין ועל ידי כך להעלות את ערכו, באם המדובר הוא בשטחי תרבות או שטחים הקשורים לתרבות הגוף.

„...לפי דעתי, התכונות היחידות שצריך לציין במכתב אליך הן תכונות פיזיות, שאין עליהן עוררין, והשאר ייעשה על ידי מגע בין שני הצדדים אם בכתב ואם בעל־פה.

„לכן אנהג לפי הלך הרוח שהבעתי, ו־אציין רק שגילי 28 וגובהי 184 ס"מ — כדי שלא אקבל חלילה תשובה מנערה ש־גובהה 2 מטר וגילה 35, או מאחת שגובהה מטר וגילה 15.

„לכן אציין את דרגתי הקודמת (בטח סמל עלוב);

„לכן לא אשתבח שיש לי חוש הומור הגובל לפעמים בציניות;

„לכן לא אתפאר שיש לי מכונית חדישה;

„ברור גם שלא אתהלל שחוג־מכרי מקובל בחברה;

„לא אתגאה גם שטיילתי פעמים רבות גם בארץ לאורכה ולרוחבה וגם בחוץ־לארץ;

„מובן גם שלא אביע את דעת מורי עלי, שהצטיינתי בלימודים, למרות שלא למדתי, ודעת חברי בהתה, שאני מוכשר, אבל ה־כשרון יותר מדי „ממזרי".

„בסיכומו של דבר ברור שלא אגיד ש־אני נחשב לסנוב.

„הדבר היחיד שכן אגיד — שהייתי מבקש שתענה לי נערה החושבת את עצמה מת־אימה לתכונות הפיזיות — גיל וגובה — שהזכרתי לעיל. את שאר התכונות, נכיר אהדדית לאחר מכן."

★ ★ ★

על אופניים בגשם

(1118/157) מודה שמשעמם לה בשעות שלאחר העבודה. בכלל, אומרת היא, חייה אינם מסעירים ביותר. היא לא עברה את הקתים לעזה, ואפילו לא ראתה את אילת, תארו לכם.

היא אוהבת חיות; לרכב על אופניים בגשם השוטף ביותר, לפתור תשבצים ול־קבל מכתבים, בתנאי שיבואו מצעיר כבן 24־20, גבה־קומה ובעל חוש הומור.

★ ★ ★

פשוט אדם רגיל

עושה רושם של טיפוס חזק ושקט, (1118/158). בכתב־יד נמרץ הוא אומר מעט מאד: שהוא טייס בחיל־האויר, חובב סיולים, סרטים והצגות טובות. הוא מבקש להת־כתב עם נערה חיננית בת 19, והוא אפילו איננו דורש במיוחד תמונה, תארי לך.

★ ★ ★

שתי חברות הן

אם הן שתיים, אז כמעט ברור שאחת בלונדית והשנייה שחרחורת (1118/159). אי־נני יודעת מדוע, אולם כמעט תמיד כך הוא הדבר. מתוך מכתבן אין הן נראות לי שו־נות מכל השאר. הן מחפשות חברים בגיל 28־24. אני בטוחה, שהאחת שכתבה את המכתב חושבת את עצמה אפילו לחרוזנית. יש לי רושם, משום מה, שזו השחרחורת דוקא. ראו את היצירה שלה: „שתי חברות אנו / את הצבא סיימנו / בנות מושב אנו / ולגור בעיר עברנו / תל־אביב העיר, זו זרה לנו."

מילון שימושי לבנות/נשי רווק

אי אפשר. מוכרחים לדעת קצת צרפתית. בעיקר מלים מפוצצות שאפשר וחשוב להכ־ניסן לכל שיחה טרקלינית אינטליגנטית בכל שפה שהיא. עושה הרבה יותר רושם, כש־את יושבת ברחל, ליצית או שטרנהיים ב־חיפה, לומר שאת באה tout de suite מאשר right away.

אם אינך יודעת את הביטויים ההכרחיים, אל תתייאשי. את אפילו אינך חייבת לעשן כנסת 6. דודה רותי חשבה על הכל והכינה מילון שימושי. אין צורך להודות לי, באמת. ספרי על התוצאות. ובכן: —

האם אתם הולכים á deux או בחבורה?

á deux — בשניים

הוא סיפר סיפורים כשעממים ad infinitum

ad infinitum — לנצח

למועדון הלילה הזה ambiance בלתי רגיל.

ambiance — אווירה

אינני au fait עם המצב.

au fait — מעודכן

au revoir מותק, להתראות מחר.

au revoir — להתראות

הנה Billet doux מחברת החשמל.

billet doux — מכתב אהבה

הוא נורא blasé, את יודעת...

blasé — משועמם, יגע, לאה מן החיים

(טוב בשביל החותנת) bon voyage, אמא.

bon voyage — דרך צלחה

קיבלתי יופי של bouquet מגדעון.

bouquet — זר פרחים מוכן לעגידה

יש buffet בחדר הסמוך.

buffet — מזנון

יש לו carte blanche לעשות ככל העולה על רוחו.

carte blanche — יד חופשית

(לפעמים באירוניה) האם חנה לא נראית chic בשמלה החדשה שלה?

chic — הדור (שיק)

יש להם חדר אמבטיה נורא chi-chi.

chi-chi — חידוד מופרז (שי־שי)

(לומר בביטחון ובשיעמום): למחבר יש claque ביציע.

claque — מחיאות מאורגנות

הוא רואה את עצמו ל־Connoisseur ביינות

connoisseur — מבין

היה לי contretemps קטן עם המונית.

contretemps — עיכוב בלתי צפוי (קונטרסאן)

אמש יצאתי עם ה־cri de coeur שלי.

cri de coeur — זעקת הלב

הרגשתי שלא הייתי de rigueur במכנסיים הארוכים שלי.

de rigueur — מחייב

הוא שוב מאוהב. כל כך distrait.

distrait — מפוזר

כל ההערות שלו הן נורא double entente.

double entente — תרתי משמע

נסענו en famille.

en famille — בחוג המשפחה

אנחנו נאסוף אותך en route.

en route — בדרך

אני יכולה בקלות לסדר לך entrée בח האמנים.

entrée — כניסה

לגמרי entre nous היא מנולת.

entre nous — בינינו לבין עצמנו

נדמה לי שעשיתי faux pas כאשר שאלתי על בעלה.

faux pas — משגה חברתי (פו פא)

להתראות ב־foyer.

foyer — אולם המתנה בתיאטרון

עשיתי gaffe כאשר שאלתי אותה לאן היא נעלמה.

gaffe — משגה חברתי

הוא habitué של הבאר הזה.

habitué — אורח קבוע

המקום רחש hoi palloi.

hoi palloi — המונים (הוא פלוא)

יש להם menage בשלושה.

menage — משק בית

ה־milieu שלי הוא בקרב האמנים.

milieu — חוג

יש המון en dit ביחס למי ששילם בעד הכרטיס.

en dit — דעות, אמירות

היא ריהטה את החדר שלה עם panache.

panache — עשיית דברים בסגנון מוגזם

הוא עכשיו passé במקצת. אף אחד לא מדבר אתו.

passé — מיושן

העוגה שלי היתה pièce de resistance של הערב.

pièce de resistance — החלק החשוב ביותר

יש לו טונות של savoir faire

savoir faire — טאקט, חוש חברתי

נערת השבוע

היא היתה כזאת מותק. עיניה הכחולות הצרות קרנו בתמימות ובחן, חיוכה התמים הקסים והמיס את הלב הנוקשה ביותר. אמ־הות רבות קיון בגלוי ובסתר לבן שבנותיהן תהיינה כמוה, לא פרועות וחסרות מוסר כשאר הנערות של היום.

היא היתה שם נרדף לכל דבר מתקתק וסנטימנטלי. אמה שמרה עליה בעיין פקוחה. והנה, בא הקץ. יום אחד פרעה את שערה, לבשה סכנסיים צרים, סודר בוהמי, קרעה — אם להשתמש בביטוי מליצי — בפוך את עיניה, חעלתה חבעת כעוסה חושנית אילת ב.ב. על פניה וחרקה את מתיקותה מבעד לחלון.

אל תגידו לי שלא חכרתם את מיודעתכם רומי שניידר. כך היא נראית בסרטה הנוכחי.

הווי

שכנוץ ידידותי

תל־אביב, ביקשה לשכת המסחר ה־צעירה מחבריה הצעות מעשיות כיצד לרכוש חברים חדשים ללשכה. קיבלה בין השאר את ההצעות הבאות: „לחייב כל חבר להחזיק בביתו בעל־חי, חתול או כלב, או דומם לא נעים, כמו חבית דגים־מלוחים, עד שיכניס חבר חדש ללשכה."

★ ★ ★

מס הכנסת אורחים

תל־אביב, הופתע אזרח כאשר פקיד ההוצאה־לפועל בלוית שוטר הופיעו ב־ביתו כדי לגבות חוב למס־הכנסה, ניצל את ידידתו של הפקיד, כלא את השוטר, הש־אירו נעול בדירתו והסתלק.

★ ★ ★

זריקת עידוד

עמק יזרעאל, הופיע צעיר בישובי האיזור כשבידו פתק ממשרד־הבטחון: „נא להגיש למוכ"ז את כל העזרה. הוא נכה מלחמת סיני וממלא תפקיד שליחות סודית. סובל מהתקפות־כאב ועל פי בקשתו יש לתת לו זריקת מורפיום בכל מרפאה אליה יפנה." הצליח לקבל בקיבוצים שונים זריקות מורפיום, התגלה לבסוף כמורפ־יניסט, שהוציא בדרך זו זריקות ממלאי המורפיום של הקיבוצים.

★ ★ ★

הגיל המסוכן

יפו, התאבדה אשה בת 75, בבלעה גלולות רעל, השאירה מכתב בו ציינה את סיבת ההתאבדות: אהבה נכזבת.

★ ★ ★

גן נעול

באר־שבע, רצה אליעזר מגדלבסקי לשמור על נקיון ביתו, השאיר את גנ־ליו בפתח ביתו בלילה, גילה בבוקר כי אלמוני גנב את הגעלים, לא יכול היה ללכת למשטרה מכיון שאלה היו נעליו היחידות.

★ ★ ★

מלה בפלע, שתיקה בתרי

רחובות, כאשר התברר לעסקני קבו־צת הפועל המקומית כי המונים נכנסים למגרש הכדורגל שלהם ללא תשלום, אחרי שהם משכנעים את הסדרנים, הציבו העס־קנים בשערי המגרש סדרנים חרשים אילמים, העלו בבת אחת את ההכנסות.

★ ★ ★

קור רוח

נירים, ראה חייל חיילת שנסחפה ב־שטף של זרם ואדי, קפץ למים כדי להצילה, נסחף אף הוא בזרם החזק, ניצול על־ידי קבוצת חיילים נוספת שמיהרה לש־לוח את החיילת מחוסרת־ההכרה באמבולנס לבית־החולים, השאירה אותו, קופא מקור ורטוב, על הכביש.

★ ★ ★

מחזיק לגדר

תל־אביב, שעה שמזכיר התאחדות הכדורגל שוחח בטלפון עם שחיין, הופסקה שיחתו והטלפונאית הודיעה לו: „נא להפסיק את השיחה כדי לקבל שיחת־חוץ עם גדרה."

★ ★ ★

על כנפי נערים

שטוקהולם, שודדה, שיחק ילד בן שלוש באוירון בחדרו, הגיע למסקנה כי התאמן די הצורך, פתח את החלון, קפץ החוצה כדי לנסות אם הוא יודע כבר לטוס, נפל מגובה של 11 מטר, לא ניזוק פרט לשריטות קלות.

★ ★ ★

שכר הזימה

באר־שבע, התבישו שני צעירים בני 18 להיענות לשידוליה של פרוצה, טע־נו כי אין להם כסף, הוכו על־ידי סרסורה של הפרוצה על סירובם.

אדם שידו אחזה בדגל. היד עם הדגל נשארה, אבל האדם נעלם ואיננו...

על נהרות ניו־יורק, שם ישבנו

- מאת גיורא גיא -

1. איך בוכים בכסף

מש הלכתי לתומי ברחוב בניו־יורק, שרקתי ערבי
זקן, כשלפתע צץ ברנש משום מקום, חיוך מרוח על
יו, מוריד לי מכה על כתפי ואומר בהתלהבות: „ישראלי
תה?"
„אם כך, מה?" אמרתי, והוא תיכף הוציא עפרון ובתוך
רשם באותיות גדולות: „סנוב" וחייך שוב.
„תענוג לדבר עברית," אמר. „מה עושים הערב?"
הבטתי בו במבט חודר. „מה עושים?" חזרתי על שאלתו
גחוך. „אתה הולך לכיתן אחד ונעלם, ואני הולך לכיתן
הפוך ונעלם, וחסל סדר בלבול המוח."
„אח," הוא אמר לי, „בוא. איפה שמח היום?"
„שמח לכל עם ישראל," אמרתי. „הנה אני, טוב היה
י והלכתי לי בחוצות ניו־יורק ושרקתי שירים עצובים
חסת מצב רוחי, ופתאום באת אתה ומי יודע מה עוד
קרה היום. למה לך להפריע לי?"
„שמע," הוא אמר. „באיזה בית־ספר למדת? עממי או
יכוני?"
„עממי. הכרמל, תל־אביב." השבתי.
„המורה שרה או ציונה?" שאל.
„ציונה!" עניתי.
„ח' ראשונה או ח' שנייה?"
„שנייה." אמרתי.
הוא נפל על כתפי וחבקני: „אחי אתה. לכן עצרתי בך."
„איזה אח הולידה לי אמי בזמן שלא הייתי?" נדהמתי.
„אתה לא מבין," אמר. „אחותי למדה בח' שנייה, וזה ש־
חר־כך נשאה לאשה, למד איתך באותה כתה. העיקר, בוא
לך." מכאן ואילך לא התעקשתי יותר. לאן שנלך, נלך. צריך
אמת להתנהג יפה, חשבתי. הגענו לבית גדול. בתוכו היתה
סיבה גדולה. אספו כספים וישבו שם מאות צעירים שנאנחו
שות ובחור ממושקף סיפר על הגבולות בארץ והתותחים
הרוסים והסבל.
כשגמר, עלתה על הבמה להקת ריקוד ישראלית. מאותם
ראלים מקצועיים שנושאים ומוכרים את הארץ לאמריקה.
שעלו ל[illegible] נשתנתה האווירה, חיוכים עלו באולם, גופות
תייש[illegible]רים ניצתו. אלה חייכו ללהקה וזו חייכה אליהם.
ואלו[illegible] לי אחי בהתרגשות. „זו ציונות על אמת. תר־
זה מ[illegible]ים אלה. מראים להם משהו. אה?"
כמו הע[illegible]ר בקרבו של אוסישקין, חשבתי, זה שאביו של
דידי הביא מגדרה בעגלה.

★ ★ ★

ש לושת בחורי הלהקה היו לבושים חולצות רקומות
היורדות מעבר למכנסיהם. זו כנראה התלבושת הלאומית.
חד חייך, השני לא והשלישי חיבק תוף־חרס, שהביט
ליו בחזרה כידיעה למכשיר הטלגרף. הראשון עצוב־
יניים היה. כשבא לכאן למד הסרטה או משהו. יליד
רמניה הוא וכאן עומד היה בחולצה רקומה מזרחית וצועק
קות גדולות: „הי! הי! הי!" כמו ערבי בסרטים הוליבו־
. השניים החלו לנענע גופם לקצב ולחייך, ותיכף
שהם מזרחיים שצועקים „הי! הי! הי!" וכובשים
ות הנגב.
[illegible]ה צעירה נאה, ומקומות חשובים שבה בלטו
רה שיר עצוב שניסה להבליט הח' והע'
בין תיפוף לתיפוף, לספר על הארץ ונופה:
ערבות, אוהל בודד ואחד מכניס אורחים
[illegible]
כאן ע[illegible] בחור, שנראה היה בחור־ישיבה ענוג־פנים,
עושה כמו גמל וזה היה ריקוד ישראלי מקורי של גמל.

הריקוד השני היה עם מכמורת ובא לסמל את אפוס הדייגים האמיצים, שנלחמים בערבים, אנגלים, גרמנים ודגים גדולים.

לסיום הערב הם לבשו חליפות חאקי ושרו שירי צבא והעלו את ההתרגשות לשיאה, כשהיו כמו חיילי ישראל האמיצים, וכמעט יצאו להרוג ערבים בעצמם, לולא לא היה להם זמן ומי שישיר על זאת אחר כך.

★ ★ ★

„ה ם נהדרים," אמר לי אחי כשיצאנו. „האמריקאים משתגעים מהם. מה הם יודעים על גמלים? הם מאד אוטנטיים."

כאן התרגזתי קצת. אחרי הכל, במלחמה הם שרו על המלחמה. כאן הם שרים על הארץ. מדוע אלה שאוהבים מלחמות תמיד רק שרים עליהן, ואלה שכה אוהבים את הארץ ממשיכים לאהוב אהבה נכזבה זו ממרחקים כה גדולים?

„וואלה סלמתם," אמר אחי, „זו תרבות."

„אני אומר לך משהו," אמרתי בשקט. „ההופעות האלה באו מאותו דמיון של הבמאי ההוליוודי ההוא שהנציח את התנ"ך בסרטיו."

„אתה טיפש." אמר אחי, וכאן, אולי, קלע למטרה. „ככה אוהבים אותנו באמריקה. אני מספר לכולם שאין חשמל והכל רוכבים על גמלים ושרים מינהון־לה־חיפה."

„את המגן־דויד הם תופרים בדולרים למכנסיהם ושליחי המדינה ומוסדותיה, וכל דומיהם, אוהבים אותם אהבת נפש." אמרתי.

„אתה סתם אחד," התרגז אחי. „אתה פה הרבה שנים ואמריקה קלקלה אותך. אלה לפחות לא התקלקלו. בקושי מדברים אנגלית. הם באו לכאן מחיפה לפני שבע שנים, ורק חושבים ושרים על הארץ ומדברים עברית. אלה חברה."

כאן הם תפסו אותנו, לאחר שהופיעו מהכניסה האחורית, זו השמורה לאמנים, ואם רציתי ואם לא, הייתי בתוך החברה. „לאן נלך, אימרו? בואו הביתה ונביט בטלוויזיה." אמרה אחת.

„לא, זו תרבות אמריקאית קלוקלת," אמר הגבוה, שצעק הי־הי! „בואו אלינו ונאכל חומוס ונשוחח ונשיר אולי."

הלכנו. כאן החלו גלי חרטה עולים בי. אולי שפטתי אותם לא בצדק. אחרי הכל, אפילו אם בארץ לא היו יכולים להיות, שכשרונם כה קטן, ואפילו זכות קיומם פה היא משום שהם ישראליים, מה רע שהם מופיעים פה על הבמה? אחרי הכל ליבם ונפשם לתרבות ולטובת הארץ, והנה איך הם שונאים תרבות קלוקלת של טלוויזיה.

★ ★ ★

ב ביתם הם שוחחו. היתה זו כנראה שיחה תרבותית שאני ברחתי משם מהר. השיחה נסבה על אדי פישר ואליזבט טיילור ומי בהוליבוד שוכב־זכר, ומי זונה ומי...

הנה לך, אמרתי לעצמי וירקתי, הנה לך ישראליים מקצו־עיים. שבע שנים בניו־יורק ומדברים רק עברית! צועקים כמו בדווים וחולמים בפולנית. מתופפים בתופי־חרס ואוכלים טחינה במזלג. קוראים עתונים צהובים ומזכירים את ברל כצנלסון כשיוצאים עם אמריקאית צעירה. איזו מדינה זו כאן? הם אומרים, אין פה תרבות, וכמו בחיפה בזמן המלחמה, הם אוהבים את הארץ במסירות, באהבה ובהת־להבות ממרחקים. על נהרות בבל הם יושבים ובוכים. הוי, הוי, הוי, במנגינה בבלית מקורית. הלכתי משם.

קבעתי פגישות בפינות שונות בעיר, פגישות לדו־קרב. אמרתי להם, „אם אאחר, אל תחכו, תירו — אתם מבינים?" הנה אני הולך ברחובות ובכל פינה מחכה לי ידיד עם אקדח לירות בי ואני אינני שם והוא יורה בלעדי.

2. האריה של אלכס

ה יה אצלנו בטבריה אחד אלכס. את עלילותיו עוד אספר בפרטות. איך שנשבע שראה את נפוליון בעכו ואת שנותיו סופר היה לפי המאורע. כשהיה צעיר, שלושה חרפים אחרי שנפוליון ברח מעכו ושתי מלחמות לפני שבאו הציונים לרקוד יחפים בעמק, היו נמרים בחולה, היה אומר.

כשהיה צעיר, סיפר שראה אריה במדבר־יהודה. במשך השנים גדל האריה ונתעצם לעדר אריות, נוהם ונושף ושואג נוראות.

במשך השנים החלו אישים להאמין לסיפור. וכשהייתי

צעיר לא יכלו ילדי הכפרים בסביבות טבריה לישון בלילה מנהמו של האריה, שהגיע לבתיהם ממדבר־יהודה. וכך, שלושים שנה לאחר שהמציא את האריה, יצא אלכס לצוד אותו, לאחר שבאו הערבים והתחננו לפניו שיעשה זאת — כי רק הוא מסוגל לגבורה שכזו.

כשחזר, הביא עור צבוע ושועל מת, וסיפר שהבריח את האריה לעבר־הירדן, והשאגות פסו.

★ ★ ★

י ש לזה גם מוסר־השכל, אבל אינני מבין אותו עדיין היטב. היו אנשים בא־רופה שהמציאו את ארץ ישראל ובאו לשם והולידו בנים ולא האמינו למה ששמעו. בניהם חזרו והביאו איתם עור של צבוע ושועל מת. ושרים שירים על כך ולא יודעים מדוע לא מצאו שם אריה. הוריהם לא ידעו את ההבדל בין אריה לשועל, ואותם שידעו הלכו להם.

עכשיו הם חזרו לחיק עמם.

★ ★ ★

ל זה יש מוסר השכל.
היהודים המציאו תורה ועשו לה פולחן. אחר כך קיימו הפולחן ושכחו סיבתו. הוציאו דור חדש, בריא, צעיר, רענן ומשופם אבל מוחו שועל מת. גירש את האריה וחזר לעולם ומה חזר? יהודי.

★ ★ ★

יהודי הוליד ישראלי וזה הוליד יהודי.

לזה יש מוסר השכל:
לשמש יש השפעה מכריעה על מהות האומה.

לזה יש מוסר השכל:
אין זו השמש שמבריחה אותם, ולכן יש לבריחה סיבות אחרות. אותן נחפש במשותף עד שנמצא, וכשנמצא נלך כולנו יחד לבית־הסוהר.

ולזה יש מוסר השכל:
הממציא אריה נוהם, מוצא שועל מת.

אמריקאי במוסקבה

כיצד אוהבות הרוסיות? מהי דמותו של הדור הצעיר בארצות־הברית ובברית־המועצות? מה קורה כאשר בן מיליונרים אמריקאי מסתבך במוסקבה בפרשת אהבה וריגול?

את כל זה תמצאו בסיפור „אמריקאי במוסקבה", שהופיע השבוע בסידרת „יהודית 58".

המחיר, בכל הקיוסקים: 150 פרוטות.

ספרים

מקור

ציזבט במדבר

הזורעים במדבר (בני מוטילוב, ספרית פועלים; 103 עמודים; ציורים מאת שמואל כץ) הוא קובץ סיפורי זכרונות, בנוסח סיפורי הציזבאט, המבוססים הפעם על יסוד מציאותי. הבסיס: חתג'ה בוני, אחד מראשוני קיבוץ נירים בגבול רצועת עזה, ומי שהיה בתקופת כיבוש הרצועה מושלה הצבאי של רפיח בדרגת סרן.

ללא יומרות, בלשון קלה ושוטפת, בתי־אורים ציוריים המתובלים פה ושם במוסר־השכל ציוני, מספר בני, הוא חתג'ה בוני כפי שהיה מוכר בפי בידואי הסביבה, את סיפורו של ישוב ספר מאז הקמתו, מנקודת ראות אישית־פרטית שלו. נקודת הראות של בני: שומר שדות ואדם שטיפח את יחסי השכנות עם שכניה הערביים של נירים.

ביום הקמתה של נירים, מספר בני, אחרי שהוקמו כבר שלושה צריפים וטאנק המים עמד על מכונו, והחברים היו עסוקים במתיחת גדר־התיל, הופיעו במקום משוריינים בריטיים שבאו למנוע את הקמת הנקודה שהוקמה באיזור אשר חוקי הספר הלבן אסרו את ההתישבות בו. אחרי שהחברים הצליחו לסלק את הבריטים בתירוצים שונים, הופיעה שיירת מכוניות אזרחיות, מתוכה קפץ יהודי גוץ שדיבר במבטא אמריקאי, וביקש גם הוא לפרק את הנקודה, כדי לקימה מחדש.

התברר שהיה זה אדם בשם לוי אברמוביץ שבא מצויד במכתב מהסוכנות שציין, כי הוא מסריט סרט והוא זקוק לצרכי ההסרטה לצילום של הקמת ישוב. מכיון שאיחר להגיע להקמת נירים, היה מוכן לשלם את כל ההוצאות כדי שיפרקו את המבנים ויקימום מחדש לצרכי הצילום. הצריפים פורקו והגדר קופלה, כשחברי הקיבוץ מילאו תפקיד של סטאטיסטים בסרט. רק באמריקה התברר למר אברמוביץ זה, שהסרט שצילם נשרף כולו, והוא צילם את הקמת נירים לפי דגם שנבנה באולפן.

מטוס במאהל בדואי. סיפור אחר של בני הוא מתקופת היותו מושלה של רפיח. בני הובא למקום כדי להחליף את המושל, שבתקופת כהונתו פרצו בעיר מהומות הדמים בהן נהרגו עשרות פליטים. באחד הימים, מספר בני, נכנס למשרדי ערבי לבוש מחלצות שהכפיה מכסה את מרבית פניו. „כבוד המושל," פנה אלי, „תביעת חוב לי אליך." „אל מי ועל מה?" שאלתיו. „תביעת החוב היא על 3500 ל"י כבוד המושל ובעל החוב — אתה!"

כשהוריד הערבי את כפיתו הכירו בני כחמד אבו־עדרה, המבריח המפורסם. הפגישה האחרונה ביניהם נערכה בתחילת מלחמת העצמאות, כאשר בנירים הבחינו במטוס שנחת במאהל הבדואים שממזרח לנירים. כשהגיעו אנשי נירים למאהל גילו בו מטוס חד־מנועי מוכסף, עם מושבים רפודי אדום. כשנתפס הטייס התברר כי היה זה מצרי שנחת במקום כדי להביא לחמד אבו־עדרה 110 חפיסות אופיום. אחרי תשע שנים בא חמדה לתבוע את דמי־האופיום, שוכנע לבסוף להסתפק בספל־קפה.

אגב, אותו מטוס נלקח בשבי, הובא לקיבוץ צאלים. הטייסים העבריים שהוזמנו להטיסו לפנים הארץ, סירבו לעלות עליו מאחר שנחת חנית־אונס ולא נבדק. רק אחרי שהמג"ד חיים (כדוגי) ברלב, כיום מפקד גייסות השריון, עלה למטוס ואיים להטיסו במו ידיו, נטלו אותו הטייסים ו־הצילוהו מהבריטים שחיפשו אחריו.

סיגור לילדי תנובה

אתם נוער אתם?! (יוסי גמזו, הוצאת מסדה, 106 עמודים. ציורים מאת שמואל כץ) שאל השומר הותיק אברהם שפירא, לפי האגדה, בכנס נוער מלבסי, ונתן את התשובה בו במקום: אתם... (מלה שמתחרזת עם בררה). להגנה על הנוער הישראלי, נזעק בספר זה יוסי גמזו, 21, בנו יליד פאריז של המבקר חיים גמזו, חניך קיבוץ השומר הצעיר מעברות, המפרסם מזה שלושה חדשים פזמונים בסגנון אלתרמני בעל המשמר.

יוסי אינו מתכחש להשפעות הרבות על הפזמונים ללא מנגינה שלו, הגדושים מילים לועזיות ואידישאיות („היא נשקפת מכל פיסת לסר" / המפנים בדוד או ב„פטר"), מילות סלנג עברי וצירופי מילים („פילוסופיה לבליסופיה, פטפוטיה בלי פיוט"). כל אלה, לדבריו, הם אמצעים לקירוב שירתו־פזמוניו לשפה היומיומית.

בפזמוניו חסרי המשקל הקבוע, נוגע יוסי כמעט בכל צדדי החיים של הנוער הישראלי, על החיובי והשלילי שבהם ממלקת היופי, קרן שנורמן, ועד לתחרויות קיצ'רונות ו־התודעה היעודית. זוהי סגוריה כזו על קרונות הרכבת שזזו על המסילה, לא הכחישו זאת, אולם הצביעו על הקטרים שגרמו לתזוזה ראשונה. סגיגוריה שיוסי מצליח לתמצתה בקטע אחד: „אנחנו צמחנו על לבן של תנובה / ולא על פלמח ו־איזן בטון /... לגננת שלנו קראו דודה חנה / וממנה שמענו ספור, לא צ'יבאט /... ואנחנו בכלל לא פוצצנו שום גשר / ובכלל לא הרחנו ריחות סכנה / למש... מה לעשות? — כשרצינו לגשת / כבר היתה המדינה מוכנה".

תרגום

דוגמה לשגעון

אש בעמקים (שוהי אוזקה, הוצאת עם עובד, הספריה לעם, 186 עמודים) מבעירים לוחמי המחתרת הפיליפינאים, כדי להקשות על נסיגתם של חיילי הקיסר היאפני, לאחר התמוטטותה של חזית האוקיינוס השקט במלחמת העולם השנייה. אולם גושא ספרו של טוראי ראשון אוזקה, פרופיסור לצרפתית באוניברסיטה של טוקיו, אינו דוקא האש שבערבה, או מלחמת ההתאבדות של חבריו. הוא עוסק, מאותו צד של המתרס, במלחמתו של האדם עם עצמו בעיצומה של המלחמה.

לפרופיסור האינטלקטואלי יש הרבה מה לומר, אולם כרגיל במקרים אלה, עושה הסוראי הראשון את הכל כדי להפריע לו. אוזקה הפרופיסור יודע כי המלחמה היא דבר רע, אין הוא יכול להסביר בשום פנים ואופן כיצד הוא עצמו נקלע לתוכה. יש לו תרוץ: גיוס כללי. אולם כשהוא מגיע לקרב־מגע יחיד עם עצמו, חסר כל פיקוח של הרס"ר, אין הוא סוב יותר מחבריו: הוא רוצח בדם קר אשה פיליפינית שצרי־חותיה אינן לפי אזנו, אוכל בשר־קופים מעושן, המתגלה מאוחר יותר כבשר אדם.

למזלו של אוזקה ולמזלם של הקוראים יכול הוא לתרץ אף התנהגות זו: טרוף דעת. טרוף דעת זה, כשהוא כתוב בפרוזה יבשה אך מהממת, הוא החלק החזק ביותר בספרו של הפרופיסור שאיבד את שפיונו. כי מה שמתרחש למעשה בקטע זה הוא דוגמה אישית לטרוף הכללי של האנושות בשנים 1939—1945.

תרכובת של דת. לאחר שמתגלה אצלו שחפת פתוחה מגורש אוזקה מיחידתו הקרבית, נשלח לבית־חולים של שדה תוך ידיעה ברורה שיגורש גם משם. הסיבה: ביתורם של הכוחות היאפנים על־ידי האמריקאים, הותיר את הראשונים ללא מזון, הפך את הפיות המיותרים של החולים וה־פצועים למעמסה כבדה על הנצורים. הפתרון: גרוש הפיות המיותרים באיומי־רובה.

אוזקה מוצא את עצמו תועה בערבה הבערת. לאחר שהוא שודד איכר פיליפיני ורוצח אשה, הוא מצטרף למצעד הנורא של החיילים הרעבים, המנסים לפרוץ לעצמם מוצא בטבעת הכיתור האמריקאית. כאן הוא מאבד את צלילות דעתו, מנסה לחתוך מגוויות חבריו את בשר עכוזיהם הרך, אינו מצליח לעשות זאת בגלל אפיסת כוחות. באחד השלבים של מצעד־הגסיסה הוא מגלה דת חדשה, המורכבת בצורה מוזרה מתורתו של הנוצרי ומהתורות הבודהיסטיות המרחפות עדיין בשולי הכרתו של איש המדע שהתפקר. הוא יודע כי נפילתו בשבי האמריקאים פרושה עבורו הצלה, אולם מאותם הטעמים שלא הניחו לו להתנגד לגיוסו למלחמה, אין הוא יכול להכריח עצמו להתמסר. רק כשהוא כורע באפיסת כוחות, לאחר שהרג בירייה רובהו את חברו שאמר לאכלו חי, הוא ניצל, נתפס על־ידי האמריקאים שמטפלים במחלתו, שולחים אותו עם סיום המלחמה ליאפן, בריא בגופו ומוכה בנפשו.

בניגוד לסופרי המלחמה האמריקאיים, שראו את הזוועה של אוזקה מצידו השני של המתרס, רכובים על ג'יפים מצויידים יפה, ספרו של הפרופיסור היאפני הוא מ־מך אנושי מזעזע. אולי זו היא הסיבה הניעה את הסופר לדרוש כי תרגום הספר ייעשה מיאפנית ולא מאנגלית, כפי שאמנם נעשה. הלוחם שאיבד את שפיות דעתו מרגיש לא יכול להאמין כי המנצחים האמריקאים השבעים הטיבו להבינו.

דובק

הנדרשת ביותר בישראל

תשבץ העולם הזה 1118

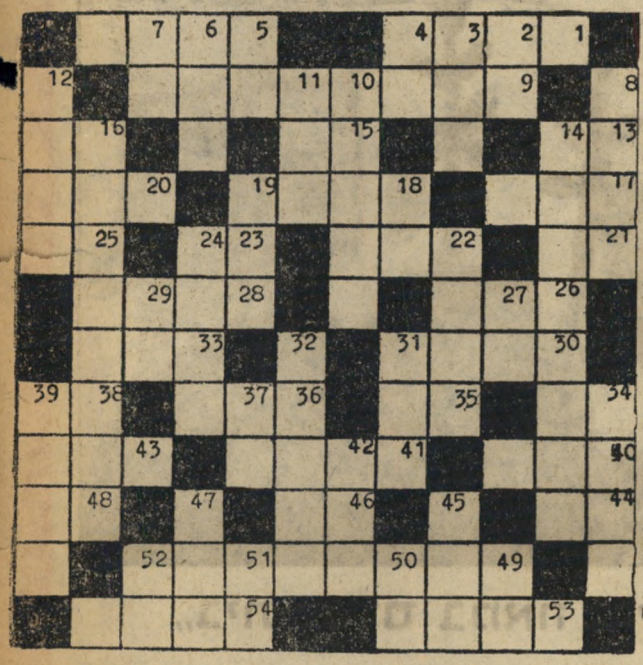

מאוזן: 1. אגרת; 5. עיף; 9. קבוץ בהרי שומרון; 13. הלך הוא הפוכו; 15. מילת הגבלה; 16. חרמון; 17. משקה המכיל אלכוהול; 18. קטטה; 20. ביזה; 21. חלקה הרוחני של הנשמה, לפי הדת הסינית; 22. האזן; 23. מילת שלילה; 25. עיר קדומה בדרום מצרים; 26. בד"א; 28. אלכסון; 30. בפניו לא עומד דבר; 33. אני אוסר! (רומית); 34. קצה גבנוני של היבשה החודר לים; 35. ישן; 36. חתיכה; 38. קופסא; 40. שטח ריק בין שני מקומות; 41. ר' משה חיים לוצאטו; 43. מידת אורך; 44. מנעול בטחון; 46. כאב, ללא סוף; 48. גבוה; 49. מנהיג מפ"מי; 53. מהפכן סוציאליסטי רוסי; 54. בית־תפילה מוסלמי.

מאונך: 2. שדה מרעה; 3. אחות אבשלום; 4. דינה ליעקב; 5. תיבנה ותיכונן; 6. לאחר הגאות; 7. יחידת חשמל; 8. דרך סלולה; 10. ויזוב; 11. כזב; 12. מפקד גייסות השריון; 14. המשטרה הבינלאומית; 16. כלי טייס; 18. הסתיים; 19. זעזוע; 22. שגריר ישראלי; 24. צמח ממשפחת האורניים; 27. כלי בשח־מת; 29. תשעעשרה; 31. חיה טורפת; 32. עיר־נמל סינית; 34. דג טורף; 37. גבעה קטנה; 39. אופרה של ג'ורג' ביזה; 42. ידיד; 45. החודש החמישי; 47. אופיני לשמן; 49. מאכל האבות במדבר; 50. מטבע יפנית; 51. ישראל, למשל; 52. הפרק האחרון בנחמיה.

בית ספר לפקידות

מרכז מורים מוסמכים

קורס מיוחד לפקידות יפתח | במרס

תל־אביב, רחוב הס 12, טלפון 65061

חופשת חורף אידיאלית -

באילת

קולנוע

סרטים

רצח בעיניים

פקודה להרוג (ארמון־דויד, תל־אביב; בריטניה) הוא אחד הסרטים המזעזעים ביותר שהוקרנו אי־פעם על בד ישראלי. בשבוע בו נחרץ גורלו של אלוף־משנה יששכר שדמי, ובו נידון עירעור קוטלי כפר־קאסם, היתה לו משמעות מחרידה שבעתיים.

קל להרוג בני־אדם כשאין רואים אותם — מן האוויר, בפצצות־אטום. אך מה קורה כאשר חייל חייב להרוג אדם יחיד, שאינו אוייב אלמוני, אלא איש המוכר לו, שבתו רוקדת לעיניו וחתולו מלקק את ידיו?

האיש שקיבל את הפקודה להרוג הוא טייס־קרב אמריקאי, שסיים עשרות טיסות־הפצצות, בהן הרג אלפים רבים — חיילים ואזרחים, אשמים וחפים־מפשע. מצפונו לא ייסר אותו. אולם כשהוא נשלח להרוג בפאריס הכבושה אזרח צרפתי קשיש, החשוד כמוסר־ידיעות לשלטונות־הכיבוש הגרמניים, משתנה הכל. הוא מפקפק באשמתו של האיש, אין לו האומץ להרוג אדם חסר־ישע. הוא מבצע את הפקודה רק כאשר סוכנת צרפתיה משכנעת אותו כי במלחמה אין כל הבדל בין אשם וחף מפשע.

הצופה שותף לרצח. הביום המצוין הופך אותו לרוצח ממש — ובאולם התל־אביבי ניכר היטב כי לפחות חלק מן הצופים היו מוצאים הנאה עמוקה בתפקיד זה. כאשר הקרבן הגוסס מפליט את מילתו האחרונה: „מדוע?" מגיע הסרט לשיאו. אין תשובה לכך. כי הקרבן הוא לשוא, הרצח חסר־טעם, פרי קלות־דעתם של קציני־עורף העולים בדרגה מבלי להסתכן, והמשלמים במקרה הגרוע ביותר 10 פרוטות.

אולם גיבור הסרט משלם ביוקר רב יותר. הוא סובל מהלם, מאבד כל צלם אנוש, משתכר יום אחרי יום על אדמת האוייב בכסף ששדד מקרבנו. רק אחרי שפאריס משוחררת והאמת הנוראה ביותר נודעת לו — שקרבנו גם היה נוסף לכל חף מכל פשע — הוא מוצא את גאולתו.

הצופה בעל־המחשבה אינו נגאל. הוא יוצא מן הקולנוע כשמועקה עמוקה בנפשו. כי מפאריס עד כפר־קאסם, המרחק קטן מאד.

[illegible] כל גבר

[illegible] צעירים (צפון, תל־אביב; אי[illegible]ריאציה איטלקית על הנושא [illegible] המספרת על אותה תקופה [illegible] הגברים, בה הם הופ[illegible] לבעלים אפו[illegible] [illegible]דאגות.

[illegible] חמישה [illegible]

שחקנית ספין ב„חלקת אלוהים הקטנה"
חלקה מצומקת מאוד

אולם קולדוול יכול לזהות בסרט זה את יצירתו באותה מידה שהד"ר קינסי המנוח היה מזהה בבן־חור למשל, את ספרו על התנהגותה המינית של האשה האמריקאית.

כי הסיפור על גורל משפחתו של טאי־טאי (רוברט ריאן), איכר דרומי המקדיש את חייו לחיפוש אחר אוצר זהב באדמתו, על בנותיו המקדישות את חייהן לחיפוש אחר גברים, ועל חתנו, ויל תופסון (אלדו ריי) המקריב את חייו להפעלת מפעל הכותנה המשותק בעירו, הוא בראש וראשונה סיפור מיני, ששפע התיאורים האירוטיים שבו הם שגרמו להצלחתו.

בסרטו של אנתוני מאן, עומדות במרכז הסיפור בעיות סוציאליות, וסופו שונה כדי להזהיר אבות כושלים: במקום לחפש זהב מוטב שתקדישו חייכם לבניכם. אמנם שתי בנותיו של טאי־טאי, גריזלדה (טינה לואיס) וג'יל החמודה (פיי ספין), מנסות, במסגרת המוגבלת שמאפשר להם הקוד האמריקאי, להבליט את המיניות שבסיפור בעזרת מחשופים ומבטים, אלא שזהו תחליף עלוב מאוד לתיאוריו של קולדוול.

יש אמנם בסרט, המדגיש את המוטיב של רדיפת האדם אחרי אשרו והמסתיים בהפי הנד מטופש, מספר סצינות מענינות, אולם בסיכום, חלקת אלוהים הקטנה היא בסרט זה קטנה ומצומקת מאוד מאוד.

תדריך

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

● **קסמי קיץ** (אופיר, תל־אביב) — [illegible]ורלי בות ואנטוני קוין במחזה משובח [illegible]יות משפחתיות. תיאטרון טוב.

[illegible]**ובסקי והקולונל** (אלנבי, [illegible] דני קיי מרומם לבבות יהודיים [illegible]ולונל פולני הבורח יחד עמו

[illegible] **חוק** (אוריון, ירוש[illegible] [illegible]שעשעת על גבולות ונ[illegible]

[illegible]**ורל** (סמדר, ירושלים) [illegible]ווה רוסית מקסימה.

מי כאן נורמלי?

בעמוד זה ישנם שבעה ציורים. חלק מהם צוייר בידי תושבי בית־החולים לחולי־רוח בכתים, כחלק משיטת הריפוי־בעיסוק, ואשר הוצגו בתערוכה אשר התקיימה משך שבועיים בתל־אביב. החלק השני צוייר על־ידי כמה מגדולי האמנים של ישראל, שיצירותיהם נלקחו מאלבומים ידועים. הקורא חובב־האמנות נקרא בזה לפתור חידה קטנה לעצמו: אילו מן הציורים צוירו בידי חולי־הנפש, ואילו מהם בידי האמנים הגדולים. אפשר לשחק בכך ביחידות או בחברה, בכל מקום, כולל בית־חולים לחולי־רוח או מועדון־ציירים. התשובות לחידון חינוכי זה תימצאנה בעמוד 15, במדור תערוכות.

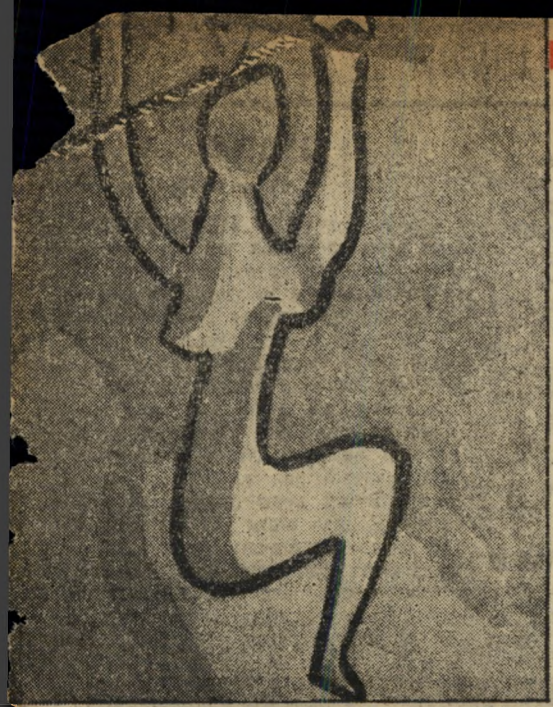

„קירקס"

„פורטרט"

„בית אדום במאה שערים"

„הכפפות השחורות"

„אשה"

„אלוהים ודמויות במעבר